

KUINKA KÄYDÄ YKSIMIELISESTI POTENTIAALISTA UHKAA VASTAAN?

Keskustelu YK:n turvallisuusneuvostossa Francon hallinnon aiheuttamasta uhasta vuonna 1946

Oulun yliopisto

Historiatieteet

Yleisen historian pro gradu –tutkielma

23.4.2013

Antti Korhonen

Sisällys

JOHDANTO	3
1. ESPANJAN KYSYMYKSEN KÄSITTELY HUHTIKUUSSA 1946 JA ALAKOMITEAN RAPORTTI... 14	
1.1 Turvallisuusneuvoston ristiriitainen suhtautuminen kysymykseen aiheuttaako Espanja mahdollisesti uhan maailmanrauhalle vai ei	16
1.2. Espanjan tilannetta tulee tutkia – mikä on alakomitean tehtävä?	37
1.3 Alakomitean mukaan Espanja muodostaa ainoastaan potentiaalisen uhan	53
Yhteenveto	61
2. ESPANJAN KYSYMYKSEN KÄSITTELY KESÄKUUSSA 1946	63
2.1 Neuvostoliitto alakomitean suositusten ainoana vastustajana	63
2.2. Espanjan kysymys turvallisuusneuvoston loppumattoman keskustelun kohteena	75
Yhteenveto	89
LOPPULAUSE	91
LÄHDELUETTELO JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS	93
LIITTEET	97

JOHDANTO

Pro gradussani tutkin Yhdistyneiden kansakuntien¹ turvallisuusneuvostossa käytyjä keskusteluja Espanjan kysymyksestä vuonna 1946. Espanjan kysymys oli ensimmäisiä konkreettisia ongelmia, joihin YK otti kantaa perustamisensa jälkeen. Espanjan kysymyksessä turvallisuusneuvosto keskusteli siitä, muodostiko Francon hallinto konkreettisen uhan kansainväliselle rauhalle ja turvalle. Veto-oikeutta² käytettiin YK:n turvallisuusneuvostossa vasta toista kertaa, kun Espanjan tilanteesta äänestettiin.³ Ajanjakso heti toisen maailmansodan jälkeen oli mielenkiintoinen uuden maailmanpoliittisen tilanteen ansioista. Rauha oli saavutettu pitkän sodan jälkeen ja valtioiden väliset voimasuhteet olivat muuttuneet sotaa edeltäneestä tilasta. Kansainvälisellä tasolla sodan aikana runsasta yhteistyötä tehneet valtiot tekivät vielä yhteistyötä keskenään, vaikka kanssakäyminen ei ollutkaan enää sodan aikaisella tasolla. Ennen sotaa oikeastaan ainoaksi yhdistäväksi tekijäksi liittoutuneiden välille oli noussut yhteinen vihollinen. Vuonna 1946 viilentymistä kahden supervallan⁴ välisissä suhteissa oli jo havaittavissa, mutta tilanne ei vielä ollut muuttunut kylmäksi sodaksi. Kylmä sota ei kuitenkaan ollut enää kaukana ja maaliskuussa 1946 Winston Churchill lausui ensimmäiset merkit uudesta aikakaudesta kuuluisassa rautaesirippupuheessaan.⁵

Espanjan kysymyksen ympärillä käytyjen puheenvuorojen lukeminen ja analysointi onkin mielenkiintoista seurattavaa, sillä vuonna 1946 turvallisuusneuvostossa käytiin vielä oikeaa keskustelua ja pyrittiin pääsemään kompromisseihin, mikä tekee selvän eron myöhempien vuosien tilanteeseen. Vuoden 1947 aikana toisen maailmansodan voittajavaltioiden liitto alkoi näkyvästi rakoilla ja vuonna 1948 kylmän sodan jännitteet käytännössä lamauttivat turvallisuusneuvoston. Lisäksi vuonna 1948 poliittinen painopiste YK:n sisällä alkoi siirtyä kohti yleiskokousta.⁶ Muutos näkyi myös turvallisuusneuvoston sisällä, sillä asioista alettiin sopia etukäteen isojen valtojen välillä.⁷

¹ Jatkossa YK.

² Oikeus hylätä lainsäädäntöelimen tekemä päätös tai ehdotus. "Veto", elektr. dokumentti.

³ Lowe 2008, appendix 7

⁴ Yhdysvallat ja Neuvostoliitto

⁵ Hentilä 2006, 955–957.

⁶ Leisma 2009, 18–19.

⁷ Luard, 1984, 373.

Vaikka aihetta olikin käsitelty useaan otteeseen YK:n turvallisuusneuvostossa, ei Espanjan kysymyksestä löydy tarkempaa tutkimusta. Tämä oli yksi aiheen valintaan vaikuttaneista motiiveistani. Myös Francon Espanjan kansainvälinen asema sekä idän että lännen tuomitsemana valtiona tekee aiheesta tutkimisen arvoisen. Aihe on tutkimisen arvoisen myös siksi, että kyse on YK:n turvallisuusneuvoston alkuvuosista, jolloin järjestö ja sen jäsenmaat hakivat vielä rooliaan ja toimintatapojaan kansainvälisellä areenalla. Espanjan kysymys nousi uudestaan turvallisuusneuvoston käsittelyn jälkeisinä vuosina esille YK:ssa, mikä tarkoittaa sitä, ettei Francon hallinto unohtunut kansainvälisen politiikan areenalla. Tämä antaa lisäoikeutuksen tutkia tätä vähän tutkittua turvallisuusneuvoston käsittelyä.

Historiallinen tausta

Aika toisen maailmansodan jälkeen

Toisen maailmansodan päätyttyä voittajavaltioiden liitto alkoi nopeasti rakoilla, kun Neuvostoliitto ja Yhdysvallat pyrkivät varmistamaan vaikutusvaltansa miehityillä Euroopan alueilla. Yhdysvaltain ja Ison-Britannian käsitykset Euroopan jakamisesta poikkesivat suuresti Neuvostoliiton suunnitelmista, ja aluksi kylmä sota keskittyikin kamppailuun Euroopan tulevaisuudesta. Länsivallat tahtoivat Keski-Eurooppaan demokraattisia valtioita, kun taas Neuvostoliitto pyrki tekemään näistä kansandemokratioita ja muodostamaan puskurivyöhykkeen suojaksi mahdollisilta tulevilta Saksan laajentumispyrkimyksiltä.⁸

Itse kylmä sota oli pitkälti erilaisten maailmankuvien ja ideologioiden kilpailua. Nämä kanavoituivat esimerkiksi osapuolten valitsemiin poliittisiin strategioihin. Yhdysvaltain ulkopoliittisissa piireissä vahvistui ajatus, että Neuvostoliiton kommunismin leviämistä tulisi rajoittaa, jottei se pääsisi leviämään laajemmalle ja saavuttaisi lopulta Yhdysvaltoja. Yhdysvaltojen oli autettava ”vapaata maailmaa” ja taisteltava kommunismia vastaan kaikkialla.⁹

⁸ Hentilä 2006, 955–957.

⁹ Hentilä 2006, 960.

YK:n turvallisuusneuvosto

Toisen maailmansodan aikana alettiin neuvotella uuden maailmanjärjestön perustamisesta epäonnistuneen Kansainliiton¹⁰ seuraajaksi. Aluksi nimeä yhdistyneet kansakunnat käytettiinkin viittaamaan liittoutuneisiin vuoden 1941 Atlantin julistuksessa. Järjestönä YK ei kuitenkaan syntynyt saman tien. Neljä vuotta kului järjestön rakenteen hahmottamiseen ja toiminnan suunnitteluun. Keväällä 1945 viidenkymmenen maan edustajat kokoontuivat konferenssiin San Franciscoon. He muotoilivat YK:n peruskirjan, joka hyväksyttiin 26.6.1945. Virallisesti YK syntyi 24.10.1945, kun enemmistö perustajajäsenistä oli ratifioinut perustuskirjan.¹¹ YK:n tärkeimmiksi päätöksentekuelimiksi luotiin yleiskokous ja turvallisuusneuvosto.¹²

Peruskirjassa YK:lle annettiin useita tehtäviä. Keskeisimpänä tehtävänä oli kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen. Päävastuu tästä tehtävästä annettiin turvallisuusneuvostolle ja näin se sai merkittävän aseman YK:ssa.¹³ Jäsenmaiden valtuuttamana turvallisuusneuvosto pystyi päättämään sanktioista ja voimakeinoista itse määrittelemissään tilanteissa. Turvallisuusneuvosto oli myös YK:n ainoa elin, joka pystyi antamaan jäsenilleen pakottavia määräyksiä.¹⁴ Turvallisuusneuvoston jäsenistä pysyvän paikan sekä veto-oikeuden neuvoston kaikkiin päätöksiin saivat Yhdysvallat, Neuvostoliitto, Iso-Britannia, Ranska ja Kiina. Yhdenkin neuvoston pysyvän jäsenen kielteinen ääni riitti estämään päätöksen hyväksymisen. Loput kuusi jäsenmaata valittiin kahden vuoden välein yleiskokouksen äänestyksessä. Kaikissa turvallisuusneuvoston äänestyksissä tarvittiin vähintään seitsemän jäsenmaan hyväksyntä käsiteltävälle asialle. Espanjan kysymyksen ollessa turvallisuusneuvoston käsiteltävänä vuonna 1946 pysyvien jäsenmaiden lisäksi neuvostoon kuuluivat Alankomaat, Australia, Brasilia, Egypti, Meksiko ja Puola.

Jokaisella YK:n jäsenmaalla oli ja on vieläkin oikeus nostaa kansainvälistä rauhaa tai turvallisuutta uhkaava esitys turvallisuusneuvoston asialistalle. Tämän jälkeen turvallisuusneuvosto kuulee kiistan osapuolia, minkä jälkeen päätetään nostetaanko asia neuvoston käsiteltäväksi. Kyseessä on menettelytapa, josta äänestettäessä kenelläkään ei ole

¹⁰ Kansainliitto perustettiin 1919 Versailles'n rauhansopimuksella edistämään kansainvälistä yhteistyötä ja saavuttamaan kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta. Kansainliitto oli kuitenkin voimaton estämään toista maailmansotaa ja sodan jälkeen Yhdistyneet kansakunnat korvasi sen. "League of Nations", elektr. dokumentti.

¹¹ http://www.ykliitto.fi/kouluttaa/perustiedot_yksta; Leisma 2009, 17.

¹² Hentilä 2006, 964.

¹³ Lowe 2008, 5.

¹⁴ YK:n peruskirja 1945, artikkelit 23–25, 27.

veto-oikeutta toisin kuin asiasisältökysymyksissä. Näin neuvoston pysyvät jäsenet eivät voi yksin estää jonkin asian nousemista asialistalle ja siten keskustelua kiistakysymyksestä. Turvallisuusneuvoston kokouksissa käsitellään yleensä vain yhtä sisältöasiaa kerrallaan, jotta eri asiat eivät pääsisi vaikuttamaan toisiinsa.¹⁵

Turvallisuusneuvosto ei kuitenkaan ole pystynyt sopimaan asellisen voiman käytössä. Päätösten poissaolosta johtuen neuvosto on ollut kykenemätön tekemään sitovia päätöksiä voiman käytön suhteen. Sodanaikaisten liittolaisten eripura ja veto-oikeuden käyttäminen johtivat siihen, että turvallisuusneuvosto ei pystynyt toimimaan pysyvänä rauhaa ylläpitävänä voimana.¹⁶ Myöhemminä vuosina Espanjan käsittelyn jälkeen länsivallat muuttivat strategiaansa YK:ssa. Koska Neuvostoliiton usein käyttämä veto-oikeus pystyi aina vesittämään muuten länsivaltojen ajamat päätökset turvallisuusneuvostossa, pyrki erityisesti Yhdysvallat siirtämään keskustelua turvallisuusneuvostosta yleiskokoukseen, missä yhdelläkään valtiolla ei ollut veto-oikeutta, ja yleiskokouksessa länsivalloilla sattui olemaan enemmistöasema sosialistisiin valtioihin verrattuna.¹⁷ Aktiivisen yleiskokouksen käyttäminen kiistoihin on luonut täysin erilaisen järjestelmän, mitä peruskirjan luvussa VII on kuvattu.¹⁸ YK:n ensimmäistä vuosikymmentä hahmotti laajasti poliittisen epäluottamuksen ja vihamielisyyden ilmapiiri. Valtiot ryhmittäytyivät kahden supervallan ympärille ja molemmat leirit uskoivat edustavansa hyvää ja toisen pahuutta. Tästä johtuen kompromissit olivat harvinaisia ja vaikeasti neuvoteltavissa. Mikäli niin sanotuista lehmänkaupoista sovittiin, tapahtui se YK:n ulkopuolella.¹⁹

Espanjan kysymys 1946

Toisen maailmansodan päätyttyä Francon Espanjan kansainvälinen maine oli pohjamudissa.²⁰ YK:n yleiskokouksessa tammikuussa 1946 Espanjan hakemus päästä jäseneksi hylättiin. Nähtiin selvänä, ettei Espanja täyttänyt jäsenyysvaatimuksia, koska se oli ollut yhteistyössä akselivaltojen kanssa toisen maailmansodan aikana, eikä näin ollen ollut rauhanomainen valtio. Yleiskokous perusteli päätöstään vedoten YK:n peruskirjaan ja Potsdamin julistukseen.²¹ Espanjan myöntämielisyys toisen maailmansodan aikana akselivaltoja kohtaan johti sodan päätyttyä tilanteeseen, jossa Francon hallitsemasta

¹⁵ Luard 1982, 46–50.

¹⁶ Murphy, 1982, 21.

¹⁷ Luard, 1984, 94.

¹⁸ Murphy, 1982, 22.

¹⁹ Luard, 1984, 373.

²⁰ Thomas, 1988, 533.

²¹ Luard 1982, 75.

Espanjasta oli tullut eräänlainen kansainvälinen hylkiö. Espanja oli kuitenkin siinä mielessä erityinen tapaus, sillä se tuomittiin niin idässä kuin lännessäkin.²² RICHARD HISCOCKSIN mukaan kylmän sodan jännitteet näkyivät kysymyksen käsittelyssä vain lievästi, koska sekä itä että länsi olivat Francon hallintoa vastaan.²³

Huhtikuussa 1946 Puolan edustaja nosti Espanjan kysymyksen käsiteltäväksi turvallisuusneuvoston asialistalle. Ongelmaksi nähtiin Francon hallinnon olemassaolo ja siitä nouseva fasistinen uhka kansainväliselle turvallisuudelle. Perusteluiksi Francon hallintoa ja sen fasistista alkuperää vastaan nostettiin Espanjan aktiivinen rooli akselivaltojen tukijana ennen toista maailmansotaa ja sen aikana. Myös syytökset sodan jälkeisestä sotarikollisten piilottelusta ja suojelusta nähtiin ongelmallisena. Puolan ehdotuksen päämääränä oli saada aikaan päätös suhteiden katkaisemisesta Francon Espanjan kanssa mitä pikemmin. EVAN LUARDIN mukaan Puolan edustajan turvallisuusneuvostolle ehdottama diplomaattisuhteiden katkaisu oli kenties vakavin avoin puuttuminen toisen valtion sisäisiin YK:n historiassa.²⁴ Yksimielisenä päätöksenä turvallisuusneuvostossa tämä olisi tarkoittanut päätöksen astumista voimaan kaikkien YK:n jäsenmaiden kanssa ja Francon Espanjan diplomaattista eristämistä. Espanjan kysymys ei kuitenkaan johtanut päätöslauselmaan turvallisuusneuvostossa, sillä Neuvostoliitto käytti veto-oikeuttaan äänestyksen aikana.

Tutkimustilanne

Espanjan kysymyksestä käytyihin turvallisuusneuvoston keskusteluihin ei ole tehty tarkempaa analysoivaa tutkimusta. Ainoa löytämäni suoraan Espanjan kysymystä käsittelevä teos oli MANUEL JIMENEZ QUILEZIN kirjoittama ja Espanjan Washingtonin suurlähetystön julkaisema *Wheels within Wheels – How Russia Uses United Nations Against Spain* (1947), jossa analysoitiin Espanjan kysymyksen käsittelyä. En kuitenkaan pystynyt käyttämään kyseistä kirjaa tutkimukseni tukena sen voimakkaan propagandistisen sävyn vuoksi.

Richard Hiscocksin teos *The Security Council. A Study in Adolescence* (1973) on antanut hyvän kuvan niin Espanjan kysymyksen kuin koko YK:n alkuvuosien aikaisista turvallisuusneuvoston toimista ja asenteista. YK:n turvallisuusneuvoston toiminnan ja sen

²² Luard 1982, 364.

²³ Hiscocks, 1973, 132.

²⁴ Luard, 1984, 362.

näkökulman ymmärtämiseksi olen hyödyntänyt VAUGHAN LOWEN päätoimittamaa laajaa teosta *The United Nations Security Council And War – The Evolution of Thought And Practice Since 1945* (2008). Turvallisuusneuvoston keskusteluihin keskittyvää historiantutkimusta on tehty muun muassa Oulun yliopistossa ja tästä esimerkkeinä ovat PAAVO YLILUOMAN pro gradu -työ *Kashmirin kriisistä valtioidoelogioiden väliseksi taisteluksi – Intian ja Pakistanin käsitys Kashmirin konfliktista YK:n turvallisuusneuvoston keskusteluissa tammikuussa vuonna 1948* (2011) sekä LUCAS BOROVSAKIN pro gradu -työ *Failure to pass a resolution and yet succesfull outcome – The Syrian and Lebanese Question in the United Nations Security Council in February 1946* (2012). Koska kyseiset pro gradut käsittelevät samaa ajanjaksoa kuin oma tutkimukseni, olen käyttänyt näitä pro graduja turvallisuusneuvoston toimintaan tutustumiseen sekä uusien näkökulmien saamiseksi. Uusia näkökulmia sain erityisesti juridisen keskustelun samankaltaisuudesta.

Turvallisuusneuvostossa syntyneitä kiistoja ja äänestysmenettelyjä on myös tutkittu. Valitettavasti en löytänyt juuri sellaista tuoreempaa tutkimuskirjallisuutta aiheesta, joka olisi käsitellyt myös Espanjan kysymystä. Kuitenkin käyttämäni teokset EDUARDO JIMÉNEZIN *Voting and the Handling of Disputes in the Security Council* (1950) sekä TAE JIN KAHNGIN *Law, Politics and the Security Council – An Inquiry into the Handling of Legal Questions involved in International Disputes and Situations* (1969) antoivat todella arvokasta tukea Espanjan kysymyksen analyysille. Koska Espanjan kysymyksestä ei ole tehty tuoretta tutkimusta, pidän sitä lisäoikeutuksena pro graduni aiheen valinnalle.

Tutkimuksessani olen hyödyntänyt kirjallisuutta YK:n, turvallisuusneuvoston ja kansainvälisten suhteiden historiasta lähinnä kontekstoinnissa sekä turvallisuusneuvoston toiminnan ymmärtämisessä. YK:sta on kirjoitettu useita historiikkeja sekä kattavampaa historiantutkimusta. Tästä esimerkkinä on Evan Luardin kirjasarjan ensimmäinen osa *A History of the United Nations. Volume 1: The Years of Western Domination 1945–1955* (1989).

Lähdeaineistoa tutkittaessa on tärkeää tuntea maiden poliittisia pyrkimyksiä ja sitoa se niiden avulla oikeaan historialliseen kontekstiinsa. Tärkeimmät teokset tämän osalta ovat DAVID RAYNOLDSIN *From World War to Cold War* (2006), WAYNE C. MCWILLIAMSIN päätoimittama *The world since 1945. A History of International Relations* (1990) sekä JILL EDWARDSIN *Anglo-American Relations and the Franco Question 1945–1955* (1999). Espanjan historiaan olen tutustunut muun muassa JAVIER TUSELLIN *Spain: from Dictatorship to Democracy – 1939 to the Present* (2007) sekä MAX GALLON *Spain Under Franco* (1973) kirjojen

myötä. Tutkijoiden välillä ei ole ollut suuria näkemuseroja Espanjan asemasta, mutta toivon löytäväni jotain uutta Espanjan kysymyksen käsittelyn edetessä. Vaikka tutkimuskirjallisuuden antama kuva tilanteesta samansuuntaista, on pieniä vivahde-eroja löydettävissä. Näitä eroja olen käyttänyt analyysini tueksi.

Tutkimustehtävä

Tutkimuksen tehtävänä minulla on tutkia YK:n turvallisuusneuvoston kokouksissa käytyä keskustelua vuonna 1946. Olen rajannut tutkimukseni käsittelemään 11 turvallisuusneuvoston kokousta aikavälillä 17.4.1946–26.6.1946, jolloin turvallisuusneuvostossa käsiteltiin Espanjan kysymystä. Pro gradussani keskityn analysoimaan YK:n turvallisuusneuvostossa käytyä keskustelua siitä, muodostiko Francon hallinto Espanjassa uhan maailmanrauhalle vai ei.

Tutkimustehtävänäni on tutkia, miksi turvallisuusneuvostossa ei päästy yhteisymmärykseen keskustelujen aikana. Keksityn tutkimaan erityisesti puheenvuoroja, ja niiden aikana käytyä vuoropuhelua. Maiden taustat toimivat puheenvuoroja selittävinä tekijöinä, joten olen avannut myös sitä tutkimuksessani. Turvallisuusneuvoston jäsenten puheenvuorojen tarkastelu antaa hyvän yleiskuvan kansainvälisestä tilanteesta vuonna 1946, sillä turvallisuusneuvosto kansainvälisenä foorumina tarkoitti sitä, ettei mikään asia koskaan ollut vain yksittäinen ja muusta maailmasta irrallinen, vaan aina yhteydessä suurempaan kokonaisuuteen. Eri valtioiden edustajien lähtökohdat, joustaminen ja omissa kannoissaan pysyminen antavat hyvän kuvan valtioiden välisistä suhteista kansainvälisellä areenalla.

Lähtökohtaisesti pyrin kuitenkin etsimään muutoksia edustajien mielipiteissä käsittelyn aikana. Espanjan kysymys sijoittuu ajallisesti toisen maailmansodan ja kylmän sodan väliselle ajanjaksolle, joten kansainvälinen politiikan toimivuus turvallisuusneuvostossa oli mielenkiintoista tarkasteltavaa. Koska turvallisuusneuvoston 11:sta jäsenmaasta viisi edusti suurvaltoja, käsittelee tutkimukseni myös suurvaltasuhteita. Olen antanut erityistä painoarvoa pysyvien maiden puheenvuorojen analysoinnille, mutta analysoinnin pääkohteena ovat maat, jotka ovat osallistuneet aktiivisesti keskusteluun.

Tutkimusta helpottaakseni olen keskittänyt tutkimaan Espanjan kysymystä eri leirien kautta. Olen jakanut samoja tavoitteita ajavia maita omiin ryhmiinsä, mikä helpotti

turvallisuusneuvoston kokonaisu mielipiteen hahmottamista ja näiden leirien suhtautumisessa tapahtuvaa muutosta. Maiden jako leireihin toimi hyvin ensimmäisessä pääluvussani ja antoi hyvän lähtökohdan keskustelun seuraamiselle, mutta toisessa pääluvussa leirit hajosivat enemmän tai vähemmän uusille urille.

En kuitenkaan tutki maiden varsinaista politiikkaa, mutta tästä huolimatta tulee kuitenkin muistaa, etteivät turvallisuusneuvostossa käytetyt puheenvuorot olleet irrallisia maiden ajamasta reaalipolitiikasta. Keskityn analysoimaan kahden eri leirin tavoitteita ja leirien sisällä eri maiden edustajien esittämiä väitteitä Espanjan kysymyksestä sekä mahdollisia muutoksia edustajien kannoissa keskustelun aikana.

Työn rakenne on jaettu kronologisesti kahteen pääluukuun, joissa käsittelin seuraavia aiheita:

- 1) Keskustelu huhtikuussa 1946: Millaiset "leirit" turvallisuusneuvostossa oli suhtautumisessa Francon hallinnon aiheuttamaan uhkaan, mitkä olivat eri leirien tavoitteet ja miten eri leirit ajoivat asiaansa? Kuinka keskustelu kehittyi ja pyrittiinkö turvallisuusneuvostossa yksimielisyyteen? Miksi turvallisuusneuvosto päättyi perustamaan alakomitean? Kuinka alakomitea näki Espanjan tilanteen muodostaman uhan ja miten alakomitea päättyi lopputulokseensa?
- 2) Keskustelu kesäkuussa 1946: Tapahtuiko leirien sisällä muutoksia eri maiden edustajien suhtautumisessa Francon hallintoon alakomitean raportin julkaisun jälkeen seuranneen keskustelun aikana? Jäivätkö jotkin maat keskustelusta pois tämän jälkeen? Tapahtuiko eri maiden ajamissa linjoissa muutoksia tai myönnytyksiä yksimielisyyden saavuttamiseksi turvallisuusneuvostossa? Miksi asiasta ei päästy yhteisymmärrykseen?

Pyrin etsimään mahdollisia muutoksia eri maiden edustajien kannoissa Espanjan kysymyksen käsittelyn aikana. Koska kylmä sota ei ollut vielä lamaannuttanut turvallisuusneuvostoa, pyrin selvittämään tapahtuiko turvallisuusneuvoston sisällä keskustelun kautta muutoksia eri maiden edustajien kannoissa ja suhtautumisessa Espanjan kysymykseen. Tämä kuvaa kuinka YK:n turvallisuusneuvosto heijasti maailmanpoliittista tilannetta Espanjan kysymyksen käsittelyn aikana. Tutkin aihetta analysoimalla keskustelua kahden eri leirin välillä ja keskustelun etenemistä turvallisuusneuvostossa. Kahden leirin ja näiden sisällä yksittäisten maiden näkökulmien lähtökohdat, niiden muutokset tai perustelut omassa kannassaan pysymiseen ovat tärkeitä tutkimuskohteita. Mikäli muutoksia yksimielisyyden löytämiseksi tapahtui, niin se on mielestäni merkki turvallisuusneuvoston

pyrkimyksestä löytää konsensus käsiteltävässä asiassa, mutta mikäli muutoksia ei löydy, niin heijastaa se mielestäni tulevaa kylmän sodan eripuraisuuden aikaa.

Espanjan kysymys oli toinen turvallisuusneuvostossa käsitelty tapaus, jossa käytettiin veto-oikeutta. Espanjan kysymyksessä veto-oikeutta käytti Neuvostoliitto ja tämä heijasteli turvallisuusneuvoston tulevaisuutta. Espanjan kysymys oli ensimmäisiä tapauksia, jossa Neuvostoliiton tiukka linja omissa näkemyksissään oli nähtävissä kaikkien turvallisuusneuvoston tapaamisten aikana. Neuvostoliiton edustajan näkökulmien mahdolliset muutokset on yksi tärkeistä tutkimuskohteistani, sillä Neuvostoliiton myöhemmän tiukan linjan joustamattomuus johti siihen, ettei turvallisuusneuvosto kyennyt pääsemään käsiteltävistä asioista yksimielisyyteen.²⁵

Espanjan kysymyksen ratkaisemiseksi luotiin turvallisuusneuvostossa alakomitea, jonka raporttia analysoin myös. Raportti toimii tutkimukseni vedenjakajana, sillä pyrin selvittämään vaikuttiko se eri maiden edustajien suhtautumiseen Espanjan kysymyksestä. Kiinnostavaa on, kuinka alakomitean raportissa päädyttiin tiettyihin näkökulmiin ja kuinka alakomitean esittämät löydökset eroavat turvallisuusneuvostossa aikaisemmin esitetyistä "faktoista". Sisällytän edellisen sanan lainausmerkkeihin, sillä yksi syy alakomitean perustamiselle oli useiden, toisistaan selkeästi poikkeavien, "faktojen" ilmenemisen eri maiden edustajien väitteissä muun muassa Espanjassa olevista saksalaissotilaiden määrästä²⁶ tai Espanjan muodostamasta uhasta rauhalle ydinaseiden kehittelyn²⁷ kautta.

Lähteet ja menetelmät

Lähdeaineistonani toimivat turvallisuusneuvoston keskustelupöytäkirjat, joihin neuvostossa käydyt keskustelut on dokumentoitu sanatarkasti. Tutkimuksessani käsittelem keskustelupöytäkirjoja ajalta 17.4.1946–26.6.1946, jolloin pidettiin yhteensä 16 istuntoa. Tällöin turvallisuusneuvoston asialistaa hallitsi Espanjan kysymys, sillä aiheesta keskusteltiin yhteensä 11 kertaa. Käytän pöytäkirjojen englanninkielisiä versioita. Alikomitean raportti Espanjan tilanteesta on myös oleellinen osa tutkimustani, koska sillä saattoi olla vaikuttava tekijä turvallisuusneuvoston jäsenten mielipiteisiin ja näkemyksiin Espanjan tilanteen muodostamasta uhasta.

²⁵ Luard, 1984, 94.

²⁶ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 190.

²⁷ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 162.

Tutkimukseni lähdeaineistossa täytyy ottaa huomioon, että YK oli juuri perustettu toisen maailmansodan jälkeen Kansainliiton seuraajaksi. Tämä tarkoittaa sitä, että turvallisuusneuvoston rooli ei ollut vielä kunnolla selvillä tutkimusajankohtani aikana, vaan sen asema, arvostus ja jopa legitimitetti hakivat vielä kansainvälisellä tasolla merkitystään. Tämän vuoksi neuvoston puheenvuoroissa käytiin juridista keskustelua turvallisuusneuvoston oikeuksista ja velvollisuuksista sekä säännöistä. Ensimmäisillä tapauksilla oli rooli esimerkkinä tuleville tapauksille, minkä vuoksi keskustelua käytiin paljon peruskirjan ympärillä. Tämä tuleekin ottaa huomioon puheenvuoroja analysoitaessa.

Vaikka turvallisuusneuvosto perustettiin ratkaisemaan kansainvälistä rauhaa uhkaavia tilanteita yhteistyössä valtioiden kesken, niin täytyy muistaa, että samalla jokainen maa pyrkii edistämään omaa kansallista etuaan ja esittelemään asiat mahdollisimman edullisesti omalta kannaltaan sekä epäedullisesti vastustajan kannalta. Tällöin edustajien puheenvuorot ovat aina jollain tapaa värittyneitä. Turvallisuusneuvosto oli ja on kansainvälisen politiikan foorumi, jossa puheet paitsi heijastelevat totuutta myös luovat sitä. Tulee myös ottaa huomioon huomioon, että edustajan persoonalla, diplomaattisilla taidoilla sekä esiintymistaidolla on aina merkitystä, vaikka periaatteessa vain maiden poliittisten kantojen ja asiasisältöjen pitäisi vaikuttaa neuvoston päätöksiin. Turvallisuusneuvosto oli myös median seuraama kansainvälinen foorumi, joka mahdollisti asioiden "pinnalle" nostamisen. Tällöin puheenvuorot saattoivat olla suunnattuja suuremmillekin yleisöille, kuin vain eri maiden edustajille turvallisuusneuvostossa.

Tutkimuksessa käsittelemiäni turvallisuusneuvoston puheenvuoroja lähestyn vertailevalla lähtökohdalla tarkoittaen, että pyrin selvittämään kuinka eri leirien ja näiden leirien sisällä eri maiden lähtökohdat, tavoitteet ja näkemykset muuttuivat keskustelun aikana. Lähdekriittinen tutkimus on myös tärkeä osa työtäni, mikä tarkoittaa minun tapauksessani turvallisuusneuvoston puheenvuorojen tarkkaa analyysiä ja kykyä nähdä kirjoitettua tekstiä pidemmälle. Erityisinä lähdekriittisinä näkökulmina tutkimuksessani tulee ottaa huomioon Espanjan asema kansainvälisellä areenalla tutkimusajanjaksoni aikana. Espanja oli kansainvälinen hylkiö ja lähes kaikki maat pitivät vähintään etäisyyttä Francon hallintoon. Tämän olen huomannut käyttämästäni tutkimuskirjallisuudesta, joka onkin ollut yllättävän samankaltaista. Näkökulmaeroja olen kuitenkin löytänyt eri tutkijoiden väliltä ja olen käyttänyt tätä analyysini tukena.

Eri maiden edustajilla löytyi usein hyvinkin paljon toisistaan poikkeavia mielipiteitä ja näkemyksiä käsiteltävistä aiheista. Eroja vahvistava retoriikka kertoo, millaisia näkemyksiä käsiteltävästä kysymyksestä ja kansainvälisestä politiikasta edustajilla oli ja tämä tekeekin keskustelujen syvällisestä analyysistä mielenkiintoisen. Tutkimuksessani tuon esiin useita eri maiden edustajien suoria siteerauksia, jolloin puheen retoriset puolet tulevat esille. Vaikka tutkin turvallisuusneuvostossa käytyä keskustelua, en kuitenkaan käytä varsinaista retoriikan tutkimusta tutkimusmetodinani.

1. ESPANJAN KYSYMYKSEN KÄSITTELY HUHTIKUUSSA 1946 JA ALAKOMITEAN RAPORTTI

Tässä pääluvussa tutkin eri maiden muodostamaa kahta "leiriä tai ryhmittymää" eli maiden muodostamaa yhteistä suhtautumista Francon hallinnon aiheuttamaan uhkaan maailmanrauhalle. Leirejä oli aluksi kaksi, joista ensimmäisen mukaan Francon hallinto oli uhka ja turvallisuusneuvoston tuli ryhtyä toimeen tätä uhkaa vastaan. Toiseen leiriin kuuluneet maat eivät nähneet todisteita tästä uhasta ja vaativat joko asiaan puuttumattomuutta tai asian tarkempaa tutkimista ennen johtopäätösten vetämistä. Kolmas leiri muodostui keskustelujen aikana, ja tämän leirin tarkoituksena oli tutkia asiaa ennen päätösten tekemistä.

Tutkimustehtävänä minulla on analysoida käytyä keskustelua turvallisuusneuvoston sisällä Espanjan mahdollisesti muodostamasta uhasta, ennakoasenteista sekä maiden joustavuudesta konsensuksen saavuttamiseksi. Tulen antamaan enemmän painoarvoa niiden maiden puheenvuorojen analysoinnille, joita on määrällisesti enemmän. Ne maat, joiden puheenvuorojen analysointiin paneudun, ovat ensimmäisessä leirissä: Neuvostoliitto, Puola ja Ranska sekä toisessa leirissä: Alankomaat, Australia, Yhdysvallat ja Iso-Britannia.

Espanjan kysymyksen nostaminen turvallisuusneuvoston käsiteltäväksi

Puolan edustaja Oscar Ryszard Lange nosti Espanjan kysymyksen YK:n käsiteltäväksi 9.4.1946 päivätyllä kirjeellä.²⁸ Lange oli lähettänyt jo edellisenä päivänä 8.4.1946 kirjeen samasta aiheesta YK:n pääsihteri Trygve Lielle. Aiemmassa kirjeessään Lange vain lähinnä ilmoitti nostavansa Espanjan kysymyksen turvallisuusneuvoston käsiteltäväksi.²⁹

Varsinaisessa kirjeessä 9.4.1946 Lange muistutti, kuinka YK:n yleiskokous San Franciscossa oli yksimielisesti tuominnut Francon fasistisen hallinnon Espanjassa ja evännyt Espanjan jäsenhakemuksen.³⁰ Yhdistyneitä kansakuntia luotaessa yleinen toive oli, että uusi järjestö olisi avoin kaikille rauhaa rakastaville valtioille.³¹ Yleiskokouksen päätöksessä sanottiin, että:

²⁸ S/34 10.4.1946.

²⁹ S/32 8.4.1946

³⁰ S/34 10.4.1946.

³¹ Luard, 1984, 361.

--syntyperänsä, luonteensa, tekojensa sekä hyökkääjävaltioiden ylläpitämän läheisen suhteensa takia se [Espanja] ei täytä tarpeellisia vaatimuksia [jäsenhakemuksen] hyväksymisen perustaksi.³²

Lange painotti yleiskokouksen suositusta kaikille YK:n jäsenmaille ottaa päätös "tulevissa suhteissa Espanjan kanssa"³³ huomioon.³⁴ Espanjan jäsenhakemus oltiin hylätty julkisesti San Franciscon yleiskokouksessa tammikuussa 1946. Yleiskokouksessa pidettiin selvänä, ettei Espanja täyttänyt rauhaa rakastavan valtion vaatimusta.³⁵

Kirjeessään Puolan edustaja nosti esille, että YK:n yleiskokouksen päätöksen jälkeen:

--sarja kehityksiä on tehnyt selväksi, että useat Francon hallinnon harjoittamat toimet ovat aiheuttaneet kansainvälistä kiitkaa ja vaarantaneet kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden.³⁶

Lange korosti potentiaalisina turvallisuusuuhkina muun muassa Espanjan ja Ranskan rajan sulkeutumisen 1.3.1946 sekä natsijohtajien ja -sotarikollisten aktiivisen toiminnan ja suojelemisen Espanjassa. Langen vetosi Espanjan kysymyksessä YK:n peruskirjan artikla 2:n kuudenteen palstaan. Tämä peruskirjan kohta takaa YK:lle oikeudet toimia, ettei siihen kuulumaton maa aiheuta turvallisuusuuhkaa kansainväliselle rauhalle. Peruskirjan artiklojen 34 ja 35³⁷ mukaisesti sekä näiden esitettyjen todisteiden valossa Puolan edustajana Lange nosti Espanjan kysymyksen käsiteltäväksi turvallisuusneuvostoon.³⁸ YK:n peruskirjan mukaisesti

--kaikkien jäsenmaiden tulee käsitellä kansainväliset kiistat rauhanomaisesti niin, ettei kansainvälinen rauha, turvallisuus tai oikeus pääse vaarantumaan.³⁹

Mikäli kiista on todennäköisesti vaarantava kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden, ja mikäli sen rauhanomainen ratkaiseminen on epäonnistunut, voidaan kiista tuoda turvallisuusneuvoston käsiteltäväksi.⁴⁰

³² "--it does not possess by reason of its origins, its nature, its record and its close association with aggressorstates the qualifications necessary to justify admission." S/34 10.4.1946.

³³ "--in conducting their future relations with Spain." S/34 10.4.1946.

³⁴ S/34 10.4.1946.

³⁵ Luard 1982, 75.

³⁶ "Since then a series of developments has made it clear that the activities of the Franco government have already caused international friction and endangered international peace and security." S/34 10.4.1946.

³⁷ Ks. liite 1.

³⁸ S/34 10.4.1946.

³⁹ "all Members shall settle their international disputes by peaceful means in such manner that international peace and security, and justicem are not endangered." Murphy, 1982, 13.

⁴⁰ Murphy, 1982, 13.

1.1 Turvallisuusneuvoston ristiriitainen suhtautuminen kysymykseen aiheuttaako Espanja mahdollisesti uhan maailmanrauhalle vai ei

Turvallisuusneuvoston 34. kokouksessa 14.4.1946 Puolan edustaja Lange nosti esille samat seikat, mitä hän mainitsi jo YK:n pääsihteeri Lielle lähettämässä kirjeessään. Puheenvuorollaan Lange painotti Francon fasistisen hallinnon ja akselivaltojen läheisiä suhteita ennen sotaa ja sodan aikana. Lange painotti myös, kuinka Francon hallinto oli vaarallinen jäännös sodanaikaisista vihollisista, ja kuinka Francon Espanja oli tuomittu useaan otteeseen useilta eri tahoilta. Esimerkkeinä Francon hallinnon tuomitsemisesta Lange mainitsi muun muassa YK:n San Franciscossa tammikuun 1946 yleiskokouksen, jossa Espanjan jäsenhakemus hylättiin yksimielisesti; Potsdamin konferenssin sekä YK:n helmikuun 1946 yleiskokouksen Lontoossa, jolloin jäsenmaita yksimielisesti ohjeistettiin olemaan ylläpitämättä suhteita Francon hallintoon, koska se nähtiin yhtenä sodan hyökkääjävaltioista.⁴¹

Tammikuussa 1946 YK:n yleiskokous San Franciscossa oli hyväksynyt edellisvuoden San Franciscossa julistuksen ja Potsdamin konferenssin päätökset, ettei Espanja täyttänyt YK:n jäsenvaatimuksia rauhaa rakastavasta valtiosta, koska Espanja oli ollut sodan aikana läheisissä suhteissa akselivaltojen kanssa. Yleiskokous suositteli jäsenmaidensa tulevien suhteiden Espanjaa kohtaan olevan näiden kannanottojen mukaisia.⁴² Potsdamin konferenssissa annettiin julistus, jonka mukaan Yhdysvallat, Iso-Britannia ja Neuvostoliitto eivät tule missään vaiheessa tukemaan Espanjan hallinnon YK-jäsenhakemusta.⁴³ YK:n yleiskokous Lontoossa antoi helmikuussa 1946 päätöslauselman, ettei Franco edustanut Espanjan kansaa, mikä teki mahdottomaksi kansainvälisten suhteiden ylläpitämisen Francon hallintoon.⁴⁴

Kansainvälisen yhteisön osoittama vihamielisyys Francon hallintoa kohtaan ei ollut laantunut näistä julistuksista. 4.3.1946 Yhdysvallat, Iso-Britannia ja Ranska antoivat yhteisen julistuksen Espanjalle, missä viitattiin täydelliseen vapauden puuttumiseen ja poliittisen toiminnan tukahduttamiseen Espanjassa. Julistuksessa tuomittiin Francon hallinto ja sen toimet espanjalaisia kohtaan sekä toivottiin Francon rauhanomaista vallastavetäytymistä. Kuitenkaan mitään liittoutuneiden väliintuloa Espanjaa kohtaan ei

⁴¹ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 155–156.

⁴² Luard, 1984, 75.

⁴³ Gallo, 1973, 153.

⁴⁴ Gallo, 1973, 165.

tulisi ja Francon hallinnon ongelman rauhanomainen ratkaisu olisi täysin kiinni espanjalaisista itsestään. Julistuksien oletuksena oli Francon hallinnon vallasta vetäytyvän sen jälkeen, kun se ei enää pystyisi kohtaamaan suurten valtojen ja YK:n osoittamaa vastustusta.⁴⁵

Puheenvuorollaan Lange piti tuomittavana, että Francon hallinto nousi valtaan nimenomaan fasististen Saksan ja Italian tuella, ja kuinka Francon hallinto otti valtansa vallankumouksen kautta. Lange painotti puheenvuorossaan myös, ettei Espanjan tilanne ollut vain maan sisäinen ongelma, vaan selkeästikin kansainvälinen tilanne. Esimerkkinä kansainvälisestä tilanteesta Lange toi esille Espanjan yhteistyön akselivaltojen kanssa ja kuvaili, kuinka "Espanja teki kaikkensa mahdollistaakseen akselivaltojen voiton"⁴⁶ ja että "Espanja käyttäytyi uskollisena palvelijana isännilleen, joille oli velkaa olemassaolostaan"⁴⁷.⁴⁸ Yhdistäessään Francon Espanjan akselivaltoihin Puolan edustaja ei ollut yksin, sillä Espanjan liittolaisuus akselivaltojen kanssa nähtiin selvänä muidenkin osapuolien taholta. Esimerkiksi YK:n yleiskokouksessa Lontoossa 9.2.1946 mainittiin, että Francon hallinto oli akselivaltojen avulla päässyt valtaan.⁴⁹

Espanjan osallisuus toiseen maailmansotaan ei myöskään jäänyt huomioimatta puheenvuoron aikana. Lange mainitsi Espanjan sinisen divisioonan⁵⁰, joka taisteli itärintamalla Neuvostoliittoa vastaan. Sinien divisioona koostui noin 47 000 espanjalaissoitilaasta.⁵¹ Puheenvuoron aikana Lange kertoi Espanjan varustaneen Saksaa raaka-aineilla ja ruokalähetyksillä. Puolan edustaja näki tukikohtien antaminen akselivaltojen käyttöön hyvin raskauttavana, sillä tämä toiminta aiheutti monien liittoutuneiden sotilaan kuoleman. Tässä yhteydessä Lange muistutti turvallisuusneuvoston jäseniä siitä, että myös britti- ja amerikkalaisotilaita kuoli Espanjan toimien takia. Toisen maailmansodan aikana Espanjan Marokossa olleet sotilaat olivat muodostaneet jatkuvan uhan liittoutuneiden sotilasoperaatiolle Pohjois-Afrikassa.⁵²

⁴⁵ Gallo, 1973, 167.

⁴⁶ Spain did everything in its power to contribute to a victory of the Axis." S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 157.

⁴⁷ "Spain has behaved throughout as the obedient servant of the masters to whom it owed it existence." S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 157.

⁴⁸ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 157.

⁴⁹ Gallo, 1973, 165.

⁵⁰ Sininen divisioona koostui espanjalaisista vapaaehtoisista, jotka taistelivat toisessa maailmansodassa natsi-Saksan joukkojen rinnalla itärintamalla.

⁵¹ Tusell, 2007, 52

⁵² S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 158.

Syy sille, miksi Puola nosti nimenomaan esille Espanjan osallisuuden Neuvostoliittoa vastaan käytyihin sotatoimiin, oli nähtävissä Neuvostoliiton ja Puolan suhteissa. Puola oli vahvasti kommunistien ja Neuvostoliiton hallinnassa Espanjan käsittelyn aikana ja vaalien jälkeen syksyllä 1946 tie kommunistiseen diktatuuriin oli auki.⁵³ Neuvostoliitto pystyi harjoittamaan sisäistä kontrollia epäsuorasti miehityshallinnon ansioista. Itäblokin maiden politiikka oli tästä johtuen Neuvosto-myönteistä. GERHARD WETTIGIN mukaan Stalin halusi kuitenkin itäblokin maiden näyttävän demokraattisemmilta ja tämän vuoksi Stalin värväsi "porvaripolitiikkoja", jotka olivat valmiita seuraamaan kommunistista johtoa sekä toteuttamaan sosioekonomista reformia. Wettig mainitsee kirjassaan tällaisena henkilönä nimeltä Oskar Langen, joka toimi Puolan edustajana turvallisuusneuvostossa.⁵⁴ Puolan läheisen suhteen takia näen kokonaisuudessaan maan toiminnan turvallisuusneuvostossa olleen Neuvostoliiton intressien myötäistä ja otan tämän huomioon tutkimuksessani, sillä Neuvostoliiton vaikutus Puolaan oli merkittävää⁵⁵ Espanjan käsittelyn aikana.

Esille tuomiensa seikkojen perusteella Puolan edustaja ei nähnyt puheenvuorollaan eroa siinä, oliko Espanja virallisesti julistanut sota vai ei, sillä Langen mukaan Espanja pystyi avustamaan akselivaltoja enemmän ollessaan neutraalina osapuolena sodassa. Liittolaisuus ja Espanjan vastaanottama apu akselivalloilta tekivät Langen mukaan mahdottomaksi nähdä Espanjan fasistista hallintoa vain maan sisäisenä kysymyksenä, vaan todellisena kansainvälisenä uhkana turvallisuudelle. Puheenvuorollaan Lange nosti esille Espanjan ja Ranskan välisen rajan sulkemisen sekä sotilaiden kokoamisen rajalle merkinä Espanjan nykyisessä tilanteessa muodostamasta kansainvälisenä kitkasta, ja näin uhasta kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle. Tämä oli Langen mukaan todellista kansainvälisen kitkan olemassaoloa.⁵⁶ Lange esitti retorisen kysymyksen:

*Pitääkö meidän odottaa aseiden laukeamista, pommien putoamista, miesten kuolemista ja kaupunkien tuhoutumista ennen kuin tilanne voidaan luokitella aiheuttavan kansainvälistä kitkaa?*⁵⁷

⁵³ Wettig, 2008, 81.

⁵⁴ Wettig, 2008, 39.

⁵⁵ Tusell, 2007, 77.

⁵⁶ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 159–160.

⁵⁷ "Do we have to wait until guns are being fired, until bombs are dropped, until men are killed and cities destroyed, in order to proclaim that the situation is one of international friction." S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 160.

Lange näki Espanjan uhkana, koska Espanjassa oli paljon saksalaisia sekä saksalaista pääomaa että yrityksiä. Myös asetuotanto Espanjassa oli turvallisuusneuvoston keskustelun aikana korkealla tasolla ja saksalaista teknologiaa oli otettu käyttöön. Lange väitti myös, että Espanjassa kehiteltiin ydinaseita saksalaisten tiedemiesten avulla. Puolan edustaja muistutti, että ensimmäisen maailmansodan jälkeen Saksa kehittäli sotakalustoa eri maissa, muun muassa Suomessa, Tanskassa ja Espanjassa. Nyt Lange näki Espanjan samanlaisena uhkana Saksan uudelleen nousun pelossa.⁵⁸

Langen mukaan Espanjan kysymys ei voi olla vain maan sisäinen asia, sillä kansainvälinen uhka voitiin tiivistää neljään osa-alueeseen:

1. Francon hallinto nousi valtaan fasistisen Italian ja natsi-Saksan tukemina.
2. Francon hallinto oli aktiivinen osapuoli akselivaltojen rinnalla Yhdistyneitä kansakuntia vastaan
3. Francon hallinto aiheutti kansainvälistä kitkaa aiheuttamalla Ranskan rajan sulkeutumisen ja keskittämällä joukkojaan kyseiselle rajalle.
4. Espanja oli saksalaisen pääoman, ihmisten ja tiedemiesten turvasatama tarjoten turvaa natsijohtajille ja agenteille, jotka pyrkivät uudelleen valtaan.⁵⁹

Puheensa lopuksi Lange muistutti YK:n tehtävästä ylläpitää kansainvälistä rauhaa ja käytti tätä perustelunaan toimeen ryhtymiselle. Toimena vaadittiin kaikkien YK:n jäsenvaltojen katkaisevan suhteensa Espanjaan ja tuen osoittamista Espanjan kansalaisille Francon vallasta luopumisen edistämiseksi.⁶⁰ Luardin mukaan Puolan edustajan turvallisuusneuvostolle ehdottama diplomaattisuhteiden katkaisu oli kenties vakavin avoin puuttuminen toisen valtion sisäisiin asioihin YK:n historiassa. Luard esittää kirjassaan esimerkkinä Puolan vaatimuksen radikaaliudesta mielenkiintoisen ajatuksen siitä, kuinka Puola olisi reagoinut YK:n julkiseen toiveeseen siitä, että puolalaiset saisivat takaisin vapautensa.⁶¹

Puolan nostama kysymys Espanjan tilanteesta ja sen muodostamasta uhasta maailmanrauhalle sai perustelunsa Espanjan menneisyydestä ja toimista toisen maailmansodan aikana. Lange väläytti puheenvuorollaan Espanjan muodostamaa sotilaallista uhkaa tulevaisuudessa, jos nykyiseen tilanteeseen ei oltaisi puututtu.

⁵⁸ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 162–163.

⁵⁹ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 166.

⁶⁰ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 167.

⁶¹ Luard, 1984, 362.

Tutkimuskirjallisuudesta en löytänyt vahvistusta, että Espanjassa oltaisiin kehitelty ydinasetta Francon vallassaolon aikana, eikä myöhemmin luvussa 1.3 käsittelemäni alakomitean raporttikaan löytänyt todisteita ydinaseiden kehittelystä. Tusell tuo kirjassaan esille, että Puolan edustajan väittämässä ydinasetehtaassa valmistettiin vain tiiliskiviä.⁶² Näenkin tämän olleen vain pelottelukeino, jolla pyrittiin korostamaan Espanjan muodostamaa uhkaa rauhalle ja turvallisuudelle. Puolan edustaja vaikutti pitävän diplomaattisuhteiden katkaisua parhaana ratkaisuna Francon vallastaluopumisen nopeuttamiseksi ja fasistisen hallinnon päättymiselle, minkä vuoksi Lange ajoi asiaansa painokkaasti antaen runsaasti todisteita Francon hallinnon uhkaavasta käytöksestä toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen.

Puolan ehdotuksen saama voimakas tuki ensimmäiseltä leiriltä

Ranskan edustaja Georges Bonnet oli samaa mieltä Puolan edustajan kanssa siitä, että Espanja muodosti uhan kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle. Keskustelujen aikana Ranskan tavoitteena oli saavuttaa kaksi asiaa: ensimmäinen tavoite on vakuuttaa YK ongelman vakavuudesta ja toisekseen varmistaa, että asiaa kohtaan ryhdyttäisiin toimiin sopivan vakavilla vastatoimilla. Tämä tarkoitti sitä, että mahdolliset erimielisyydet ongelman vakavuudesta olisi saatava poistettua. Espanjan kysymyksen ongelmana Bonnet näki sen, että kaikki eivät nähneet asiaa tarpeeksi ongelmallisena, mutta puolusti toimenpiteisiin ryhtymistä liittoutuneiden sodanaikaisten tavoitteiden toteuttamisella. Toisen maailmansodan aikana liittoutuneiden tavoitteena oli poistaa fasistiset hallinnot maan päältä, ja keskustelujen aikana Espanja oli ainoa fasistinen valtio. Täten Bonnet perusteli toimenpiteitä suorastaan pakollisina ja lainasi Yhdysvaltain presidentti Rooseveltia: "Ei enää koskaan uudestaan."⁶³⁶⁴ Viittauksella "Ei enää koskaan uudestaan." Bonnet loi kuvan Espanjan muodostamasta uhasta tekemällä vertauksen toiseen maailmansotaan ja näin Bonnet korosti Espanjan tilanteen muodostamaa uhkaa maailmanrauhalle. Siihen, miksi Ranska koki Espanjan uhkana, voidaan löytää syitä jo pelkästä maantieteellisestä sijainnista kuin myös historiallisesta taustasta. Ranska oli kokenut fasistisen Saksan miehityksen toisen maailman sodan aikana, mikä varmastikin vaikutti Ranskansuhtautumiseen fasistista Espanjaa kohtaan.

⁶² Tusell, 2007, 77.

⁶³ "Never again" S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 168.

⁶⁴ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 168.

Ranskan edustaja vetosi Puolan edustajan tavoin turvallisuusneuvostoon toteamalla, ettei Espanjan kysymys ollut maan sisäinen asia muistuttamalla San Franciscossa, Lontoossa ja Potsdamissa annetuilla kannanotoilla ja totesi, ettei Espanjan hallinto ollut yhteensopiva uuden maailmanjärjestyksen kanssa. Bonnet muistutti, että toinen maailmansota alkoi Mantsuriassa ja Espanjassa. Japanilaiset oli kuitenkin karkoitettu Mantsuriasta ja miehityshallinto oli kaatunut, mutta Franco toimi yhä hallinnon huipulla Espanjassa. Tämän vuoksi Bonnet näki turvallisuusneuvoston velvollisuutena auttaa Espanjan kansalaisia tuomitsemalla Francon hallinnon ja katkaisemalla diplomaattisuhteet.⁶⁵

Bonnetin mielestä pelkkä Francon hallinnon moraalinen tuomitseminen ei ollut enää riittävä toimenpide, vaan käytännön toimiin – kuten diplomaattisuhteiden katkaisuun – olisi ryhdyttävä.⁶⁶ Ranskan edustajan turvallisuusneuvostossa pitämä puheenvuoro erosi Ranskan aikaisemmasta linjasta Espanjaa kohtaan, sillä kolmen vallan julistuksessa Ranska ei ollut ollut valmis toimiin Espanjaa kohtaan. Tästä huolimatta kaksi kuukautta aikaisemmin helmikuussa 1946 Ranskan hallitus oli ehdottanut muille valtioille, että diplomaattisuhteet Francoon tulisi katkaista.⁶⁷ 27.2.1946 Ranskan hallitus oli lähettänyt kirjeen Iso-Britannialle, Neuvostoliitolla ja Yhdysvalloille siitä, kuinka Francon hallinto edustaa uhkaa Euroopan rauhalle. Näissä kirjeissä Ranska sanoi olevansa valmis tuomaan asian turvallisuusneuvoston käsiteltäväksi ja ilmoitti Espanjan välisen rajan sulkemisesta 1.3.1946.⁶⁸

Perusteluina YK:n toimille Bonnet piti ensinnäkin toimien oikeudenmukaisuutta ja toisekseen sitä, että niiden seuraksena seuraisi yleistä hyvää. Nämä olivat samanlaisia argumentteja, joita Puolan edustaja oli jo tuonut esille puheenvuorollaan. Bonnet'n mukaan taloudellisten ja diplomaattisten suhteiden katkaiseminen auttaisi espanjalaisia, koska silloin he ymmärtäisivät, että espanjalaisia tuetaan ulkomailta. Tällainen maailmanlaajuinen mielenilmaus saisi Bonnet'n mukaan Francon ymmärtämään, kuinka suuri vastustus fasistista hallintoa kohtaan kohdistuu ja eroamaan rauhanomaisesti. Puheenvuorosta kävi selvästi ilmi Ranskan tavoite siitä, että turvallisuusneuvosto päätyisi yksimieliseen päätökseen Espanjan kysymyksen suhteen, ja että tämä yksimielinen päätös tarkoittaisi käytännön toimenpiteisiin ryhtymistä.⁶⁹

⁶⁵ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 169.

⁶⁶ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 170.

⁶⁷ Thomas, 1988, 534.

⁶⁸ Gallo, 1973, 165.

⁶⁹ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 170.

Perusteluina Ranskan lähtökohdalle Bonnet toi esille huolen Espanjan aiheuttamasta uhasta rauhalle ja turvallisuudelle. Puheenvuorossa kävi ilmi Ranskan esittämä huoli paitsi espanjalaisten asemasta että myös koko latinalaisesta pallonpuoliskosta. Yksimielisyyden toiveessa turvallisuusneuvoston sisällä Bonnet painotti, että vaikka osa osa valtioista ei ollut samaa mieltä Espanjan aiheuttamasta uhasta, olisi asiasta tullut saada yhteinen päätös. Tämä yhteinen päätös olisi tarkoittanut Puolan ehdotuksen hyväksymistä. Vaikka Ranskan turvallisuusneuvoston ensimmäisessä puheenvuorossa ajama linja oli samanlainen Ranskan aiempaan suhtautumiseen Francon Espanjaa kohtaan, niin jotain oli mielestäni muuttunut. Aikaisemmassa kolmen vallan⁷⁰ julistuksessa maat eivät olleet valmiita puuttumaan Espanjan tilanteeseen muuta kuin Francon hallinnon moraalisen tuomitsemisen muodossa. Nyt Ranska vaati diplomaattisuhteiden katkaisua. Vaikka Ranska oli sulkenut Espanjan välisen rajansa, niin en pidä todennäköisenä, että Ranskan linja Espanjaa kohtaan olisi muuttunut näin nopeasti niin paljon, että Ranska olisi valmis fyysiseen väliintuloon Francon hallintoa kohtaan.

Ensimmäiseen leiriin kuuluva Meksiko myötäili Puolan ja Ranskan edustajien näkemyksiä Espanjan muodostamasta uhasta rauhalle ja turvallisuudelle. Meksikon edustaja Francisco Castillo Nájera muistutti, ettei Meksikolla ollut minkäänlaisia suhteita Francon hallintoon, sillä Meksiko näki Francon hallinnon nousseen valtaan vieraiden valtojen avulla. Castillo Nájeran mielestä tilanne Espanjassa vaaransi kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ja tämä oli yksinkertainen fakta, eikä keskustelua tarvitse tämän vuoksi pitkittää. Perusteluina tälle Meksikon edustaja viittasi samoihin sopimuksiin ja eri maiden julistuksiin, jotka olivat nousseet jo aikaisemmissa puheenvuoroissa esille. Meksikon edustajan mukaan Espanjan muodostama uhka kansainväliselle turvallisuudelle oli selvä, sillä Francon hallinto ei voinut olla rauhaa rakastava valtio ja siksi se oli potentiaalinen uhka rauhalle.⁷¹ Rauhaa rakastavan valtion vaatimus oli tarkoitettu alkuperin sulkemaan sodanaikaiset viholliset YK:n ulkopuolelle. Vaikka suurin osa jäsenmaista halusi YK:sta niin kansainvälisen kuin mahdollista, niin käytännössä "rauhaa rakastavat valtiot" -vaatimusta käytettiin estämään epämieluisien valtioiden liittyminen järjestöön.⁷² Meksikon edustaja viittasi myös samoihin

⁷⁰ Yhdysvallat, Iso-Britannia ja Ranska

⁷¹ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 171–172.

⁷² Luard, 1984, 361.

seikkoihin mahdollisessa kysymyksessä "maan sisäisiin asioihin puuttumisesta" kuin Puola ja Ranska olivat viitanneet.⁷³

Puheenvuoronsa lopuksi Castillo Nájera kävi läpi Francon Espanjan suhteita muihin maihin. Turvallisuusneuvoston 11:sta jäsenmaasta viidellä oli vihamieliset suhteet Francon ja kaksi viidestä ei ole koskaan tunnustanut Francon hallintoa. Espanjan pohjoinen rajanaapuri Ranska oli sulkenut maiden välisen rajan ja ehdottanut taloudellisia pakotteita Francon hallintoa kohtaan. Yhdysvallat ja Iso-Britannia olivat omien julistuksiansa mukaan valmiita tunnustamaan Francon hallinnon korvaajat. Kuudesta ei pysyvästä maasta vain kahdella oli diplomaattiset suhteet Francon Espanjaan. Muista YK:n jäsenvaltioista Nájera mainitsi Bolivian, Guatemalan, Panaman ja Venezuelan, jotka olivat katkaisseet suhteensa Francon "valheelliseen hallintoon"⁷⁴. Castillo Nájera muistutti myös, että oli olemassa Espanjan tasavallan maanpaossa oleva hallinto⁷⁵, joka oli useiden valtojen tunnustama. Näiden tietojen valossa Castillo Nájera ei nähnyt edes pienintäkään mahdollisuutta, että Espanjan kysymys voisi olla vain maan sisäinen asia ja oli valmis kannattamaan Puolan edustajan aloitetta yhdessä Ranskan kanssa.⁷⁶ Kuten Castillo Nájera puheenvuorollaan osoitti Francon Espanjan suhteista muihin maihin, oli diplomaattinen paine Espanjaa kohtaan vahva keväällä 1946. 5.4. Romania oli katkaissut diplomaattisuhteensa Espanjaan; 6.4. Puola oli tunnustanut tasavaltalaisen hallituksen olevan ainoa Espanjan edustaja ja 13.4. Jugoslavia oli katkaissut diplomaattisuhteensa Espanjaan.⁷⁷

Meksikon linja turvallisuusneuvostossa on nähtävissä selvänä jatkumona Meksikon aikaisempaan suhtautumiseen Francon hallintoa kohtaan. Jo sisällissodan aikana Meksiko tuki tasavaltalaisia Francoa vastaan.⁷⁸ 19.6.1945 pidetyssä YK:n konferenssissa San Franciscossa Meksikon delegaatio sai hyväksynnän aloitteelle evätä Espanjan pääsy tulevaisuuden YK:n organisaatiossa.⁷⁹ Maiden välillä ei ollut ollut suhteita Francon vallassaolon aikana ja Castillo Nájera oli täysin varma Espanjan muodostamasta uhasta kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle. Meksikon aikaisempi suhtautuminen Espanjaa kohtaan näkyi selvästi Castillo Nájeran puheenvuoron aikana, sillä Espanjan muodostama turvallisuusuhka nähtiin selvänä faktana eikä kiistanlaisena kysymyksenä. Meksikon

⁷³ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 173.

⁷⁴ "spurious Government" S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 174.

⁷⁵ Spanish Republican Government

⁷⁶ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 173–174.

⁷⁷ Gallo, 1973, 167.

⁷⁸ Murphy, 1982, 138.

⁷⁹ Gallo, 1973, 153.

lähtökohdasta kävi mielestäni hyvin selville sekä Meksikon että koko ensimmäisen leirin tavoite saada turvallisuusneuvosto katkaisemaan diplomaattisuhteet Espanjan kanssa.

Turvallisuusneuvoston keskusteluissa esille oli noussut ensimmäinen ryhmittymä Espanjan tapauksen käsittelyssä. Tämä leiri sisälsi Puolan, Ranskan ja Meksikon. Näiden maiden tavoitteeseen oli saada aikaan yksimielinen päätös Francon hallinnon aiheuttamasta uhasta maailmanrauhalle. Ensimmäinen leiri käytti Francon hallinnon läheistä suhdetta sodan hävinneitä osapuolia kohtaan ja fasismin olemassa oloa Espanjassa todisteina siitä, ettei kyseessä ollut vain maan sisäinen asia, ja että tilanne aiheutti kansainvälistä huolta. Näillä argumenteilla pyrittiin oikeuttamaan tilanteeseen puuttuminen ja diplomaattisuhteiden katkaisu. Turvallisuusneuvoston 35. istuntokerralla myös Neuvostoliitto ilmaisi voimakkaansa tukensa⁸⁰ näkemykselle, että Espanjan hallinto muodostaa uhan rauhalle, ja että turvallisuusneuvoston olisi tullut ryhtyä toimeen uhan poistamiseksi.

Espanjan kysymyksen kriittinen tarkastelu – tilanne ei ole uhka turvallisuudelle

Alankomaiden edustaja Eelco Nicolaas van Kleffens muistutti puheenvuoronsa alussa, ettei Alankomaat osoittaneet sympatiaa Francon hallintoa kohtaan, sillä Espanja sai alkunsa natsi-Saksan ja fasismin Italian voimilta, ja samaiset maat olivat tehneet kauheuksia alankomaalaisille toisen maailmansodan aikana. Van Kleffens kuitenkin painotti, että menneisyydestä huolimatta Espanjan kysymykseen tulee paneutua ilman ennako-oletuksia ja turvallisuusneuvoston tehtävänä oli tutkia ja perehtyä asioihin rauhallisesti ja maltillisesti.⁸¹

Van Kleffens osoitti puheenvuorollaan, että Alankomaat teki selvän eron Francon hallinnon ja Espanjan kansalaisten välille, ja että Espanjan kansalaisia kohtaan Alankomailla ei ollut mitään ongelmaa. Tästä johtuen Alankomaiden hallinto ei ollut katkaissut suhteitaan – taloudellisia tai edes diplomaattisia – Espanjaan, koska silloin tavalliset espanjalaiset olisivat kärsineet seurauksista. Huomioiden espanjalaisen luonteen van Kleffens piti jopa mahdollisena sitä, että diplomaattisuhteiden katkaiseminen saattaisi johtaa Francon hallinnon vahvistumiseen sen kannatuksen heikkenemisen sijaan. Provokaatio ulkomailta voisi johtaa Francon kannatuksen nousuun, sillä ulkomaisen uhan edessä kansa usein muuttuu yhtenäiseksi ja unohtaa kiistansa. Van Kleffensin mukaan diplomaattisuhteiden katkaisu voisi myös johtaa uuteen sisällissotaan, mitä turvallisuusneuvosto ei tahtonut.

⁸⁰ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 185–193.

⁸¹ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 174.

Koska aihe aiheutti niin paljon tunteita, van Kleffens sanoi haluavansa olla vakaalla pohjalla asiassa, ja sen vuoksi hän halusi varman laillisen pohjan ennen kuin turvallisuusneuvosto voisi ryhtyä toimeen.⁸²

Van Kleffensin mielestä esitettyjen todisteiden pohjalta ei voitu vetää samoja johtopäätöksiä, mihin Puolan edustaja Lange oli päätenyt. Tilanteessa, jossa Espanjan ja Ranskan välinen raja oli suljettu, Ranska oli itse päättänyt sulkea rajansa, jonka jälkeen Espanja oli keskittänyt joukkoja rajalle. Espanja ei lisännyt rajalla oleviaan joukkojaan ennen rajan sulkemista. Tällaista toimintaa ei van Kleffensin mukaan voida pitää rauhalle uhkaavana. Alankomaiden edustaja ei myöskään pitänyt Espanjassa oleskelevia natsseja kuin ikävänä faktana – ei uhkana. Aiemmissa puheenvuoroissa esitettyjä syytöksiä Espanjan muodostamaa uhkaa kohtaan van Kleffens ei purematta niellyt:

*En kuullut Puolan edustajan sanovan yhtään asiaa, joka olisi osoittanut minkäänlaista varmuutta tai edes todennäköisyyttä Espanjan asevoimien suorittavaan hyökkäävään toimeen. Vaikka mielipiteeni Francon hallinnosta olisi mikä, niin en usko sen olevan niin typerä, että se ryhtyisi hyökkäykseen.*⁸³

Van Kleffensin mukaan Espanjalla ei ollut tarpeellisia sotavoimia hyökkäykseen ja väite pelkän propagandan voimasta herättää natsiaate henkiin oli loukkaus YK:ta kohtaan.⁸⁴ Alankomaiden edustajan viittaus ”pelkkään propagandaan” on nähtävissä suorana piikityksenä ensimmäisen leirin maille, sillä van Kleffens ei selvästikään pitänyt Espanjan fasistista hallintoa uhkana rauhalle.

Näiden perusteiden pohjalta van Kleffens ilmoitti päätyneensä lopputulokseen, ettei turvallisuusneuvostolla ollut riittäviä perusteita ryhtyä toimeen. San Franciscon yleiskokouksen päätös sulkea Espanja jäsenyyden ulkopuolelle ei ollut riittävä syy ryhtyä toimiin, sillä yleiskokous ei silloisessa päätöksessään vaatinut turvallisuusneuvoston toimeen ryhtymistä. Van Kleffensin mukaan vaikka Francon hallinnosta ei pidetä, ja vaikka Espanjalta oli evätty YK-jäsenyys niin kauan kuin Franco on vallassa, niin se ei tarkoittanut sitä, että turvallisuusneuvoston olisi tullut ryhtyä toimiin Francon hallintoa vastaan. Van Kleffensin painotti puheessaan, että mikäli toimiin ryhdyttäisiin esitettyjen todisteiden pohjalta,

⁸² S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 175.

⁸³ "But to say that this endangers peace and security seems to me an overstatement. -- I have not heard the Polish delegation say one word which pointed with any degree of certainty or even probability to fundamental offensive action on the part of the Spanish armed forces, and I must say that whatever my feeling concerning the Franco regime, I do not think it is so foolish as to take offensive action." S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 176.

⁸⁴ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 176.

luotaisiin haitallinen ennakkotapaus pahaa tarkoittaville sekaantumisille toisten maiden asioihin. Vaikka Francon hallinto ei olisi hyväksi Espanjan suhteille sodan jälkeisessä maailmassa, niin ei ollut syytä ulottaa toimintaa keskustelua pidemmälle. Niin kauan kuin Espanja ei uhannut kansainvälistä rauhaa, oli hallinnon muoto Espanjan sisäinen asia.⁸⁵

Perusteluna näkökulmalleen van Kleffens osoitti Kansainvälisen tuomioistuimen⁸⁶ päätöksestä vuodelta 1923 Ranskan ja Iso-Britannian välisessä kiistassa. Päätöksessä todettiin, että vaikka tietyt seikat olisivat lähellä useampia kuin yhtä valtiota, niin ei se tarkoita sitä, että muilla valtioilla olisi kansainvälisen oikeuden mukaan oikeutta sekaantua niihin. Nämä seikat ovat yksinomaan jokaisen valtion asioita. Van Kleffens päätti puheenvuoronsa toteamalla, että niin kauan kuin todisteita Francon aiheuttamasta uhkasta ei ollut, eikä niitä hänen mielestään ollut keskusteluhetkellä, piti toiminta Francon hallinnon vallasta luopumisesta jättää yksinomaan Espanjan kansalaisten harteille.⁸⁷

Alankomaiden edustajan esittämä lähtökohta erosi täysin aikaisemmista puheenvuoroista ja ensimmäisen leirin näkökulmista. Alankomaiden edustajan puheenvuoro osoitti, etteivät kaikki turvallisuusneuvoston jäsenet pitäneet Francon hallintoa uhkana kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle. Toisen leirin edustaja Alankomaat näki, ettei kyseessä ollut kuin maan sisäinen asia, sillä todisteet eivät van Kleffensin mukaan riittäneet puuttumaan Espanjan sisäisiin asioihin. Perusteluna van Kleffens käytti argumenttia, että maan sisäisiin asioihin puuttumalla luotaisiin ikäviä toimintamalleja tulevaisuuden tapauksia varten. Alankomaiden edustaja käytti ensimmäinen puheenvuoron toisesta leiristä, jonka mukaan Espanjan tilanne ei uhannut rauhaa ja tämän vuoksi tilanteeseen ei tarvinnut puuttua. Tähän leiriin kuuluivat enemmän tai vähemmän vahvasti kaikki muut turvallisuusneuvoston seitsemän jäsenmaata.

Seuraavan puheenvuoron käytti Yhdysvaltain edustaja Edward Reilly Stettinius, joka jatkoi Alankomaiden esittämän näkökulman puolustamista. Stettinius totesi, ettei Yhdysvalloilla ollut suhteita Espanjaan niin kauan kuin Francon hallinto on maan johdossa. Se, että Yhdysvalloilla oli suurlähettiläs Espanjassa, ei tarkoittanut Francon hallinnon hyväksymistä. Yhdysvalloilla oli kaksi tavoitetta Espanjan suhteen. Esimmäinen päämäärä oli, että

⁸⁵ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 176–177.

⁸⁶ Yhdistyneiden kansakuntien juridinen tuomioistuin. Toimii Haagissa. "International Court of Justice", elektr. dokumentti.

⁸⁷ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 177.

Francon hallinto ja kaikki sen organisaatiot, kuten Falange⁸⁸, poistetaan vallasta espanjalaisten itsensä toimesta. Toinen tavoite oli, että tämä tapahtuu rauhanomaisesti eli ilman sisällissotaa. Yhdysvallat päätavoitteena oli halu estää espanjalaiset uuden sisällissodan kauhuilta.⁸⁹

Stettinius kertoi puheenvuorollaan Yhdysvaltojen suorittaneen yhdessä Ranskan ja Iso-Britannian hallintojen kanssa diplomaattisia keskusteluja espanjalaisten kanssa viimekuukausina saavuttaakseen nämä kaksi toivetta ja olleensa valmis jatkamaan tätä keskustelua turvallisuusneuvostossa. Stettinius uskoi, että Espanjan kysymystä tuli arvioida tarkasti ja kaikilla piti olla mahdollisuus tuoda kysymystä koskevat faktat esille. Stettinius painotti Yhdysvaltojen olleen valmis kaikkiin peruskirjan mukaisiin toimiin saavuttaakseen edellämainitut kaksi tavoitetta.⁹⁰

Yhdysvaltojen puheenvuorosta näkyi yhtäläisyys Yhdysvaltojen aikaisempaan linjaan Francon hallintoa kohtaan, sillä kolmen vallan⁹¹ yhteisestä julistuksesta kävi ilmi, etteivät länsivallat ole valmiita puuttumaan tilanteeseen Espanjassa. Lyhytsanaisesta puheenvuorosta kävi selville, että Yhdysvallat oli valmis ja vieläpä halukaskin keskustelemaan Espanjan tilanteesta turvallisuusneuvostossa. Vaikka Yhdysvaltojen toiveena oli poistaa Francon hallinnon, ei se kuitenkaan ollut valmis ryhtymään mihinkään käytännön toimenpiteisiin Espanjaa vastaan ellei nämä käytännön toimenpiteet olisi YK:n peruskirjan mukaisia.

Turvallisuusneuvoston seuraavalla istuntokerralla toiseen leiriin kuulunut Iso-Britannian edustaja Sir Alexander George Montagu Cadogan aloitti puheenvuoronsa todeten, että Iso-Britannia halusi säilyttää rauhan sekä tarkan peruskirjan mukaisen toiminnan YK:ssa. Cadoganin mukaan Espanjan tilanteessa ei ollut kyseessä mikään muu kuin yksittäisen valtion sisäinen asia. Hän huomautti kuitenkin, että natsihallinnon takia peruskirjaa luotaessa jätettiin poikkeus yksittäisten valtioiden sisäisiin asioihin puuttumiseen ja viittasi peruskirjan artikla 39:ään⁹²:

⁸⁸ Espanjan fasistinen liike, joka toimi Francon alaisuudessa. "Falange", elektr. dokumentti.

⁸⁹ S/PV. 34th Meeting 17.4.1946, 178.

⁹⁰ S/PV. 354h Meeting 18.4.1946, 178.

⁹¹ Yhdysvallat, Iso-Britannia ja Ranska

⁹² Ks. liite 1.

Turvallisuusneuvoston tehtävänä on päättää mahdollinen uhka rauhalle, rauhan rikkoutumiselle tai hyökkäävälle toimelle ja antaa suosituksensa tilanteesta tai päättää millaisilla keinoilla kansainvälinen rauha ja turvallisuus voidaan palauttaa.⁹³

Iso-Britannian edustaja toi kuitenkin esille, että Puolan edustaja ei vedonnut tähän artiklaan, vaan artikloihin 34 ja 35. Iso-Britannian edustaja ei nähnyt todisteiden riittävän Puolan edustajan ehdottamaan toimintaan, sillä artiklojen 34 ja 35 ehdot eivät täytyneet Espanjan tapauksessa. Artiklat 34 ja 35 käsittelevät riitatilanteiden tutkimista ja varmentamista, ettei riita vaaranna kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta. Cadogan muistutti, että puheenvuorollaan Puolan edustaja vetosi usein lähinnä Espanjan sodanaikaiseen ja edeltävään käytökseen. Sodan aikaisiin toimiin vetoaminen oli Cadoganin mukaan turhaa, sillä hän ei nähnyt Espanjan tehneen mitään hyökkäviä toimintoja sodan ajanakaan.⁹⁴

Iso-Britannian näkökulma Espanjan sodanaikaisesta käytöksestä saa tukea myös tutkimuskirjallisuudesta, sillä HUGH THOMASIN mukaan Francon diplomatia toisen maailmansodan loppuvaiheessa oli suunnattu näyttämään hyvältä liittoutuneita kohtaan. Francon hallinto oli tehnyt pinnallisia uudistuksia hallintoonsa, kuten esimerkiksi vuonna 1944 Franco oli esitellyt uuden perustuslain. Fasistinen tervehdys oli poistettu pakollisena tervehtimisenä virkamiehiä kohtaan samana vuonna. Laki kansanäänestyksestä Francon hallinnon saaman julkisen kannatuksen mittaamiseksi oli hyväksytty lokakuussa 1944.⁹⁵ Uusi perustuslaki *Fuero de los Españoles* oli astunut voimaan 13.6.1945. Perustuslaissa määriteltiin espanjalaisten oikeudet ja velvollisuudet. Siinä luvattiin kunnioittaa yksilöiden vapautta ja kansalaiset saivat itse valita missä asuvat. Liberaalit ajatukset vaikuttivat laajoilta, mutta perustuslaista löytyi myös uudistukset kumoavat kohdat. Esimerkiksi jokainen espanjalainen saattoi uuden perustuslain nojalla vapaasti ilmaista mielipiteitään, kunhan ne eivät olleet ristiriidassa valtion perutuslaisten kanssa. Espanjalaiset eivät myöskään saaneet vaarantaa valtion kansallista, henkistä tai sosiaalista yhtenäisyyttä.⁹⁶ Myös muut tutkijat olivat sitä mieltä, että Francon tekemät muutokset olivat vain pinnallisia, eivät todellisia.⁹⁷

Puheenvuorollaan Iso-Britannian edustaja painotti haluavansa estää väärinymmärrysten tapatumisen väärin oletusten perusteella. Tätä kohtaa tarkentaaksen Cadogan kertoi Iso-

⁹³ "The security Council shall determine the existence of any threat to the peace, breach of the peace, or the act of aggression and shall make recommendations', or the decide on methods 'to maintain or restore international peace and security'". S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 181.

⁹⁴ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 180–182.

⁹⁵ Thomas, 1988, 535–356.

⁹⁶ Gallo, 1973, 154–155.

⁹⁷ Tusell, 2007, 59–61. Edwards, 1999, 53–55.

Britanniassa olevan erilaisia tietoja, mitä Puolan edustaja esitti edellispäivän kokouksessa, mutta Cadogan lupasi paneutuvat uusiin tietoihin. Cadogan esitti puheenvuorollaan turvallisuusneuvostolle listan Iso-Britannian hallussa olevista erilaisista tiedoista, joita olivat muun muassa: Ranskan rajalla oli paljon vähemmän joukkoja, mitä Iso-Britannian tiedoissa on verrattuna Puolan tietoihin. Vaikka saksalaista pääomaa ja varallisuutta oli Espanjassa, niitä ei ollut merkittävästi brittireporttien mukaan ja saksalaisvaroja oli jo luovutettu liittoutuneille Madridissa Espanjan hallinnon toimesta. Espanja oli vielä tähän asti toiminut yhteistyössä liittoutuneiden kanssa kuin mikä tahansa muu neutraali hallinto. Brittitietojen mukaan oli totta, että Espanjassa on 10 000 - 12 000 saksalaista, mutta näistä suurin osa oli yksityishenkilöitä – ei sotilaita. Iso-Britannian tietojen mukaan vain 150 entistä Saksan sotilasta oli keskustelujen aikana Espanjassa.⁹⁸

Cadogan toi Yhdysvaltojen edustajan tavoin esille yhteistyön Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian välillä saksalaissotilaiden palauttamisesta Espanjasta. Vaikka Espanjan hallinnon yhteistyö ei ollut ollut parasta mahdollista, niin joka tapauksessa jo 1 300 saksalaista oli palautettu Yhdysvaltojen, Iso-Britannian ja Ranskan hallintojen toimien myötä.⁹⁹ Gallon mukaan Espanjassa oleskeli useita saksalaistaustaisia ja esimerkiksi Espanjan poliisivoimat olivat saaneet riveihinsä useita entisiä saksalaisia poliiseja tai Ranskan Vichyn alueen miliiseja¹⁰⁰. Gallon mukaan Franco tunsu itsensä tarpeeksi vahvaksi kieltäytyäkseen luovuttamasta heitä.¹⁰¹

Vastauksena Puolan edustajan esittämiin väitteisiin Cadogan sanoi, ettei brittihallinnolla ollut tietoa yhdestäkään saksalaisesta sotarikollisesta tai natsijohtajasta, jolle olisi annettu turvapaikka Espanjassa. Tietoa ei myöskään ollut saksalaisten tiedemiesten toiminnasta tai yrityksistä kehittää uusia sotametodeja. Saksalaisia pidettiin silmällä Madridista, ja jos jotain tapahtuisi, niin se oltaisiin saatu selville. Cadogan painotti, että saksalaiset Espanjassa elivät lähinnä hiljaiseloa välttääkseen kotiutuksen takaisin Saksaan. Toisen leirin muiden maiden mukaisesti Iso-Britannia ei nähnyt Espanjan kysymyksen aiheuttavan uhkaa rauhalle, rauhan rikkoutumiselle tai hyökkäävälle toimelle. Cadoganin mielestä Espanjan hallinto ei ollut tehnyt mitään uhataksaan rauhan rikkoutumisen ehtoja ja sen takia hän ei nähnyt diplomaattisten suhteiden katkaisemisen olleen sopiva tapa toimia. Koska Espanjassa tapahtui koko ajan kehitystä saksalaisvaikutuksen poistamiseksi, ja koska tämä tapahtui

⁹⁸ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 182–183.

⁹⁹ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 184.

¹⁰⁰ French Vichy militia

¹⁰¹ Gallo, 1973, 161.

nimenomaan eri maiden välisen yhteistyön alla ja painostuksen myötä, ei Iso-Britannia voinut kannattaa Puolan ehdotusta diplomaattisuhteiden katkaisusta.¹⁰²

Iso-Britannian näkökulmat ja tavoitteet Espanjan kysymyksessä näkyivät selvästi Cadoganin puheesta. Kuten Yhdysvallat, myös Iso-Britannia toivoi Francon väistyvän vallasta, mutta ei ollut valmis toimiin Francon hallintoa vastaan. Tämä lähtökohta oli hyvin näkyvissä Cadoganin puheenvuorossa, sillä Espanjaa ei nähty uhkana rauhalle. Iso-Britannian esittämät luvut olivat hyvin mielenkiintoisia, kun niitä vertaa Puolan edustaja Langen esittämiin tietoihin. En osaa sanoa mistä tietojen erilaisuus johtui, mutta näen kaksi vaihtoehtoa selityksenä: joko kyseessä voisi olla Puolan tai Iso-Britannian hallinnon tuoreemmista tai vaihtoehtoisesti vanhentuneista tiedustelutiedoista tai sitten kyseessä voisi olla valheellinen ja tarkoituksenmukainen tai vahingossa tehty liioittelu jomman kumman osapuolen taholta. Joka tapauksessa Iso-Britannian esittämät tiedot olivat täysin eri luokassa kuin Puolan esittämät tiedot. Cadoganin mukaan vain 150 sotilasta oli Espanjassa ja kun tätä vertaa Langen esittämään uhkakuvaan saksalaissotilaista nostamassa natsiaatetta uudelleen henkiin, niin faktojen ristiriitaisuus on silmiinpistävä. Edes Puolan edustajan mainitsema ydinaseiden kehittäminen ei herättänyt pienintäkään huolta Cadoganissa. Perusteena tälle voisi olettaa, ettei Iso-Britannian edustaja uskonut tämän väitteen pitävän paikkansa.

Alankomaiden, Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian puheenvuorot osoittivat, että turvallisuusneuvostossa oli kaksi erilaista näkökulmaa siitä, muodostiko Espanjan uhan maailmanrauhalle vai ei. Toisessa leirissä olevien maiden lähtökohtana oli, ettei Espanja muodostanut käytöksellä uhkaa rauhalle, ja että esitetyt todisteet olivat joko puutteellisia tai jopa vääriä, joista esimerkiksi Iso-Britannian edustaja esitti oman epäilyksensä. Näiden maiden lähtökohtana voidaan pitää puuttumattomuuden politiikkaa Espanjan tapauksessa, mikä oli usein johdonmukainen jatkumo toisen leirin maiden aikaisemmalle politiikalle Francon Espanjaa kohtaan.

Brasilian edustaja Pedro Leão Veloso kuului toiseen leiriin, jonka mukaan Espanjan tilanne ei muodostanut uhkaa rauhalle. Lyhyellä puheenvuorollaan Veloso kertasi valtioiden sisäisiin asioihin puuttumattomuuden historiaa sekä kansainvälisen politiikan areenalla että YK:n periaatteena ja todeten, ettei Brasilia ikinä äänestäisi tämän periaatteen vastaisesti. Espanjan tilanne ei ollut Veloson mukaan turvallisuusneuvoston päätettävissä, sillä

¹⁰² S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 184–185.

Espanjan hallinnon muoto oli vain ja ainoastaan maan sisäinen asia. Puolan edustajan esilletuomat tiedot uusien sodankäyntikeinojen kehittämisestä Espanjassa menivät Veloson mukaan peruskirjan ensimmäisen artiklan alle, joka tarkoittaa että tällöin turvallisuusneuvoston velvollisuutena oli tutkia asiaa. Veloso kuitenkin muistutti, että diplomaattisten suhteden katkaiseminen tai taloudelliset pakotteet eivät olisi auttaneet asian ratkaisemisessa. Sen sijaan tapahtuisi päinvastainen ja asia ei selviäisi. Näiden seikkojen valossa Brasilian edustaja ei voinut hyväksyä Puolan ehdotusta.¹⁰³

Neuvostoliitto esittää kovat faktat Francon Espanjaa vastaan

Neuvostoliiton edustaja Andrei Gromyko kuului Puolan, Ranskan ja Meksikon kanssa ensimmäiseen leiriin, joka ajoi toimia Francon hallinnon aiheuttamaa uhkaa vastaan. Puheenvuoronsa alussa Gromyko pitikin väitettä Espanjan kysymyksen koskemisesta maan sisäisiin asioihin huonosti perusteltuna ja puutteellisina todellisista faktoista. Gromykon mukaan peruskirja antoi valtuudet tietyissä tilanteissa puuttua maiden sisäisiin asioihin, aivan kuten Puolan edustaja Lange oli tuonut turvallisuusneuvoston huomioon.¹⁰⁴ Neuvostoliiton edustaja toi esille Puolan edustajan tavoin Espanjan toimintaa ennen ja toisen maailman sodan aikana, ja kuinka fasististen valtojen asioihin puuttumattomuus oli häpeällistä ja "Siitä maksettiin ruumisvuoria ja verijokia."¹⁰⁵ Gromyko käytti Espanjan sisällissotaa perusteluna, jotta turvallisuusneuvoston tulisi tutkia Espanjan tilannetta ja miettiä seuraksia, mitä voisi seurata asiaan puuttumattomuudella.¹⁰⁶ Gromykon puheenvuoro sisälsi paljon retorisia lainauksia, mikä teki eron muiden maiden puheenvuoroihin. En ole lähtenyt perusteellisemmin tarkastelemaan sitä, mikä oli värikkään kielenkäytön tarkoituksena, mutta on varmastikin luovallista olettaa tarkoituksena olleen vaikuttamisen sekä muiden maiden edustajiin että suureen yleisöön median kautta. Retoristen sanavalintojen kautta voidaan hakea oikeutusta asialle, minkä uskon olleen taustalla Neuvostoliiton edustajan puheissa.

Gromyko muistutti puheenvuorollaan Puolan edustajan tavoin, ettei kukaan kieltänyt Francon hallinnon fasistista olemusta ja alkuperää. Gromykon mukaan oli mahdotonta poistaa fasismia maailmasta, jos samaan aikaan fasismin olemassaolo sallittiin Espanjassa. Mikäli tämä oli logiikkaa, niin silloin "logiikkaa ja maalaisjärkeä tulisi kutsua

¹⁰³ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 194.

¹⁰⁴ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 185.

¹⁰⁵ "It cost mountains of corpses and rivers of blood" S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 186.

¹⁰⁶ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 186.

absurdismiksi"¹⁰⁷. Neuvostoliiton edustaja kävi läpi Espanjan liittolaisuutta akselivaltoihin ja sen osallisuutta toiseen maailmansotaan sinisen divisioonan myötä. Gromyko huomautti, että "Francon lähettämiä espanjalaisia sotilaita ei lähetetty itärintamalle harrastamaan talviurheilua"¹⁰⁸ vaan heidät lähetettiin taistelemaan puna-armeijaa vastaan fasisin Saksan rinnalla ja he murhasivat ja ryöstivät siviiliväestöä sekä varastivat omaisuutta Neuvostoliiton asukkailta ja instituutioilta. Espanja lähetti myös raaka-aineita Saksalle ja Italialle. Gromykon mukaan Espanja olisi julistanut sodan avoimesti heti kun "suotuisa hetki" olisi koittanut siihen, mutta niin ei koskaan päässyt käymään.¹⁰⁹

Thomasin mukaan venäläiset osoittivat merkittävää omistautumista Espanjan kysymyksen käsittelyssä, sillä Espanjan osallistuminen Saksan hyökkäykseen Venäjälle oli nostanut Neuvostoliiton vihan. Vaikka Espanjan sininen divisioona koostui vapaaehtoisista, sitä johti Agustín Muñoz Grandes, joka oli yksi Francon parhaista kenraaleista. Sininen divisioona oli vastuussa muun muassa Keisarinna Katariinan palatsin tuhoamisesta Tsarskoye Selossa, missä espanjalaisten arveltiin säilyttäneen hevosiain juhlasalissa.¹¹⁰

Neuvostoliiton edustaja selvensi puheenvuorollaan miksi Espanja muodostaa uhan kansainväliselle turvallisuudelle. Gromyko kertoi 80 000 natsin olevan asian käsittelyn aikana Espanjassa ja näiden joukossa on muun muassa sotateollisuuden johtajia, korkeita upseereita ja diplomaatteja. Toinen uhka muodostui saksalaisten teollisuusfirmojen vaikutuksesta Espanjassa. Kolmanneksi saksalaista pääomaa oli keskittynyt Espanjaan 100 miljoonan dollarin arvosta. Gromyko painotti näkökulmaansa turvallisuusneuvostolle kertomalla, kuinka akselivaltojen avulla syntynyt Francon hallinto ei voi olla aiheuttamatta kansainvälistä turvallisuusuhkaa, ja että historian virheitä ei saisi toistaa olemalla puuttumatta maiden sisäisiin asioihin silloin, kun maan sisäiset asiat selvästi muodostavat uhan.¹¹¹ Gromyko vertasi Van Kleffensin vaatiman vakaan pohjan ennen toimintaa tarkoittavan tässä tapauksessa Espanjan tilanteeseen puuttumattomuutta ja "Tällöin vakaa pohja tarkoittaisi suota."¹¹² Sotaa edeltävä politiikka kulminoitui pisteeseen, ettei fasismi ollut vaarallinen, koska se oli pelkkä ideologia. Tämän jälkeen Gromyko veti yhtäläisyyden

¹⁰⁷ "If this may be called logic, then we should agree that logic and common sense should be called absurdity" S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 188.

¹⁰⁸ "The Spanish soldiers sent by Franco to the eastern front were not sent there for winter sports" S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 189.

¹⁰⁹ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 187–190.

¹¹⁰ Thomas, 1988, 535.

¹¹¹ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 190–191.

¹¹² "But, as we know, his 'firm ground' was merely a swamp or bog." S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 192.

menneen ja nykyisyyden välille maalaten ikäviä uhkakuvia, jos Espanjan tilanteeseen ei puututtaisi.¹¹³

Gromyko päätti puheenvuoronsa toteamalla, kuinka tilanteeseen puuttumista vaaditaan ympäri maailmaa ja etteivät rauhaa rakastavat ihmiset tule ymmärtämään miksi turvallisuusneuvosto ei ryhtynyt toimiin estääkseen tätä "fasismin hydraa" kasvattamasta lisää päitä. Näiden perustelujen myötä Gromyko toivoi turvallisuusneuvoston kannattavan Puolan edustajan ehdotusta. Neuvostoliiton edustaja vetosi muiden ensimmäisen leirin edustajien tavoin siihen, että päätös toiminnasta tukisi YK:n aikaisempaa linjaa ja se vahvistaisi Espanjan demokraattisia voimia.¹¹⁴

Neuvostoliiton suhtautuminen Francon hallintoa kohtaan oli hyvin vihamielinen. Maa ei ollut ylläpitänyt suhteita Espanjaan ja oli tunnustanut Espanjan tasavallan hallinnon. Espanjan sisällissodan aikana Neuvostoliitto oli tukenut tasavaltalaisia Francoa vastaan.¹¹⁵ Neuvostoliiton edustaja hyökkäsi voimakkaasti Puolan ehdotusta kritisoineita edustajia kohtaan väittäen, että tilanteeseen puuttumattomuus olisi johtanut synkkään tulevaisuuteen ja mahdollisesti uuteen sotaan. Gromykon esittämä luku 80 000 Espanjassa oleskelevista natsista on suuri, mutta luku oli kuitenkin selitettävissä, jos määritelmä "natsi" tarkoitti muitakin kuin saksalaisia sotilaita. Käsittelen tätä kohtaa tarkemmin alaluvussa 1.3. On kuitenkin totta, että Espanjassa oli useita saksalaistaustaisia ja esimerkiksi Gallo mainitsee useita saksalaisia henkilöitä ja taloudellisia vaikuttajia sekä ranskalaisia vapaaehtoisia, esimerkiksi Vichyn alueen ministereitä ja sotarikollisia, jotka olivat Espanjassa.¹¹⁶ Kuitenkaan en löytänyt mistään lähteestä näin suuria lukuja saksalaisista sotilaista, joka vahvistaisi Gromykon esittämät tiedot. Puolan ja Ranskan edustajien tavoin Neuvostoliiton edustaja antoi puheenvuoroillaan sellaisen kuvan, että turvallisuusneuvoston päätös diplomaattisuhteiden katkaisusta auttaisi Francon vallasta poistumista, ja näin edistäisi Espanjan demokratiavoimia. On kuitenkin tärkeää muistaa, ettei Neuvostoliitto itse ollut demokratia, ja tämän vuoksi ”demokratiavoimien” edistäminen tulee huomioida omassa valossaan.

¹¹³ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 192.

¹¹⁴ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 193.

¹¹⁵ Murphy, 1982, 138.

¹¹⁶ Gallo, 1973, 161.

Asia vaatii tutkimista

Australian edustaja eversti William Roy Hodgson totesi Espanjan kysymyksen aiheuttaneen laajaa kansainvälistä kiistaa ja erimielisyyttä. Hodgson muistutti peruskirjan toisesta artiklasta, joka kielsi puuttumasta toisten maiden sisäisiin asioihin ja kuinka Australian hallitus painotti tätä rajoitusta. Hodgsonin mukaan tämä oli yksi harvoista suojauskeinoista pienille valtioille pysyvien jäsenmaiden omatessa veto-oikeiden. Kysymys, milloin kyseessä oli itsenäisen valtion sisäisestä asiasta, oli kuitenkin hankala, sillä raja ei ole kiinteä vaan jatkuvasti muuttuva. Hodgson muistutti, että fasistiset valtiot olivat aiemminkin vakavasti uhanneet kansainvälistä rauhaa ja aiheuttaneet kansainvälistä kitkaa. Mutta pelkkä fasistinen hallinto ei antanut oikeutta vetää johtopäätöksiä, vaan asiaa tulisi tutkia, löytää todisteita ja toimia peruskirjan mukaisesti. Todisteita kansainvälisestä huolesta oli kuitenkin olemassa, kuten San Franciscon päätöslauselma, Lontoon yleiskokous ja Potsdamin julistus osoittivat. Lisäksi oli olemassa yksittäisten valtojen osoittamaa huolta Espanjan tilanteesta, josta esimerkkinä Hodgson antoi Yhdysvaltojen, Iso-Britannian ja Ranskan julistuksen.¹¹⁷

Koska Australian näkökulma avasi kolmannen leirin turvallisuusneuvoston ryhmittymiin, on se painoarvoltaan erityisen tärkeä varsinkin sen konsensushakuisen tarkoituksen takia. Kuitenkin koska Australia ei ollut valmis suoraan toimiin Espanjaa kohtaan, olen laskenut Australian kuuluneen toiseen leiriin. Puheenvuorollaan Hodgson pohti aiheuttiko Espanja todella kansainvälistä kitkaa ja todisteena tästä olisi voinut olla joukkojen keskittäminen suljetulle Ranskan rajalle. Hodgsonin mukaan oli kuitenkin outoa, ettei Ranskan edustaja itse koskaan nostanut joukkojen kokoamista rajalle ongelmana. Bonnet ei myöskään maininnut mitään erityistä syytä rajan sulkemiselle. Espanjan kysymyksessä oli Hodgsonin mukaan tärkeä selvittää aiheuttiko tilanne turvallisuushkaa kansainväliselle rauhalle. Australian tietojen mukaan Espanjan armeija ei ollut enää niin suuri, mitä se oli puoli vuotta aikaisemmin, eikä se missään tapauksessa ollut sopiva taistelemaan nykyaikaisessa sodankäynnissä. Puolan edustajan esittämään väitteisiin ydinaseiden kehittelystä Hodgson ohitti vain kysymällä todisteista ja toteamalla, ettei niitä ollut olemassa.¹¹⁸

Hodgsonin totesi Puolan edustajan tuoneen asian käsiteltäväksi peruskirjan luvun VI alla, mutta kyseinen luku vaati tutkintaa ennen kuin turvallisuusneuvosto voisi tehdä johtopäätöksensä. Ehdotuksessaan Lange siirtyi kuitenkin suoraan lukuun VII ja toimiin

¹¹⁷ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 194–195.

¹¹⁸ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 196.

artiklojen 39 ja 41¹¹⁹ alla, mitkä toimivat ainoastaan todistettua hyökkääjää vastaan. Australia vaati todisteita ja tutkintaa ennen johtopäätöksien vetämistä.¹²⁰ Puolan edustajan esitys oli kokonaisuudessaan uusi turvallisuusneuvostolle, sillä tapaus oli ensimmäinen turvallisuusneuvoston historiassa, jolloin neuvoston jäsen vaati peruskirjan luvun VII käyttöä.¹²¹ Turvallisuusneuvostolla on YK:n peruskirjan mukaisesti pääasiallinen vastuu ylläpitää kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta. Peruskirjan luku VII mukaisesti turvallisuusneuvosto on valtuutettu päättämään mistä tahansa uhasta rauhalle ja tekemään päätöksiä ja suosituksia siitä, pitäisikö asiaan puuttua sotilaallisesti tai taloudellisesti. Turvallisuusneuvoston päätökset ovat artikla 25:n mukaan sitovia kaikille YK:n jäsenmaille. Kuitenkin viidellä turvallisuusneuvoston pysyvällä maalla¹²² on veto-oikeus kaikkiin neuvoston päätöksiin.¹²³

Hodgson mukaan turvallisuusneuvostossa oli noussut kaksi erilaista leiriä: ensimmäisen mukaan toimeen pitäisi ryhtyä ilman tutkintaa ja toisen mukaan mitään ei voi tehdä, koska kyse on maan sisäisestä asiasta. Australia ehdotti kuitenkin keskittietä ja asian tutkimista. Asian selvittämiseksi tulisi löytää vastaukset kolmeen kysymykseen:

1. Oliko kyse kansainvälisestä huolesta, eikä vain maan sisäisestä asiasta?
2. Aiheuttiko tilanne kansainvälistä kitkaa?
3. Uhkasiko tilanne kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta?

Vain mikäli vastaus kaikkiin kysymyksiin olisi kyllä, voitaisiin turvallisuusneuvostossa ryhtyä toimiin. Hodgson muistutti turvallisuusneuvostoa siitä, että tehtävänä oli poistaa Francon hallinto vallasta ja ilmaisi epäilyksensä, että diplomaattisten suhteiden katkaiseminen ei edistäisi tavoitetta. Diplomaattisuhteiden katkaisun tarpeellisuuden Hodgson tiivisti retorisella kysymyksellä siitä, kuinka monella maalla edes oli diplomaattiset suhteet Francon Espanjan kanssa. Näiden seikkojen valossa Hodgson oli samaa mieltä Alankomaiden edustajan kanssa, että diplomaattisuhteiden katkaisu vain vahvistaisi Francon hallintoa. Esitettyjen perusteiluiden pohjalta Hodgson ehdotti lisäystä Puolan edustajan ehdotukseen alakomitean perustamiseksi asian ja faktojen tutkimista varten.¹²⁴

¹¹⁹ Ks. liite 1.

¹²⁰ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 197.

¹²¹ Hiscocks, 1973, 132.

¹²² Yhdysvallat, Neuvostoliitto, Iso-Britannia, Ranska ja Kiina

¹²³ Murphy, 1982, 21.

¹²⁴ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 197–198.

Australian edustaja oli ensimmäinen turvallisuusneuvoston edustaja, joka vaati asian tarkempaa tutkimista. Aikaisemmin oltiin vaadittu joko Espanjan suoraa tuomitsemista tai asiaan puuttumattomuutta sen takia, koska kyseessä oli maan sisäinen asia. Lasken kuitenkin Australian kuuluneen toiseen ryhmittymään eli, ettei Espanja muodostanut suoraa uhkaa turvallisuudelle. Näen kuitenkin Australian halukkuuden tutkia asiaa merkkinä siitä, että turvallisuusneuvostosta löytyi halu tehdä Espanjan tilanteelle jotain, sillä tämä ratkaisumalli toimi mahdollisesti keskittien yhdistäen kaksi eri leiriä. Hodgson perusteli kattavasti oman näkökulmansa esitettyjen väitteiden tutkimisen tarpeellisuudesta. Esitettyjen todisteiden valossa Hodgson ei ollut vakuuttunut siitä, että Espanjan tilanne aiheutti uhan rauhalle ja turvallisuudelle, mutta oli kuitenkin sitä mieltä, että asiaa tuli tutkia. Vaikka Espanjan kysymys saattaisi olla vain ja ainoastaan maan sisäinen asia, tuli tapaus selvittää, jotta turvallisuusneuvosto saisi varmuuden tilanteesta. Tilanteen selvittämisen ja faktojen varmentamisen vuoksi Hodgson ehdotti alakomitean perustamista.

Istuntokerran viimeisellä puheenvuorolla Kiinan edustaja Quo Tai-Chi kertoi, ettei Kiina ollut ylläpitänyt mitään suhteita Francon Espanjaan. Kiina ei ollut ollut tekemissä fasististen hallintojen kanssa ja Francon hallinnon vaihtuminen olisi Kiinalle mieluista. Quo muistutti kuitenkin, että turvallisuusneuvosto oli velvollinen tutkimaan tarkasti jokaista tapausta kiihottomasti ja maltillisesti, sillä muuten voitaisiin luoda haitallisia ja pitkäkestoisia käytäntöjä. Vasta kun turvallisuusneuvosto oli varma, että kyseessä oleva maa muodostaa uhan rauhalle, tulee neuvoston ryhtyä toimeen, mutta ei hetkeäkään tätä aiemmin. Kiinan edustaja ilmaisi kuitenkin sympatiansa Espanjan kansalaisia kohtaan ja toiveen, että vielä jonain päivänä vapaa ja demokraattinen hallinto muodostetaan Espanjaan.¹²⁵ Näin Kiinan edustaja oli samaa yhtä mieltä Australian edustajan kanssa faktojen selvittämisen tärkeydestä. Vaikka Quo ei suoraan sanonutkaan kannattavansa alakomitean perustamista, piti hän asian selvittämistä tärkeänä.

Australian puheenvuoro oli mielenkiitoinen verrattuna aikaisempaan keskusteluun turvallisuusneuvoston sisällä, sillä Hodgsonin ehdotus asian tarkemmasta tutkimisesta oli uutta. Vaikka Australian ehdotus voidaan mielestäni laskea kuuluvaksi Espanjaa uhkana pitämättömien ajavien leiriin, niin siitä huolimatta se oli mielestäni merkki konsensushakuisuudesta turvallisuusneuvoston sisällä. Lyhyillä puheenvuoroillaan Kiinan ja

¹²⁵ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 199.

Brasilian¹²⁶ edustajat liittyivät toiseen leiriin, sillä näiden maiden mielestä Espanjan tilanne ei muodostanut uhkaa rauhalle ja turvallisuudelle. Kiinan edustaja ilmaisi kuitenkin epäsuorasti, että asian tutkiminen olisi kannattavaa ja näin olleen valmis tukemaan Australian ehdotusta.

1.2. Espanjan tilannetta tulee tutkia – mikä on alakomitean tehtävä?

Turvallisuusneuvoston 36. istuntokerralla 23.4.1946 ei keskusteltu Espanjan tilanteesta, vaikka Espanjan kysymys olikin asialistalla. Kokouksessa käsiteltiin Iranin kysymystä¹²⁷, jonka käsittely vei niin pitkään, että Espanjan kysymyksen käsittely päätettiin lykätä seuraavaan istuntokertaan.¹²⁸

Turvallisuusneuvoston 37. tapaamisen aikana asialistalla käsiteltiin ainoastaan Espanjan kysymystä. Keskustelun aloitti Australian edustaja, joku puheenvuoronsa aikana esitti parannellun version ehdotuksesta Espanjan kysymyksen tutkimiseksi. Ehdotus tiivistyi Espanjan tilanteen tutkimiseen alakomitean alaisuudessa, jonka olisi raportoitava 31.5.1946 eli alakomitealle annettaisiin kuukausi aikaa tutkia Espanjan mahdollisesti muodostamaa uhkaa. Ehdotuksessa annetun tietyn päivämäärän sijasta muoto "niin pian kuin mahdollista" oli myös auki keskustelulle.¹²⁹ Kuitenkaan Hodgson ei ollut uudessa ehdotuksessaan luopunut ajatuksestaan, että alakomitean tehtävänä oli vain ja ainoastaan tutkia asiaa eikä esittää mitään päätelmiä tai suosituksia toimista turvallisuusneuvostolle:

Alakomitean ei tulisi eikä se saa itse vetää johtopäätöksiä tai tehdä suosituksia tutkittavien kolmen kysymyksen perusteella, mutta alakomitean pitäisi esittää faktat, niin että turvallisuusneuvosto itse voisi päättää ja tehdä omat päätelmänsä alakomitean varmentamien ja esittämien faktojen pohjalta¹³⁰.

¹²⁶ S/PV. 35th Meeting 18.4.1946, 193–194.

¹²⁷ Iranin tilanteen käsittelyssä kyse oli Neuvostoliiton joukkojen vetäymisestä Iranista. Alenius, 2010, 144

¹²⁸ S/PV. 36th Meeting 23.4.1946.

¹²⁹ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 216–217.

¹³⁰ ""...the sub-committee should not and could not itself make a finding on those three questions, or make recommendations on them, but should present the facts so that the Council itself could decide and make its own decision on the facts as ascertained and presented by the sub-committee." S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 217.

Yhdysvaltojen edustaja kertoi ottaneen selvää ja tutustuneen huolella Puolan edustajan esittämään väitteisiin. Tämän jälkeenkin Yhdysvaltojen tiedot Espanjan tilanteesta erosivat merkittävästi Langen esittämistä tiedoista:

Meidän tietomme eroavat monista Puolan edustajan esilletuomista yksityiskohdista ja näin eivät tue Langen johtopäätöksiä.¹³¹

Tietojen ristiriitaisuuden takia Yhdysvallat ei voinut päätyä samaan johtopäätökseen Espanjan tilanteen suhteen. Stettinius painotti kuitenkin, että kielteinen suhtautuminen Langen ehdotukseen ja erimielisyys tiedoista eivät kuitenkaan tarkoittaneet, että Yhdysvaltojen suhde Francon hallintoa kohtaan olisi muuttunut ystävällisempään suuntaan. Stettinius muistutti aikaisemmin esillä olleesta toisen leirin argumentista, että turvallisuusneuvoston päätösten tulisi perustua tarkistettuihin faktoihin ja johtopäätösten näistä faktoista tulisi olla harkitusti tehtyjä.¹³²

Yhdysvallat ei uskonut turvallisuusneuvoston vetävän johtopäätöksiä Langen esittämien tietojen pohjalta tai tukevan Puolan edustajan ehdotusta siinä muodossa kuin se oli keskusteluhetkellä. Yhdysvalloille Australian ehdotus olisi ollut hyväksyttävä, varsinkin jos pienet muutokset päivämäärän joustavuuden suhteen tulisivat voimaan.¹³³ Alakomitean perustaminen auttaisi turvallisuusneuvostoa muodostamaan vahvan johtopäätöksen mahdollisesta uhasta:

Uskomme, että turvallisuusneuvoston alaisen komitean tulisi saada haltuunsa kaikki faktat, jotta turvallisuusneuvosto voisi tehdä päätöksensä tukevalta pohjalta kysymyksestä muodostaako tilanne [Espanjassa] todella turvallisuusuhana kansainväliselle rauhalle.¹³⁴

JOAN MARIA THOMÁSIN mukaan Yhdysvallat oli varma siitä, että Neuvostoliitto oli Puolan ehdotuksen takana. Trumanin hallinto uskoi, että Neuvostoliitto olisi hyötynyt pitkällä aikavälillä Espanjan hallinnon vaihdosta, minkä takia Yhdysvallat ei pitänyt Espanjaa uhkana maailmanrauhalle. Thomásin mukaan tämä oli syy miksi Yhdysvallat oli halukas pitkittämään Espanjan kysymyksen käsittelyä turvallisuusneuvostossa tukemalla

¹³¹ "Our information on many of the specific points brought forward by the Polish representative is quite different from his and does not support many of his conclusions." S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 217.

¹³² S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 217.

¹³³ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 218.

¹³⁴ "We believe that there should be a committee of the Council charged with the responsibility of obtaining facts relating to the situation in Spain, so that the Council may, on the sound basis, meet its obligation to determine whether or not continuance of the situation is truly likely to endanger the maintenance of international peace and security." S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 218.

alacomitean perustamista.¹³⁵ Thomásin näkemys saa tukea Yhdysvaltojen puheenvuoroista, ja Thomásin esittämä syy selittää hyvin Stettiniuksen haluttomuutta nähdä Francon hallintoa uhakana kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle.

Stettinius kertoi turvallisuusneuvostolle Iso-Britannian edustajan tavoin, että diplomatian keinoilla Yhdysvallat oli saanut Espanjan hallinnon luovuttamaan entiset Ranskan ja Espanjan välistä rajaa valvoneet saksalaiset eli 1 300 henkilöä. Espanjan hallinnon puolelta oli ollut kasvavaa haluttomuutta yhteistyöhön saksalaisten luovuttamisen suhteen. Kuitenkin Yhdysvaltojen mukaan kaikkiaan vain 2200 saksalaista kaikista kategorioista oli keskustelun hetkellä Espanjassa ja heidän luovuttamistaan odotettiin. Stettinius ehdottikin toiminnan jatkamista saksalaisten takaisinsaamiseksi. Lopuksi Stettinius kertasi kuinka tärkeää on, että komitean reportin jälkeen turvallisuusneuvosto voisi itse tehdä omat johtopäätöksensä tarkistettujen faktojen perusteella. Stettinius ehdotti myös, että komitea toimisi myöhemminkin tarvittaessa, aina jos lisäinformaatiota Espanjan tilanteesta olisi tullut tai tilanne vaatisi tutkimista.¹³⁶ Tulevaisuudessa alacomitea voisi esittää päivitettyt tiedot turvallisuusneuvostolle, jotta tilanteesta pysyttäisiin ajantasalla:

*Näin voitaisiin olla tarkasti perillä kaikista muutoksista Espanjan kysymyksessä, mitkä saattaisivat kuulua peruskirjan alaisuudessa Yhdistyneiden kansakuntien tietoisuuteen.*¹³⁷

Yhdysvaltain puheenvuoro oli ensimmäinen, jossa Langen esittämät tiedot Espanjan tilanteesta tyrmättiin toisen maan toimesta. Aiemmin erilaisia tietoja tilanteesta oli toki ollut olemassa, mutta asiaa ei oltu tutkittu tarkemmin. Nyt tilanteeseen oli paneuduttu ja sen jälkeenkin Puolan edustajan esittämät tiedot oli hylätty väärinä. Vaikka Thomásin mukaan Yhdysvallat oli halukas lykkäämään asian käsittelyä, pidän Yhdysvaltojen yhtä motiivina olleen faktojen selvittämistä esitettyjen tietojen ristiriitaisuuden vuoksi. Tämä oli mielestäni myös hyvä osoitus siitä, että turvallisuusneuvoston jäsenet olivat valmiita tutkimaan asiaa, vaikka esitetyt tiedot Espanjasta olivat olleet epäluotettavia. Johtopäätöksenä Yhdysvaltain Stettiniuksen puheenvuorosta voi vetää epäluottamuksen Puolan edustajan Langen esittämiä tietoja kohtaan. Stettinius sanoi myös ääneen, ettei usko muidenkaan maiden

¹³⁵ Thomás, 2011, 198.

¹³⁶ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 218–219.

¹³⁷ "In this way, we should have the means of being continually and accurately informed of any developments in Spain which might call for consideration under the Charter of the United Nations." S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 219.

pitävän Langen esittämien väitteiden todenperäisyyttä. Tämä on mielestäni todella raskas syytös turvallisuusneuvoston toista jäsenmaata kohtaan.

"Ei toisteta menneisyyden virheitä" – toimeen Espanjaa vastaan on ryhdyttävä

Neuvostoliiton edustajan mukaan Espanjan tapauksessa oli tarpeeksi todisteita ja piti Iso-Britannian edustajan esittämiä epäilyjä haitallisina. Gromyko esitti uudelleen toivomuksensa, ettei turvallisuusneuvosto toistaisi menneisyyden virheitä ja toi esille useita lähihistoriassa tapahtuneita esimerkkejä, kuinka "ei ole tarpeeksi todisteita" -menettely oli johtanut väkivaltaisuuksiin. Esimerkkinä Gromyko antoi muun muassa Japanin Mantsurian miehityksen vuonna 1931, jolloin Japani ehdotti Kansainliitossa, että perustettaisiin komitea tutkimaan tilannetta. Koska ajan politiikkana oli muiden valtioiden asioihin puuttumattomuus, komitea perustettiin ja yhdeksän kuukauden tutkimisen jälkeen tilanne ei johtanut rangaistuksiin.¹³⁸

Puolustaakseen asiaan puuttumattomuuden nostamaa uhkaa Gromyko esitti myös väitteen, että mikäli turvallisuusneuvostossa sillä hetkellä käytyä keskustelua muutettaisiin niin, että nimen Francon tilalle vaihdettaisiin Hitler tai Mussolini, niin puheet olisivat samanlaisia kuin ennen toista maailmansotaa. Komiteoiden perustaminen olikin Gromykon mielestä ainoastaan harhaa, jolla luotiin kuva, että jotain konkreettista tapahtuu, vaikka mitään ei tulisi tapahtumaan. Tämä oli Neuvostoliiton edustajan mukaan vain rauhan kulissien ylläpitämistä.¹³⁹ Gromykon puheenvuorosta käy ilmi, että hän oli selvästi närkästynyt tai ainakin esitti sellaista turvallisuusneuvostolle. Puheenvuoron perusteella oli selvää, ettei Gromyko edes halunnut keskustella miksi lisätodisteita tarvittaisiin, sillä Espanjan syyllisyys ei Neuvostoliiton edustajan mielestä kaivannut enää lisätodisteita.

Gromyko vastasi Alankomaiden edustajan van Kleffensin ajatukseen tilanteesta, jossa suhteiden katkaisemisesta saattaisi vain vahvistaa Francon hallintoa, ettei "ole kuullut koskaan fasistisen hallinnon vahvistuneen diplomaattisten suhteiden katkaisun myötä."¹⁴⁰ Gromyko sanoi, että YK:n peruskirjaa luotaessa ajatuksena oli, että diplomaattisten suhteiden katkaisu olisi sopiva rangaistus ja toimenpiteestä syntyisi kansainvälistä painetta, jotta rangaistuksen kohteena olevat valtiot käyttäytyisivät YK:n periaatteiden mukaisesti.

¹³⁸ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 219–220.

¹³⁹ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 221.

¹⁴⁰ "--I have never heard of a fascist regime being strenthened by the severance of diplomatic relations with that State." S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 222.

Gromyko huomautti sarkastisesti, ettei peruskirjan luojien mielessä varmastikaan ollut, että vuoden päästä peruskirjan luomisesta tätä artiklaa käytettäisiin rankaisun sijaan vahvistamaan kyseisiä hallintoja tai valtioita. Lisäksi Gromyko veti huomion New York Timesin raporttiin 20.4.1946, jonka mukaan Iso-Britannian osoittama vastustus Puolan ehdotusta kohtaan otettiin erittäin hyvin vastaan Madridissa. Lopuksi Gromyko halusi keskittyä vielä Yhdysvaltojen edustaja Stettiniuksen haluun välttää mahdollinen sisällissota toteamalla, että sisällissota ei aina ole ollut huono asia. Sisällissodan historiallisesta merkittävydestä Gromyko antoi esimerkkinä Yhdysvaltojen sisällissodan.¹⁴¹ Gromykon esittämä näkemys ei ollut ensimmäinen kerta, kun vastaavanlaisia näkemyksiä oli esitetty Neuvostoliitossa. Moskovassa ollut brittidiplomaatti Frank Roberts raportoi keskustelusta, jonka aikana Neuvostoliiton entinen suurlähettiläs Maisky¹⁴² oli sanonut:

*Pieni sisällissota Espanjassa ei tekisi pahaa -- se olisi todennäköisesti ainoa mahdollisuus saada oikea demokraattinen hallinto.*¹⁴³

Puheenvuorollaan Gromyko väitti, että Espanjan tilanteeseen puuttumattomuus vain lisäisi fasisin hallinnon aiheuttamaa turvallisuusuhkaa. Tilanteeseen puuttumisen oikeutus ilman tapahtunutta hyökkäystä oli hankala todistaa, minkä vuoksi Gromyko esitti retorisen kysymyksen siitä, milloin tilanteeseen voitiin ylipäättään puuttua:

*Pitääkö meidän taas odottaa, että tykit ja automaattiseet alkavat puhumaan ennen kuin tunnistamme uhan rauhalle? --Ylläpidetään ajatusta, että sisällissodan pelko Espanjassa oikeuttaa puuttumattomuuden vaikka Hitler ja Mussolini kylvivät sinne fasisin hallinnon, mikä vakavasti uhkaa maailman kansojen rauhanomaista olemassaoloa.*¹⁴⁴

Gromykon mukaan oli Espanjan kansalaisten oma asia, miten he päättäisivät toimia itsensä vapauttamisen suhteen "vihatus Francon" vallan alta. YK:n tehtävänä oli kuitenkin poistaa kansainvälisen turvallisuushan aiheuttaja eli tässä tapauksessa fasisin hallinto Espanjasta ja samalla auttaa espanjalaisia demokratiavoimia. Puolan edustajan nostama ehdotus ei jättänyt Gromykon mukaan tilaa epäilyille Francon Espanjan aiheuttamasta vakavasta uhasta kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle. Tästä johtuen ei ollut mitään tarvetta

¹⁴¹ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 223.

¹⁴² Ivan Maisky toimi Neuvostoliiton suurlähettiläänä Lontoossa toisen maailman sodan jälkeen. Siirtyi vuonna 1946 Neuvostoliiton ulkoministeriöön. Thomas, 1988, 535.

¹⁴³ "A small civil war in Spain would do no harm...it was probably the only way of bringing about a really democratic régime." Thomas, 1988, 535.

¹⁴⁴ "Must we again wait until the cannons and the automatic arms begin to speak before we recognize the presence of a threat to peace?--It is maintained that the fear of civil war in Spain justifies inaction in regard to the fascist regime planted there by Hitler and Mussolini, which seriously threatens the peaceful existence of the peoples of the world."S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 223.

asettaa komissiota tutkimaan asiaa. Gromykon mukaan todisteiden runsaudesta johtuen, ja niiden todistaessa syytösten oikeutuksen, komission perustamisella voisi olla negatiivista vaikutusta maailman julkiseen mielipiteeseen turvallisuusneuvostosta. Tämän takia Neuvostoliitto vastusti komission perustamista.¹⁴⁵

Puheenvuorosta kävi selville, että Neuvostoliitto tuki voimakkaasti ensimmäisen leirin tavoitetta saada turvallisuusneuvostossa päätös Espanjan aiheuttamasta uhasta rauhalle ja turvallisuudelle. Gromykon puheenvuorosta kävi myös selväksi, että Neuvostoliitto ei voinut olla näkemättä Francon hallintoa uhkana rauhalle. Todisteita tästä oli riittävästi, joten asiaa ei tarvinnut tutkia sen enempää. Gromykon puheenvuorosta tuli esille vaikutelma, ettei Neuvostoliitto ollut valmis joustamaan näkökulmastaan ja tutkimaan asiaa, kuten monet muut turvallisuusneuvoston jäsenet olivat olleet halukkaita. Koska Gromyko painotti turvallisuusneuvoston historiallista vastuuta ja sitä, ettei "menneisyyden virheitä" toisteta, niin uskon Neuvostoliiton tarkoituksena olleen luoda ikäviä tulevaisuudenkuvia, mitä seuraisi asiaan puuttumattomuudesta.

Perustelu alakomitean perustamisen puolesta

Toiseen leiriin kuuluneet Alankomaat ja Brasilia asettautuivat suoraan tukemaan Australian ehdottamaa alakomitean perustamista. Alankomaiden edustaja painotti puheenvuorollaan faktojen selvittämisen tärkeyttä turvallisuusneuvoston yleisenä periaatteena. Van Kleffens muistutti, ettei ole järkevää perustamaa komissiota tutkimaan jokaista käsiteltävää tapausta, mutta Espanjan tapauksessa riittävät faktat – *prima facie*¹⁴⁶ – täytyy ja tietojen varmentaminen voisi osoittautua käyttökelpoiseksi. Tästä syystä van Kleffens sanoi olevansa Australian ehdotuksen kannalla. Van Kleffens sanoi myös Neuvostoliiton edustajalle, ettei Francon hallinto ole verrannollinen Mussoliiniin tai japanilaisiin ennen toista maailmansotaa.¹⁴⁷ Myös Brasilian edustaja kannatti Australian ehdotusta. Aiemmin Veloso oli epäillyt, ettei Espanjan tapaus ole turvallisuusneuvoston toimivallan alla, mutta asian tutkiminen nähtiin kannattavana.¹⁴⁸

Ensimmäiseen leiriin kuulunut Ranskan edustaja summasi käydyt keskustelut siihen, että vaikka erimielisyyksiä oli ollut, niin kaikki ovat samaa mieltä Francon hallinnon moraalisesta

¹⁴⁵ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 223.

¹⁴⁶ Perustuu ensivaikutelmaan, hyväksytään oikeana kunnes toisin todistetaan. "prima facie", elektr. dokumentti.

¹⁴⁷ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 224–225.

¹⁴⁸ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 225.

tuomitsemisesta. Bonnet'n mielestä Australian edustajan esittämät kolme kysymystä olivat turhia ja ne tulisi jättää pois komitean tehtävältä, jotta asian selvittäminen ei ajautuisi sivuraiteille. Bonnet mukaan alakomitean tulisi kuitenkin antaa neuvoja tai suosituksia turvallisuusneuvostolle siitä, millaisiin toimiin olisi ryhdyttävä. Ranska olikin valmis tukemaan Australian ehdotusta näiden muutosten myötä. Puheenvuorosta kävi ilmi, että Ranska halusi YK:n toimivan ainakin jollakin tavalla Espanjaa kohtaan ja asian tutkimisella voitaisiin saada tarpeeksi todisteita vakuuttamaan ne maat, joiden mielestä Francon hallinto ei muodostanut uhkaa maailmanrauhalle.¹⁴⁹

Kuten Ranskan edustaja, myös Puolan edustaja Lange muistutti, että ilmenneiden erimielisyyksien alta löytyi yksimielisyys Francon hallinnon luonnetta kohtaan. Yksikään jäsen ei ollut sanonut yhtään hyvää sanaa Francosta ja Lange toivoi espanjalaisten huomaavan tämän seikan. Lange totesikin, että Francon poistaminen vallasta oli varmasti kaikkien turvallisuusneuvoston jäsenten päämäärä, vaikka kaikki eivät olleet sitä suoraan sanoneetkaan.¹⁵⁰ Koska Franco halutaan pois vallasta, muodosti tämä itsessään Langen mukaan oikeutuksen asialle ja takasi, ettei kyse ole vain maan sisäisestä asiasta. Erimielisyyksien takia Lange ehdottikin komitean perustamista yksimielisyyden saavuttamiseksi. Langen esittämässä ehdotuksessa turvallisuusneuvosto tuomitsisi Francon hallinnon Espanjassa yksimielisesti ja perustaa viiden hengen komitean tutkimaan tilannetta sekä antamaan johtopäätöksensä tilanteesta yhdessä suositeltavien toimien ohella. Langen mukaan tämä alakomitea eroaisi kuitenkin Australian ehdottamasta, sillä Puolan ehdottama alakomitea suosittelisi raportissaan toimenpiteitä turvallisuusneuvostolle. Lange ei kuitenkaan vetänyt pois alkuperäistä ehdotustaan, sillä diplomaattisten suhteiden katkaiseminen oli vähintään, mitä Puolan hallituksen mielestä turvallisuusneuvoston tulisi tehdä.¹⁵¹

Puolan ehdotuksen alakomitean perustamiseksi näen johtuneen siitä, että asian vieminen eteenpäin ja mahdollinen yksimielisyyden saaminen Espanjan tilanteesta oli Puolan edustajalle sen arvoista, että Lange oli valmis perustamaan alakomitean asian tutkimiseksi. Merkillepantavaa on kuitenkin huomata, että Puolan ja Neuvostoliiton mielipiteet olivat erilaiset. Vaikka molemmissa oli taustalla samat tavoitteet, niin käytännössä Puola ja Neuvostoliitto muodostivat erilaiset näkemykset turvallisuusneuvostossa. Puolan edustajan

¹⁴⁹ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 226–227.

¹⁵⁰ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 227.

¹⁵¹ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 229–230.

ehdotuksessaan esilletuoma "eri delegaatioiden suorittama tutkimus" jäi perimmäiseltä tarkoitukseltaan muiden maiden edustajilta kuitenkin huomaamatta. Tämän aiheuttama väärinymmärrys nousee saman istuntokerran myöhemmässä keskustelussa esille ja käsittelen aihetta tarkemmin otsikon "Hämmennyttä keskustelua – Puolan ehdotus tarkoitti vain luonnoskomitean perustamista" alla.

Mikä on alakomitean tehtävä?

Australian edustaja kommentoi Ranskan edustajan ehdotuksiin, ettei kukaan asettunut tukemaan niitä. Puolan edustajan ehdotukseen Hodgson totesi, että se meni pidemmälle kuin Australian ehdotus, ja tällöin ero olisi jo perustavanlaatuinen:

*"Mielestäni ainoastaan turvallisuusneuvoston - ei alakomitean - tehtävä on tehdä oikeutettuja ja erillisiä päätöksiä ja varmentaa faktat."*¹⁵²

Hodgsonin mukaan jos alakomitea ehdottaisi käytännön toimia, niin se tarkoittaisi alakomitean tekevän päätöksiä turvallisuusneuvoston puolesta, sillä ehdotetut toimintamallit antaisivat kuvan, että faktoista oltaisiin päästy yksimielisyyteen turvallisuusneuvoston sisällä.¹⁵³

Australian edustaja toi puheenvuorollaan esille, miksi hän ei ollut valmis tukemaan alakomitean antamia suosituksia. Mikäli alakomitea muodostuisi vain pienistä jäsenmaista ja pysyvät jäsenmaat jäisivät pois komiteasta, ja jos alakomitea tästä huolimatta antaisi suosituksia, niin turvallisuusneuvoston pysyvillä jäsenmailla ei olisi mahdollista vaikuttaa annettuihin suosituksiin. Tämä loisi Hodgsonin mukaan huonon käytännön turvallisuusneuvostolle. Hodgson tähdensi myös, ettei yksimielisyyttä voitu kuitenkaan saavuttaa, sillä Neuvostoliiton edustaja ei missään nimessä voinut hyväksyä alakomitean muodostamista. Hodgson sanoi kuitenkin olleensa valmis yhteistyöhön ja joustoihin, mikäli turvallisuusneuvosto halusi yrittää päästä yhteisymmärrykseen asiassa.¹⁵⁴ Tässä puheenvuorossa näkynyt valmius joustamiseen oli mielestäni merkillepantavaa. Vaikka Australian edustaja sanoi, että ei ollut valmis hyväksymään täysin Ranskan tai Puolan ehdotuksia, niin Hodgson oli valmis neuvottelemaan asiasta. Myös kommentti Neuvostoliiton edustajalle on mielestäni nähtävissä vihjauksena siitä, että kaikkien tulisi olla valmiita joustamaan omista tavoitteistaan.

¹⁵² "In other words, my conception is that it is for this Council, and this Council alone, and not for sub-committee, to make just and impartial decisions and to ascertain facts." S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 229.

¹⁵³ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 229.

¹⁵⁴ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 230.

Alankomaiden edustaja oli täysin samaa mieltä Australian edustajan kanssa Ranskan ja Puolan ehdotuksista. Van Kleffens vastusti Ranskan ehdotusta sen luonteen takia, jonka mukaan turvallisuusneuvoston olisi ryhdyttävä toimiin Francon hallintoa vastaan. Tähän van Kleffens ei ollut valmis ilman asian tutkimista.¹⁵⁵ Artikla 34:ään vedoten Alankomaat oli valmis tukemaan Australian ehdotusta alakomitean perustamisesta. Puolan edustajan ehdotukseen van Kleffens huomautti Australian edustajan tavoin, että se menisi vielä pidemmälle kuin Ranskan ehdotus:

*"Tulisi tutkia mihin toimiin tulisi ryhtyä" ohittaa kysymyksenä 'tulisiko toimeen ryhtyä ylipäätään'."*¹⁵⁶

Tämän takia Alankomaat ei voinut tukea Puolan ehdotusta alakomitean perustamisesta.¹⁵⁷

Puolan edustaja Lange tarkensi ehdotustaan sanomalla, että se jättäisi turvallisuusneuvostolle täydellisen vapauden toimintaan. Hänen mielestään olisi kuitenkin ollut kohtalokasta, mikäli komitea ehdottaisi, että mitään ei tarvitsisi tehdä Espanjan tilanteen suhteen. Lange oli kuitenkin valmis muuttamaan uudelleen ehdotustaan sillä ehdolla, että Francon hallinnon tuomitseminen pysyisi mukana komitean muodostamisessa.¹⁵⁸ Tämä puheenvuoro mielestäni todisti Puolan edustajan valmiuden joustamiseen. Lange oli valmis neuvottelemaan ehdotuksesta alakomitean perustamiseksi, kunhan Francon hallinnon tuomitseminen pysyi mukana. En nähnyt tätä ylitsepääsemättömänä kohtana muille turvallisuusneuvoston jäsenille, sillä kaikki turvallisuusneuvoston jäsenet olivat osoittaneet, etteivät tunne sympatiaa Francon hallintoa kohtaan.

Iso-Britannian näkemyksen mukaan alakomitean ensimmäinen tehtävä oli saada tiedot tilanteesta, jotta turvallisuusneuvosto voisi vetää johtopäätöksiä. Ensin tulisi todistaa, että Espanjan hallitus oli uhka kansainväliselle rauhalle, ja vasta tämän jälkeen toimeen voitaisiin ryhtyä. Cadogan ei uskonut, että tätä tutkimusta olisi voitu tehdä tehokkaasti suoraan turvallisuusneuvostossa. Tämän vuoksi Cadogan kannatti Australian ehdotusta ja vetosi Neuvostoliiton edustajaan, ettei Gromyko suoralta kädeltä hylkäisi ehdotusta, sillä turvallisuusneuvosto hyötyisi alakomitean raportissa ja se tehostaisi keskustelua. Myös Iso-Britannian edustaja totesi Ranskan ehdotuksen olevan mahdoton hyväksyä, koska siinä

¹⁵⁵ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 230.

¹⁵⁶ "It prejudices the question as to whether action should be taken by suggesting that the question as to what action should be taken should be studied--" S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 231.

¹⁵⁷ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 231.

¹⁵⁸ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 231.

päätettäisiin etukäteen Espanjan syyllisyys.¹⁵⁹ Linjassaan Iso-Britannia oli samaa mieltä kuin Alankomaat eli olemassaolevien todisteiden perusteella Espanjaa ei voinut pitää uhkana, mutta alakomitean perustaminen faktojen selvittämiseksi auttaisi asian selvittämisessä. Alakomitean tehtävänä ei kuitenkaan voinut olla toiminen ehdottaminen, sillä se olisi antanut kuvan, että koko turvallisuusneuvosto oli yhtä mieltä Francon aiheuttamasta uhasta. Cadoganin puheenvuoro oli myös jo toinen, jolloin vedottiin Neuvostoliiton edustajaan asian tutkimisen vuoksi. Tästä on mielestäni nähtävissä, että Neuvostoliiton tiukka linja oli tullut selväksi kaikille turvallisuusneuvoston jäsenille.

Australian edustaja totesi Puolan edustajan ehdotuksen osoittavan turvallisuusneuvoston olevan kaukana yhteisymmärryksestä. Puolan ehdotus alakomitean perustamisesta oli samassa luokassa alkuperäisen ehdotuksen kanssa ja sitä Australia vastusti periaatteessa, sillä faktat tulee varmentaa ensin ja vasta sen jälkeen voidaan vetää johtopäätöksiä. Puolan edustaja puolusti ehdotustaan Australian edustajalle sanomalla, ettei periaatteessa vastustanut Australian ehdotusta. Langen mukaan Puolan uusi ehdotus oli hyvinkin samankaltainen Australian ehdotuksen kanssa. Lange halusi omien sanojensa mukaan vain antaa toisen vaihtoehdon turvallisuusneuvostolle, jotta yksimielisyyteen voitaisiin päästä valitsemalla eri vaihtoehtoista paras malli.¹⁶⁰

Ensimmäiseen leiriin kuuluneen Meksikon edustaja oli vaihtunut. Uusi edustaja ilmoitti olevansa valmis tukemaan Ranskan ehdottamia lisäyksiä Australian ehdotukseen alakomitean perustamiseksi. De la Colina sanoi luottavansa siihen, että komitea pystyy perustelemaan ehdottamansa toimintamallit turvallisuusneuvostolle. Meksiko yhtyi Ranskan varmuuteen Francon hallinnon syyllisyydestä rauhan uhkaamisen, joten lisätodisteet vain varmistaisivat sen syyllisyyttä. Kuitenkin de la Colina painotti, että yksimielisyys asiassa olisi perustavanlaatuisen vaatimus, mikäli haluttiin säilyttää aiempien YK:n julkilausumien painoarvo.¹⁶¹ Meksikon edustajan vaihtuminen ei vaikuttanut millään näkyvällä tavalla Meksikon suhtautumiseen Espanjan kysymyksen turvallisuusneuvoston käsittelyssä. Tärkeää on kuitenkin huomata, että Meksiko oli valmis tukemaan alakomitean perustamista.

Neuvostoliiton edustaja ilmoitti haluavansa saada yksimielisen päätöksen Espanjan kysymyksestä. Tämän vuoksi Gromyko sanoi olevansa valmis olemaan vastustamatta

¹⁵⁹ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 232.

¹⁶⁰ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 232–233.

¹⁶¹ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 233.

alacomitean nimittämistä. Neuvostoliiton oli kuitenkin valmis tukemaan vain ja ainoastaan Puolan edustaja Langen ehdottama alacomiteaa.¹⁶² Puheenvuorosta kävi selville, että Neuvostoliitto ei vielääkään kannattanut alacomitean perustamista, mutta oli valmis olemaan vastustamatta sen nimittämistä. Se, että Neuvostoliitto oli valmis tukemaan ainastaan Puolan ehdottamaa mallia alacomiteasta, voidaan mielestäni nähdä tarkoittavan Neuvostoliiton haluna päästä käytännön toimiin Francon hallintoa vastaan mahdollisimman pian, sillä Puolan ehdotuksessa alacomitea ehdottaisi toimia turvallisuusneuvostolle. Myös Puolan ja Neuvostoliiton erityissuhteella oli varmasti merkitystä Neuvostoliiton esittämälle tuelle.

Ensimmäiseen leiriin kuulunut Ranskan edustaja totesi keskustelussa olevan vielä toivoa. Kuten Meksikon edustaja totesi, turvallisuusneuvoston ei tulisi tehdä mitään, mikä tarkoittaisi vetäytymistä aikaisemmista julistuksista¹⁶³. Bonnetin oli valmis hyväksymään Australian ehdotuksen alacomitean perustamisesta seuraavilla kolmella lisäyksellä:

1. Francon hallinnon yksimielinen tuomitseminen, Espanjan kansalaisten tervehtiminen sekä toiveen esittäminen, että espanjalaiset nähtäisiin pian Yhdistyneiden kansakuntien joukossa
2. Australian ehdotuksessa esillä olevien kolmen kysymyksen poistaminen.
3. Ehdotettujen toimintamallien lisääminen. Bonnetin mielestä olisi vain luonnollista, että komitea yrittäisi ehdottaa käytännön toimenpiteitä.

Ranskan edustajan mielestä näistä lisäyksistä tulisi keskustella eikä pitänyt alacomitean ehdottamia toimia huonona kohtana. Bonnet painotti yksimielisyyden hakemista, joita sekä Meksikon että Puolan edustajat olivat aiemmin pyytäneet.¹⁶⁴

Alacomitean tehtävän rajaaminen oli ongelmallista turvallisuusneuvostolle. Pelkkä keskustelu mahdollisen alacomitean perustamisesta oli ollut työlästä, mutta jonkinlaisen alacomitean perustamiselle oli tullut jo lähes koko turvallisuusneuvoston tuki. Kahden eri leirin välinen ero tässä asiassa oli kuitenkin merkittävä. Ensimmäinen leiri halusi alacomitean ehdottavan toimia Francon hallintoa vastaan sillä perusteella, että toimien puuttuminen antaisi väärän kuvan, ja johtaisi Espanjan muodostaman uhan ohittamiseen. Toisen leirin mukaan alacomitean tulee vain tutkia faktoja tilanteesta ja olisi hyvin

¹⁶² S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 234.

¹⁶³ Bonnet viittaa San Franciscon ja Lontoon yleiskokousten päätöslauselmiin sekä Potsdamin julistukseen.

¹⁶⁴ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 234.

haitallista, mikäli alakomitea antaisi suosituksia ja näin päättäisi Espanjan syyllisyydestä ennen kysymyksen käsittelyä turvallisuusneuvostossa.

Hämmennyttä keskustelua – Puolan ehdotus tarkoitti vain luonnoskomitean perustamista

Ranskan edustaja Bonnet kommentoi Puolan ehdotusta, että sen ajatuksena ei varmastikaan ollut korvata Australian ehdotusta. Lange vahvisti, että hän ehdotti vain luonnoskomitean¹⁶⁵ perustamista, joka tutkisi alakomitean tehtävien rajaamista kahden tai kolmen päivän ajan eikä tämä luonnoskomitea tarvitsisi muodollista päätöstä toiminnastaan. Bonnet jatkoi, että hänen lisäystensä avulla komitea olisi ollut valmis työssään jo seuraavana päivänä ja valmiina ehdottamaan sellaista ratkaisua, joka saisi yksimielisen kannatuksen turvallisuusneuvostossa. Tämä luonnoskomitea olisi auttanut turvallisuusneuvostoa pääsemään yksimielisyyteen siitä, mitä turvallisuusneuvoston tulisi päättää Espanjan kysymyksessä.¹⁶⁶

Toisen leirin Iso-Britannian Cadogan sanoi ymmärtäneensä täysin väärin Puolan ehdotuksen. Mikäli Langen ehdotuksen tehtävänä oli vain luoda luonnoskomitea tutkimaan tekstiä, josta on keskusteltu, niin Iso-Britannia ei vastusta sitä. Iso-Britannia ei kuitenkaan halunnut ottaa osaa tähän luonnoskomiteaan. Alankomaiden edustaja puolestaan uskoi erilaisten komitean perustaminen olevan vain ajanhukkaa, sillä Australian ja Ranskan ehdotukset olivat itsessään toisensa poissulkevia. Tästä johtuen Alankomaat ei kannattanut Puolan ehdottaman komitean perustamista.¹⁶⁷ Ranskan ja Puolan ajama idea luonnoskomiteasta tuli yllätyksenä myös muille turvallisuusneuvoston jäsenille, aivan kuten Iso-Britannian edustajan reagointi osoitti. Turvallisuusneuvoston pöytäkirjoja tutkiessa itsekkin yllätyin tästä käänteestä, sillä Puolan edustaja ei aikaisemmin ehdotustaan esittäessä tarkentanut, että hänen ajamansa komitean tehtävänä olisi vain tutkia mahdollisuutta luoda sellainen luonnosehdotus, jonka kaikki turvallisuusneuvoston jäsenet olisivat valmiita hyväksymään.

Neuvostoliiton Gromyko ei myöskään vaikuta olleen tietoinen Puolan ehdottamasta komitemallista, sillä Gromyko vastusti luonnoskomitean luomista, mikäli se luotaisiin vain tutkimaan Australian ehdotusta ja siihen tehtäviä lisäyksiä. Jos komitean luomisen tarkoituksena oli päästä lopulliseen yhteisymmärrykseen Espanjan kysymyksestä, niin silloin

¹⁶⁵ Sana "drafting committee" esiintyi vasta nyt ensimmäistä kertaa aiheesta keskustelaessa.

¹⁶⁶ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 235.

¹⁶⁷ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 235–236.

Neuvostoliitto olisi ollut valmis tukemaan Puolan edustajan ehdotusta.¹⁶⁸ Huomionarvoista on, että Neuvostoliittokaan ei ollut perillä siitä, mitä Puolan edustajan ehdotus ajoi takaa. Aikaisemmin Gromyko oli valmis tukemaan Puolan ehdotusta alakomitean perustamisesta, mutta sen jälkeen kun tuli selväksi, että kyseessä oli luonnoskomitea varsinaisen alakomitean perustamiseksi, ei Gromyko ollut enää valmis tukemaan sitä.

Ensimmäiseen leiriin kuulunut Ranskan edustaja vetosi Australian edustaja Hodgsoniin, että ilman joustamista kansainväliset päätöslauselmat olisivat mahdottomia. Toisen leirin Alankomaat vastasi Ranskan edustajalle, että Australian ehdotuksessa alakomitean tehtävänä oli vain tutkia faktat ja Ranskan ja Puolan ehdotukset vaativat alakomitealta ehdotuksia ongelman ratkaisemiseksi. Alankomaiden edustaja käytti jälleen toisen leirin yhtä pääargumenttia, jonka mukaan oli erittäin tärkeää, ettei alakomitea luonut ennakkoletuksia ennen varsinaista keskustelua turvallisuusneuvostossa.¹⁶⁹

Puheenvuorollaan Australian edustaja Hodgson sanoi tulevansa olemaan iloinen, mikäli yhteisymmärrykseen lisäyksistä päästäisiin alakomitean varsinaista perustamista varten. Hodgson kuitenkin huomautti, että Neuvostoliiton mielipide oli liian jyrkkä, mikä antoi hyvän kuvan perustavanlaatuisista mielipide-eroista turvallisuusneuvoston sisällä, vaikka kyseessä olikin vain luonnosten tekemisestä. Tästä syystä Hodgson ei nähnyt järkevänä jatkaa keskustelua, vaan asiasta tulisi äänestää. Tässä vaiheessa Australian edustaja sanoi kuitenkin olevansa valmis tulemaan puoliväliin Ranskan ehdotusta. Tämä tarkoitti kolme kysymystä pudottamista, mikäli Ranskan edustaja oli valmis luopumaan alakomitean ehdottamista toimista. Lisäksi Hodgson oli valmis lisäämään päätökseen alakomitean perustamisesta Francon hallinnon moraalisen tuomitsemisen.¹⁷⁰ Tämä puheenvuoro osoitti mielestäni Australian valmiuden joustaa omista vaatimuksista yhteisen äänen löytämiseksi ja asian tutkimiseksi. Hodgson oli valmis lisäämään kaksi Ranskan ehdottamaa kohtaa ehdotukseensa, jos vaatimus alakomitean esittämistä ehdotuksista jää pois. Uskon Hodgsonin puheenvuoron sävyn tarkoittaneen sitä, että keskusteluissa oli viimeinen hetki ehdottaa muutoksia, sillä keskustelu ei ollut edennyt eteenpäin.

Turvallisuusneuvoston seuraavalla istuntokerralla Australian edustaja kertoi päässeensä Ranskan ja Puolan edustajien kanssa yhteisymmärrykseen Espanjan kysymyksestä.

¹⁶⁸ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 236.

¹⁶⁹ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 236–237.

¹⁷⁰ S/PV. 37th Meeting 25.4.1946, 237.

Espanjan kysymystä ei varsinaisesti käsitelty istuntokerralla, sillä turvallisuusneuvoston jäsenille annettiin aikaa viikonlopun yli tutkia uutta ehdotusta.¹⁷¹ Alakomitean luomisen pääkohdat olivat seuraavat:

- Francon hallinnon moraalinen tuomitseminen oli lisätty ehdotukseen
- Alakomitealle tuli antaa raporttinsa "niin pian kuin mahdollista" ilman mitään eräpäivää.
- Alakomitea tehtävänä ei ollut antaa ehdotuksia tai ohjeita mahdollisista toimista Francoa vastaan, sillä vastuu toiminnasta haluttiin säilyttää turvallisuusneuvostolla.¹⁷²

Turvallisuusneuvoston tutkiessa uutta ehdotusta alakomitean perustamiseksi Bulgaria katkaisi diplomaattisuhteensa Francon Espanjaan.¹⁷³ Turvallisuusneuvoston keskusteluilla Espanjan kysymyksestä oli mahdollisesti ollut vaikutusta tähän, mutta tilannetta on hankala analysoida tarkasti. Tulee nimittäin muistaa, että Bulgaria oli osa Neuvostoliiton etupiiriä, joten diplomaattisuhteiden katkaisu voidaan mielestäni nähdä idän eli Neuvostoliiton ja Puolan yrityksenä vahvistaa asemiaan keskusteluissa. Aikaisemmin moni muukin itäblokin maa oli katkaissut diplomaattisuhteensa Francon Espanjaan.¹⁷⁴

Väimeinen vääntö pienistä muutoseikoista ja alakomitean perustaminen

Turvallisuusneuvoston 39. istuntokerralla Puolan edustaja aloitti puheenvuorot kannattamalla Australian ehdotusta. Puolan edustaja esitti kuitenkin huolensa siitä, että "niin pian kuin mahdollista" muoto saattoi lykätä asian käsittelyn hamaan tulevaisuuteen. Sen takia Lange ehdotti, että komitealle annettaisiin aikarajaksi 31.5.1946. Lange huomautti, että vaikka Puola hyväksyi alakomitean perustamisen, niin tämä ei tarkoittanut Espanjan kysymyksen vetämistä pois turvallisuusneuvoston asialistalta. Lange sanoi Puolan halunneen antaa mahdollisuuden yksimielisyyteen pääsemiselle turvallisuusneuvoston sisällä, mikä oli nähtävänä pääsyynä Australian ehdotuksen kannatuksessa. Vastauksena Puolan edustajalle Australian edustaja totesi aikarajauksen olevan hyväksyttävä. Aikarajaukseen Australian edustaja kommentoi haluavansa antaa alakomitealle mahdollisuuden tarvittaessa pyytää lisää aikaa tutkimukselleen. Australiaa edusti tällä

¹⁷¹ S/PV. 38th Meeting 26.4.1946, 238–240.

¹⁷² S/PV. 38th Meeting 26.4.1946, 239.

¹⁷³ Gallo, 1973, 167.

¹⁷⁴ Gallo, 1973, 167.

istuntokerralla eversti Hodgsonin sijasta Australian delegaatioon kuuluva sir Paul Hasluck.¹⁷⁵

Puheenvuorollaan Neuvostoliiton Gromyko huomautti, että vaikka Australian ehdotuksessa oli muutoksia, ei varsinainen ongelma ollut muuttunut perusluonteltaan. Tällä Gromyko tarkoittaa Francon hallinnon aiheuttamaa uhkaa kansainväliselle turvallisuudelle ja rauhalle. Gromyko ei pitänyt mielekkäänä alakomitean perustamista, sillä turvallisuusneuvostossa oli noussut riittävästi faktoja ja todisteita, jotka olivat varmentaneet fasistisen hallinnon Espanjassa aiheuttavan vakavan uhan rauhalle. Täten komitean perustaminen tarkoitti Groyokon mukaan sitä, että turvallisuusneuvosto ryhtyi viivyttelyn tielle toiminnan sijaan. Näistä seikoista johtuen Neuvostoliiton delegaatiolla oli voimakkaan negatiivinen suhtautuminen Australian ehdotukseen. Tästä huolimatta Gromyko sanoi ottavansa huomioon, etteivät kaikki turvallisuusneuvoston jäsenet olleet varmoja Espanjan syyllisyydestä. Tästä johtuen mikäli Neuvostoliitto äänestäisi alakomitean perustamista vastaan, se kaatuisi veto-oikeuden takia. Tämän vuoksi Neuvostoliiton edustaja sanoi pidättäytyvänsä äänestämästä. Gromyko muistutti kuitenkin, että äänestämättä jättämistä ei tullut nähdä toimintamallina, joka voisi vaikuttaa tulevaisuuden tapauksissa turvallisuusneuvostossa.¹⁷⁶

Vaikka Neuvostoliiton edustaja huomautti, ettei äänestämisestä pidättäytymistä tullut nähdä Neuvostoliiton toimintamallina, niin tämä ei ollut ensimmäinen kerta, jolloin Neuvostoliitto pidättäytyi äänestämättä. Iranin kysymyksen¹⁷⁷ aikaan Neuvostoliitto ei ollut samaa mieltä muun turvallisuusneuvoston kanssa, mutta päätöslauselman äänestyksessä Neuvostoliitto pidättäytyi käyttämästä veto-oikeuttaan.¹⁷⁸ Espanjan tapauksessa Neuvostoliitto halusi kuitenkin Puolan alkuperäisen ehdotuksen menevän läpi ja mielestäni Gromyko varmasti ymmärsi, että ilman tarkistettuja faktoja turvallisuusneuvosto ei saisi asiasta yksimielistä päätöstä. Tämä oli todennäköisesti syynä Neuvostoliiton jättäytymiseen äänestyksen ulkopuolelle.

¹⁷⁵ S/PV. 39th Meeting 29.4.1946, 247–242.

¹⁷⁶ S/PV. 39th Meeting 29.4.1946, 242–243.

¹⁷⁷ Toisen maailmansodan aikana liittoutuneet miehittivät Iranin, jotta saksalaisten pääsy alueelle estettäisiin, sillä Iran muodosti maantieteellisesti tärkeän strategisten edun. Neuvostoliitto miehitti Iranin pohjoisosan ja Iso-Britannia eteläosan. Miehityksen sovittiin päättyvän viimeistään kuusi kuukautta sodan päättymisen jälkeen eli 2.3.1946. Neuvostoliitto tuki kuitenkin iranilaisten kommunistista separatistiliikettä ja neuvostojoukot jäivät maahan yli sovitun aikarajan. Iran oli nostanut tilanteen turvallisuusneuvoston käsittelyyn jo tammikuussa, sillä Neuvostoliitto tuki voimakkaasti kommunistista liikettä ja esti Iranin hallinnon vastatoimet. Alenius, 2010, 144

¹⁷⁸ S/RES/5 8.4.1946.

Istuntokerran viimeisellä puheenvuorolla toiseen leiriin kuulunut Meksikon edustaja de la Colina oli valmis tukemaan Australian ehdotusta. Yksimielisyyden saavuttamisen nimissä Meksiko oli valmis hyväksymään alakomitean perustamisen, vaikka pitikin Francon hallintoa kansainvälisenä uhkana. Puheenvuorojen jälkeen turvallisuusneuvosto äänesti Australian ehdotuksesta¹⁷⁹ alakomitean luomisesta Espanjan tilanteen tutkimiseksi. Tärkein huomio alakomitean velvollisuuksista ja vastuista oli, että alakomitea pystyi antamaan suosituksia turvallisuusneuvostolle, mikäli se näkisi Espanjan uhkana rauhalle ja turvallisuudelle. Äänestyksessä kymmenen (10) ääntä tuki Australian ehdotusta ja yksi (1) oli poissaoleva. Alakomitea muodostettiin Australian, Brasilian, Kiinan, Ranskan ja Puolan delegaatioista. Puolan edustajan ehdotuksesta Australia valittiin alakomitean puheenjohtajaksi.¹⁸⁰ Alakomitean perustaminen oli kompromissi kahden leirin välillä eikä sovitusta toimintamallista pystynyt mielestäni päättämään voittajia tai häviäjiä kahden eri leirin välillä, sillä molempien leirien näkökulmat oli otettu huomioon. Alakomitea pystyi esittämään käytännön toimenpiteitä turvallisuusneuvostolle, mikäli alakomitea päätyisi siihen, että Espanja aiheuttaa uhan kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle.

Gallon mukaan alakomitean perustamisella palattiin vanhoihin Kansainliiton tapoihin, joita käytettiin enemmän tai vähemmän viivästyttämään ongelman käsittelyä ja kapseloimaan se, kun asiaa ei haluttu ratkaista. Gallon mukaan länsivallat eivät olleet halukkaita puuttumaan Espanjan tilanteeseen, mikä oli nähtävissä kolmen suuren julistuksesta.¹⁸¹ EDWARDSIN mukaan kolmen vallan julistuksen päätarkoituksena oli lykätä tai kokonaisuudessaan estää Espanjan kysymyksen käsittely turvallisuusneuvostossa.¹⁸² Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen haluttomuus puuttua konkreettisesti Espanjan tilanteeseen oli nähtävissä myös turvallisuusneuvoston keskustelun aikana.

Turvallisuusneuvostossa käyty keskustelu oli mielestäni päätyneet lukkoon, sillä useat edustajat eivät olleet valmiita enää myönnytyksiin ilman faktojen tarkistamista. Tämän takia

¹⁷⁹ Turvallisuusneuvostoa on pyydetty selvittämään aiheuttaako Espanjan tilanne kansainvälistä kitkaa tai turvallisuusuhkaa ja äänestettävä ehdotus vetoaa peruskirjan artikla 35:een. Ehdotuksessa mainitaan Francon hallinnon tuomitseminen niin turvallisuusneuvoston kuin aikaisempien ansainvälisten päätösten toimesta. Ehdotuksen perusteella turvallisuusneuvosto päätyy siihen, että Espanjan tilannetta tulee tutkia lisää, jotta saadaan parempia tietoja siitä millaisia käytännön toimenpiteitä Yhdistyneet kansakunnat voivat asian hyväksi tehdä. Alakomitea voi halutessaan antaa suosituksen mahdollisista käytännön toimenpiteistä turvallisuusneuvostolle. Tämän takia perustetaan alakomitea, jonka on reportoitava 31.5.1946 mennessä. S/PV. 39th Meeting 29.4.1946, 244.

¹⁸⁰ S/PV. th Meeting 29.4.1946, 243–245.

¹⁸¹ Gallo, 1973, 168.

¹⁸² Edwards, 1999, 69.

näen alakomitean muodostamisen olleen ainoa mahdollisuus jatkaa keskustelua Espanjan tilanteesta turvallisuusneuvostossa. Myös maat, jotka aluksi olivat vastustaneet alakomitean nimittämistä, myöntivät sen perustamiseen. Useat maat, kuten Meksiko tai Ranska, pitivät mahdollisia uusia tietoja Espanjan tilanteesta ainoastaan lisätodisteina Francon hallinnon aiheuttamansta uhasta, joten suostuminen alakomitean perustamiseksi ei mielestäni ollut heille valtava myönnytys. Tämä näkökulma erosi kuitenkin Neuvostoliitosta, sillä Gromyko ei missään vaiheessa halunnut tutkia Espanjan tapausta enempää ”todisteiden runsaudesta johtuen”. Suurta muutosta eri maiden edustajien suhtautumisessa Espanjan kysymykseen ei ollut vielä havaittavissa, mutta pidän monen maan valmiutta joustaa vaatimuksissaan sekä Neuvostoliiton äänestämättä pidättäytymistä merkkinä turvallisuusneuvoston halusta päästä yksimielisyyteen asian käsittelyssä.

1.3 Alakomitean mukaan Espanja muodostaa ainoastaan potentiaalisen uhan

Turvallisuusneuvoston nimittämä viisihenkinen alakomitea muodosti yhden kuukauden tutkimisen aikana kaksi kirjallista dokumenttia löydöistään. 31.5.1946 päivätty S/76-dokumentti on tutkimuksen 77 sivuinen raportti pitäen sisällään varsinaiset löydökset eli tilastot ja faktat sekä näiden lähteet. 1.6.1946 päivätty S/75-dokumentti puolestaan on 17 sivuinen tiivistelmä pitäen sisällään alakomitean johtopäätökset, näkemyksen Espanjan kysymyksen vakavuudesta sekä alakomitean suositukset turvallisuusneuvostolle.

Alakomitean tutkimus oli tapahtunut YK:n jäsenvaltojen luovuttamien tietojen pohjalta. S/76 raportissa oli käyty läpi kaikki tiedot, mitä alakomitea oli saanut käsiinsä eri maiden edustajilta. Alakomitea ei kuitenkaan ottanut kantaa eri maiden antamiin erilaisiin tietoihin, vaan kaikki alakomitealle annetut tiedot olivat päätyneet raporttiin. Tätä alalukua hallitsevana tutkimuskysymyksenä minulla oli selvittää, oliko alakomitean raportissa löydettävissä erilaisia tietoja mitä eri maiden edustajat olivat tuoneet aiemmin esille turvallisuusneuvostossa. S/76-raportti ei kuitenkaan pidä sisällään mitään suosituksia tai johtopäätöksiä, vaan siinä on luettelomaisesti käyty läpi faktoihin perustuvia löytöjä. Tässä raportissa on paneuduttu tarkemmin yksittäisiin Espanjan kysymyksen osa-alueisiin, kuten esimerkiksi mikä oli saksalaisten varojen jakauma tietyille teollisuudenaloilla tai kuinka paljon saksalaisia henkilöitä ja sotilaita oli Espanjassa. Tiedot olivat hyvin tarkasti selvitetty, mikä käy selville esimerkiksi saksalaistaustaisten henkilöiden kohdalta, sillä raportista löytyi tarkat tiedot kuinka paljon Espanjassa oleskelevista saksalaisista oli Vichyn

alueen rajavalvojia, upseereita, agentteja tai sotilashenkilöiden perheenjäseniä ja kuinka eri maiden tiedot näiden osalta erosivat.

S/75-dokumentti, joka sisälsi yhteenvedon alakomitean johtopäätöksistä ja suositukset turvallisuusneuvostolle, oli alakomitean kaikkien jäsenten hyväksymä lukuun ottamatta kahta varausta. Nämä kaksi varausta olivat Puolan ja Brasilian edustajien taholta.¹⁸³ Brasilian edustaja veti kuitenkin varauksensa pois ennen alakomitean raportin käsittelyä turvallisuusneuvostossa.¹⁸⁴ Tämä tarkoitti sitä, että Puolan edustaja oli ainut alakomitean jäsen, joka ei hyväksynyt raportin kaikkia johtopäätöksiä ja suosituksia.

Espanja on potentiaalinen uhka, muttei kuitenkaan uhkaa rauhaa peruskirjan luvun VII mukaisesti

Alakomitean raportista kävi selville, että tilanne Espanjassa aiheutti kansainvälistä huolta. Todisteena kansainväliselle huolelle alakomitea piti päätöslauselmaa Lontoon yleiskokouksesta, turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 29.4.1946 sekä Yhdysvaltojen, Iso-Britannian ja Ranskan yhteistä julistusta 4.3.1946. Alakomitea ei nähnyt Espanjan tilannetta vain maan sisäisenä kysymyksenä, sillä syytökset Francon hallinnon aiheuttamasta uhasta kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta kohtaan ylittivät itsessään sen, että ongelma olisi ollut maan sisäinen.¹⁸⁵

Alakomitea päätyi raportissaan siihen, että oli Espanjassa arviolta 2 000 – 6 000 saksalaista. Tämä eroaa sekä Iso-Britannian esittämästä luvusta 10 000 – 12 000 henkilöä että Neuvostoliiton esittämästä 80 000 hengestä. Ero on kuitenkin selitettävissä sillä, että Neuvostoliiton edustaja luvun esittäessään puhui natsista, minkä voi tulkita koskemaan muitakin kuin vain Saksan kansalaisia. Alakomitea ei ole saanut tarkasti selville kaikkia natsitaustaisia henkilöitä, esimerkiksi kuinka paljon Espanjassa oli Ranskan Vichyn miliisijoukkoja. Tämä johtuu eri maiden ristiriitaisista tiedosta, joten alakomitea arvioi näitä sotilaita olevan muutamasta tuhannesta sataan tuhanteen henkeä.¹⁸⁶ Alakomitean raportissa on löydettävissä eri maiden antamien tietojen ristiriitaisuuksia useissa muissakin kohdissa. Esimerkkinä tästä on Espanjan asevoimien suuruus, joka on 450 000 – 840 000 sotilasta riippuen millaisia määritelmiä joukkojen arvioinnissa on käytetty.¹⁸⁷ Eroja löytyy myös niiden entisten Gestapon agenttien määrästä, jotka ovat liittyneet Espanjan palvelukseen.

¹⁸³ S/75, 1.6.1946, 1.

¹⁸⁴ S/77, 3.6.1946.

¹⁸⁵ S/75, 1.6.1946, 2.

¹⁸⁶ S/76, 31.5.1946, 25–26.

¹⁸⁷ S/76, 31.5.1946, 37.

Puolan alakomitealle luovuttamien tietojen mukaan kyseessä olisi 2 000 agentista, mutta Iso-Britannian tietojen mukaan kyseessä oli korkeintaan yksittäisistä henkilöistä.¹⁸⁸

Alakomitean mukaan Espanjan armeijan koko ei itsessään ollut todiste hyökkäävistä aikomuksista, vaikka armeijan koko olikin suuri rauhan ajalle. Alakomitea näkemys oli, että diktatuurissa on pakko ylläpitää sotilaallista pelotetta, jotta maan sisäinen oppositio saadaan pysymään rauhallisena ja pelokkaana.¹⁸⁹ Alakomitean raportin mukaan Espanjan asevoimien aseistus, koulutus tai resurssit eivät myöskään mahdollistaneet laajamittaisia hyökkääviä toimenpiteitä.¹⁹⁰ Alakomitea otti raportissaan kantaa myös ydinaseiden kehittelyyn. Raportin löytöjen mukaan Espanjasta löytyi uraanivarantoja, tiloja tutkia ja tuottaa ydinteknologiaa, asiantuntijoita ja tarpeeksi sähköä eli potentiaaliset edellytykset luoda ydinase. Alakomitea ei kuitenkaan esittänyt minkäänlaista huolta tästä, sillä se ei löytänyt todisteita ydinaseiden kehittelystä.¹⁹¹

Alakomitean mielestä oli tärkeää huomioida todisteet Francon "juonittelusta" Hitlerin ja Mussolinin kanssa, mikä yhdessä suurten sotavoimien ylläpitämisen kanssa antoivat mahdollisuuden ajatella, että Espanja voisi tulevaisuudessa olla sodan aloittavana osapuolena. Kahden erillisen Espanjan hallinnon¹⁹² olemassaolo oli omiaan lisäämään uhkaa rauhalle maan sisällä ja tämä voisi mahdollistaa ulkovaltojen sotkeutumisen asiaan. Alakomitean mielestä YK ei voinut luoda täydellistä turvallisuuden järjestelmää niin kauan kuin tilanne Espanjassa säilyi muuttumattomana. 1.3.1946 tapahtunut Ranskan ja Espanjan välisen rajan sulkeutuminen oli alakomitean mukaan merkki kansainvälisestä kitkasta.¹⁹³

Alakomitean raportin mukaan Francon Espanja oli jo aiheuttanut kansainvälisen tason huomiota. YK:n konferenssissa San Franciscossa vuonna 1945 Espanjalta jäsenhakemus evättiin, sillä jäsenyys nähtiin mahdottomana niin kauan kuin fasistinen hallinto pysyi vallassa. Potsdamin julistus elokuussa 1945 ja YK:n yleiskokous Lontoossa helmikuussa 1946 vahvistivat kansainvälisen yhteisön linjan Francon Espanjaa kohtaan. Yhdysvallat, Iso-Britannia ja Ranska julistivat 4.3.1946, ettei Espanjalla ollut asiaa kansainväliselle areenalle Francon ollessa vallassa, koska sillä oli suora yhteys Saksan natsismiin ja Italian

¹⁸⁸ S/76, 31.5.1946, 28.

¹⁸⁹ S/75, 1.6.1946, 7.

¹⁹⁰ S/76, 31.5.1946, 41.

¹⁹¹ S/76, 31.5.1946, 46–51.

¹⁹² Tällä tarkoitettiin Francon hallintoa ja Espanjan tasavallan hallintoa.

¹⁹³ S/75, 1.6.1946, 7–9.

fasismiin. Myös turvallisuusneuvosto päätöslauselmassaan 29.4.1946 tuomitsi yksimielisesti Francon hallinnon. Alakomitea painotti raportissaan samanmielisyyttään kolmen vallan julistusta kohtaan eli niin kauan kuin Franco on Espanjan johdossa, ei Espanjalla ole paikkaa kansainvälisessä yhteisössä. Francon hallinnon tulisi luopua vallasta rauhanomaisesti ja hajoittaa fasistiset hallintorakenteensa, jotta espanjalaisilla olisi mahdollisuus vapaasti valita oma hallintonsa.¹⁹⁴

Francon hallinnon ja YK:n jäsenmaiden suhteet olivat alakomitean mukaan todisteita siitä, että Francon hallinnon toimet olivat raportin aikana kansainvälisen kitkan lähde. Raportissa käsiteltiin tarkemmin, kuinka monella YK:n jäsenmaalla oli suhteita Francon hallintoon ja kuinka moni oli tunnustanut Espanjan tasavallan hallinnon¹⁹⁵. Alakomitea näki myös merkittävänä, että Espanjan kysymystä käsiteltiin turvallisuusneuvostossa ja Puolan ehdotus oli jo saanut tukea kolmelta maalta.¹⁹⁶

Raportissaan alakomitea muistutti, että sen tehtävänä oli selvittää tuliko turvallisuusneuvoston puuttua Espanjan tilanteeseen peruskirjan VII luvun nojalla. Luvussa VII käsitellään useita toimia, jotka ovat pakottavia kaikille YK:n jäsenmaille turvallisuusneuvoston niin päättäessä. Puolan ehdotuksen taustalla oli tarkoitus toimia luvun VI artiklojen 34 ja 35 perusteella, jotka tarkoittivat kiistojen rauhanomaista käsittelyä. Kuitenkin Puolan ehdotuksessa vaadittiin toimia artiklojen 39 ja 41 pohjalta, jotka kuuluvat lukuun VII. Luvun VII artikkelit olivat tarkoitettu toimenpiteiksi rauhaa uhattaessa tai rikottaessa taikka hyökkäystehtojen sattuessa.¹⁹⁷ Alakomitean näkemys oli, että kansainvälisen kitkan syntyminen ja kansainvälisen rauhan ja turvan vaarantaminen eivät oikeuta toimimaan pääkirjan luvun VII mukaan. Alakomitea muistutti raportissaan, että turvallisuusneuvostolle oli myönnetty paljon vastuuta luvun VII myötä, joten sen pitää olla tarkka, ettei sitä käytetä turhaan tai vääristä syistä. Alakomitean saamien todisteiden perusteella artiklan 39 määrittämää rauhan rikkoutumista ei ollut Espanjan tapauksessa tapahtunut, sillä hyökkäävää toimintaa tai uhkaa rauhalle ei ollut konkretisoitunut. Tämän vuoksi alakomitea näki, ettei turvallisuusneuvosto voinut ryhtyä toimiin luvun VII artiklojen kautta.¹⁹⁸

¹⁹⁴ S/75, 1.6.1946, 9-10.

¹⁹⁵ Spanish Republican Government

¹⁹⁶ S/75, 1.6.1946, 10.

¹⁹⁷ Ks. liite 1.

¹⁹⁸ S/75, 1.6.1946, 11-12.

Vaikka alakomitea näki Espanjan tilanteen muodostavan kansainvälistä huolta ja kitkaa, ja vaikka Espanjan tilanne ei alakomitean mukaan ollut vain maan sisäinen asia, niin alakomitea päätyi siihen, ettei Espanja muodosta uhkaa peruskirjan luvun VII mukaisella tavalla. Käytännössä alakomitea myönsi huolensa Espanjan tilanteesta ja sen potentiaalisesti muodostamasta uhasta esimerkiksi asevoimien koon sekä Espanjan fasisisen hallinnon luonteen takia. Tästä huolimatta alakomitea ei löytänyt tietoja rauhan konkreettisesta uhkaamisesta luvun VII mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että ensimmäinen leiri voitti argumenttinsa siitä, että Espanjan tilanne ei ollut vain maan sisäinen asia vaan aito kansainvälinen huoli. Alakomitean johtopäätös Espanjan tilanteesta oli kuitenkin mielestäni selvä voitto toiselle leirille, jonka pääargumenttina toimi usein se, että vaikka Espanjan menneisyys akselivaltojen kanssa ja nykyhallinto oli ikävä asia, ei tilanne kuitenkaan muodostanut konkreettista uhkaa maailmanrauhalle.

TAE JIN KAHNG tuo kirjassaan esille, että yleisen kansainvälisen lain ja YK:n peruskirjan mukaan maan hallinnon luonne kuuluu yleensä maan sisäisiin asioihin. Alakomitean raportin perusteella turvallisuusneuvosto tuli kuitenkin siihen tulokseen, että Francon hallinto ja tilanne Espanjassa muodostivat potentiaalisen uhan maailmanrauhalle. Myös Ranskan päätös sulkea maiden välinen raja tapahtui Ranskan taholta – ei Espanjan. Tavallisesti tätä pidetään epäystävällisenä eleenä, aivan kuten toisen hallinnon tunnustaminen¹⁹⁹ nähdään yleensä maan sisäisiin asioihin puuttumisena. Espanjan tapauksessa Francon hallinnon nähtiin kuitenkin olevan syyllinen kansainväliseen kitkaan. Kahngin mukaan Espanjan tapauksessa kansainvälistä lakia tulkittiin tiettyjen, YK:n peruskirjan mukaisten poliittisten ideaalien läpi. Tällä Kahng tarkoitti ihmisoikeuksien ja perusvapauksien edistämistä.²⁰⁰

Alakomitea suosittelee Espanjan kysymyksen siirtämistä yleiskokouksen päätettäväksi

Alakomitean mielestä Francon Espanjan kysymys oli sen verran vakava luonteeltaan, ettei turvallisuusneuvoston tullut jättää tilannetta vaille huomiota. Vaikka turvallisuusneuvosto ei pystynyt toteuttamaan Puolan ehdotuksessa esitettyjä toimenpiteitä, sillä oli vastuu kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Luku VI antoi turvallisuusneuvostolle mahdollisuuden tutkia mitä tahansa tilannetta, joka voisi johtaa rauhan rikkoutumiseen. Alakomitean mielestä Espanjan tilanne oli jo johtanut

¹⁹⁹ Usea turvallisuusneuvoston jäsenmaa oli tunnustanut Espanjan tasavallan hallituksen Francon hallinnon sijaan.

²⁰⁰ Kahng, 1969, 105

kansainväliseen kitkaan ja alakomitean mielestä nykyisten todisteiden valossa Espanjan aiheuttama kansainvälinen kitka tulee lähes varmasti uusiutumaan tulevaisuudessa.²⁰¹

Alakomitean johtopäätös esitettyjen todisteiden perusteella oli, että vaikka Espanjan tilanne ei aiheuttanut uhkaa luvun VII artiklan 39 nojalla, tilanne saattoi mahdollisesti vaarantaa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden. Tästä johtuen Espanjan tilannetta tulisi käsitellä turvallisuusneuvostossa luvun VI mukaisesti, mikä ohjeistaa rauhanomaiseen ratkaisuun. Alakomitean raportissa mainittiin myös mahdollisuudesta, että yleiskokous voisi käsitellä asiaa. Tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista niin kauan kuin asia oli turvallisuusneuvoston käsiteltävänä, sillä yleiskokous ei voinut alkaa käsittelemään mitään asiaa, joka on samanaikaisesti turvallisuusneuvoston käsiteltävänä. Alakomitean mukaan Espanjan tilanne ei aiheuttanut uhkaa luvun VII artiklan 39 mukaisesti, joten turvallisuusneuvostolla ei ollut juridista valtaa ryhtyä artiklojen 41 ja 42²⁰² mukaisiin toimiin. Alakomitean mukaan Espanjan tilanne meni luvun VI artiklan 34 alle eli tilanne saattaa uhata kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta tarkoittaen, ettei turvallisuusneuvosto voinut antaa kaikkia jäsenmaita pakoittavaa päätöstä diplomaattisuhteiden katkaisusta.²⁰³

Alakomitea suositteli, että turvallisuusneuvosto hyväksyisi Yhdysvaltojen, Iso-Britannian ja Ranskan julistuksen, jossa toivottiin Francon hallinnon väistymistä vallasta. Alakomitea suositteli turvallisuusneuvostolle raportin sekä suositusten välittämistä yleisneuvostolle, että ellei Francon hallinto vetäydy vallasta ja poliittisia vapauksia myönnetä espanjalaisille, tulisi yleiskokouksen suositella diplomaattisuhteiden katkaisua. Alakomitean suositusten mukaan YK:n pääsihteerin tuli myös suorittaa tarvittavat toimenpiteet, jotta kaikkia jäsenmaita saataisiin informoitua Espanjan tilanteesta. Sen jälkeen kun Franco olisi vetäytynyt vallasta ja espanjalaiset olisivat saaneet poliittiset vapaudet sekä uudet vaalit olisi suoritettu, uusi Espanjan hallitus voisi vapaasti hakea YK:n jäsenyyttä.²⁰⁴

Alakomitean raportissa käy selville, että Brasilian edustaja jätti varauksen kolmen suuren vallan julistuksen hyväksymiseen.²⁰⁵ Brasilian edustaja kuitenkin veti varauksensa pois ennen kuin asiaa käsiteltiin turvallisuusneuvostossa.²⁰⁶ Puolan edustaja puolestaan jätti

²⁰¹ S/75, 1.6.1946, 12.

²⁰² Ks. liite 1.

²⁰³ S/75, 1.6.1946, 13–14.

²⁰⁴ S/75, 1.6.1946, 15.

²⁰⁵ S/75, 1.6.1946, 16.

²⁰⁶ S/77, 3.6.1946.

varauksensa alakomitean päätelmälle, ettei Espanjan tilanne uhannut rauhaa artikla 39 mukaisesti, ja ettei turvallisuusneuvosto voinut tämän vuoksi ryhtyä toimenpiteisiin. Puolan aikaisemmin esittämä pelko siitä, että Franco ei pidettäisi uhkana rauhalle, toteutui siis alakomitean löydöksissä. Puolan varauksessa turvallisuusneuvosto oli itse vapaa päättämään milloin mikäkin tilanne uhkaa kansainvälistä rauhaa artiklan 39 mukaisesti. Varauksessa Lange muistutti, että YK:n peruskirja ei vaatinut käsiteltävän tilanteen olevan heti vakava, kunhan uhka vain oli todellinen. Mikäli asia olisi ollut toisin, olisi turvallisuusneuvosto voimaton samanlaisissa tilanteissa, kuten ennen Hitlerin hyökkäystä Puolaan tai Mussolinin hyökkäystä Abessiniaan. Lange muistutti, että mikäli turvallisuusneuvosto ei ryhtyisi toimiin uhkien alkuvaiheessa, niin YK saattaisi huomata olevansa kykenemätön vaikuttamaan asioiden kulkuun tulevaisuudessa. Puolan edustaja muistutti, että mikäli toimeen ryhdyttäisiin vasta artikla 39:n täytyessä, olisivat taloudelliset ja sotilaalliset sanktiot merkityksettömiä. Näistä tiedoista johtuen Puolan edustaja ei voinut hyväksyä, ettei Francon hallinto muodostanut uhkaa artiklan 39 mukaisesti. Kuitenkin tästä huolimatta Puola kannatti alakomitean suosituksia muita kohtia lukuun ottamatta käsittelemääni rajoitusta turvallisuusneuvoston oikeuteen itse päättää milloin tilanne aiheuttaa uhkaa rauhalle.²⁰⁷

Alakomitea päätyi tutkimuksessaan siihen, että vaikka Espanja aiheutti ja todennäköisesti tulisi tulevaisuudessakin aiheuttamaan kansainvälistä kitkaa, ei tilanne uhannut kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta. Tämän vuoksi turvallisuusneuvostolla ei ollut laillista oikeutusta puuttua tilanteeseen, mutta sen sijaan yleiskokous voisi antaa suosituksensa diplomaattisuhteiden katkaisusta YK:n jäsenmaille. Yleiskokouksen päätös ei kuitenkaan olisi kaikkia jäsenmaita sitova. Näen Puolan jättämän varauksen luonnollisena jatkumona Puolan ajamalle linjalle, sillä turvallisuusneuvostossa käytyjen keskustelujen aikana Puola oli koko ajan vaatinut toimia Francon hallintoa vastaan. Puolan jättämä varaus ei mielestäni sotinut alakomitean muoden johtopäätösten ja suositusten hyväksymistä vastaan, sillä näin Puola tuki turvallisuusneuvoston toimia Francon hallintoa vastaan, mikäli oli ollut Puolan tarkoitus alusta alkaen.

Omaksi harmikseni alakomitea ei ottanut tarkkoihin lukuihin kantaa, mikä jätti muun muassa Espanjassa olleiden saksalaissotilaiden tai Vichyn alueen miliisien määrän hyvin epämääräiseksi. Tämä hankaloitti vertailua tutkimuksessani, sillä esimerkiksi Neuvostoliitto oli esittänyt todella suuria lukuja Espanjassa olevista sotilaista ja näin korostaneet Espanjan

²⁰⁷ S/75, 1.6.1946, 16–17.

muodostamaa uhkaansa. En kuitenkaan löytänyt tutkimuskirjallisuudesta todisteita niin valtavista sotilasmääristä, mitä esimerkiksi Neuvostoliiton edustaja Gromyko oli esittänyt puheenvuoroillaan. Tulee kuitenkin muistaa, että muun muassa toiseen leiriin kuunut Yhdysvaltain edustaja Stettinius ei pitänyt kaikkia Puolan edustajan esittämiä väitteitä Espanjan muodostamasta uhasta perusteltuina, eikä myöskään uskonut muiden turvallisuusneuvoston maiden uskovan väitteitä.

Yhteenveto

Puolan edustaja Oscar Lange oli nostanut Espanjan kysymyksen turvallisuusneuvoston käsiteltäväksi tarkoituksenaan saada aikaan päätöslauselma, jossa turvallisuusneuvosto toteaisi Espanjan Francon hallinnon muodostavan uhan kansainväliselle rauhalle ja turvallisuudelle. YK:n olisi tullut ryhtyä toimiin Francon hallinnon poistamiseksi ja toimenä olisi tullut olla diplomaattisuhteiden katkaisu kyseiseen hallintoon, sillä diplomaattisuhteiden katkaisu olisi nopeuttanut Francon hallinnon vallasta poistumista.

Puolan ehdottama toimintamalli sai suoran tuen turvallisuusneuvoston kolmelta jäsenmaalta: Ranskalta, Neuvostoliitolta ja Meksikolta. Nimitin näitä neljää maata "ensimmäiseksi leiriksi" tutkimukseni aikana, sillä heidän ajamansa linja oli hyvin samankaltainen. Puolan ehdottama diplomaattisuhteiden katkaisu sai kuitenkin myös paljon vastustusta muilta mailta, kuten Iso-Britannialta ja Yhdysvalloilta, sillä Espanjan ei nähty uhkaavan nykyisellä käytöksellään rauhaa. Tästä johtuen Espanjan hallinnon luonne nähtiin olleen maan sisäinen asia, vaikka Francon hallinnon yhteys fasisistiin hallintoihin nähtiin selvänä koko turvallisuusneuvostossa. Tätä leiriä kutsuin "toiseksi leiriksi", ja heidän ajaman linjan mukaan Espanja ei muodostanut uhkaa maailmanrauhalle, minkä takia turvallisuusneuvoston ei olisi tullut ryhtyä toimeen.

Kysymyksestä, oliko kyseessä maan sisäisestä asiasta vai ei, nousi kiivas keskustelu kahden eri leirin välillä. Ensimmäisen leirin mukaan kyseessä oli selvä uhka, ja turvallisuusneuvoston tehtävänä oli ryhtyä toimiin uhan poistamiseksi. Ensimmäisen leirin tavoite oli saada muut vakuuttuneeksi Espanjan muodostamasta uhasta. Toisen leirin mukaan tilanne Espanjassa ei aiheutanut uhkaa, joten turvallisuusneuvostolla ei olisi valtuuksia puuttua yksittäisen maan sisäisiin asioihin. Jo toisella Espanjan kysymyksen käsittelyn istuntokerralla nousi esiin kolmas näkökulma, jonka mukaan ristiriitaisten ja epäselvien tietojen vuoksi turvallisuusneuvoston tulisi tutkia asiaa. Faktojen selvittämiseksi tulisi perustaa alakomitea, jotta turvallisuusneuvosto olisi voinut vetää johtopäätöksen yhtenäisten tietojen pohjalta.

Alun perin turvallisuusneuvostossa oli vastustusta molempien leirien taholta alakomitean perustamista vastaan. Espanjan kysymykseen jyrkimmän näkökulman omaava Neuvostoliitto tuomitsi Francon hallinnon kovasanaisesti eikä nähnyt mitään syytä tutkia

asiaa enempää olemassa olevien todisteiden valossa. Neuvostoliiton edustaja myöntyi kuitenkin käsittelyn aikana olemaan vastustamatta alakomitean nimittämistä, vaikkei suoraanaisesti hyväksynytäkään tätä toimintamallia. Myös muut Puolan alkuperäistä ehdotusta tukeneet maat myöntivät keskustelun aikana alakomitean perustamisen kannalle. Koska asian tutkimista vaatineet maat eivät olleet valmiita hyväksymään Puolan ehdotusta suoralta kädeltä, näen alakomitean perustamisen ja faktojen selvittämisen olleen ainoa keino saada edes jonkinlainen päätös Francon hallinnon tuomitsemisesta ja keskustelun jatkamisesta turvallisuusneuvostossa. Uskon tämän myös olleen suurin syy sille, että asian tarkempaa tutkimista hyödyttömänä pitäneet valtiot suostuivat alakomitean perustamiseen. Tämä puolestaan oli mielestäni merkki turvallisuusneuvoston konsensushakuisuudesta Espanjan kysymyksessä.

Tutkimuksissaan alakomitean ei löytänyt todisteita Espanjan muodostamasta konkreettisesta uhasta rauhalle ja turvallisuudelle. Francon hallinnon todettiin aiheuttavan kansainvälistä kitkaa ja huolta, mistä johtuen Espanja muodosti ainoastaan potentiaalisen uhan maailmanrauhalle. Tästä johtuen turvallisuusneuvostolla ei ollut oikeutta puuttua asiaan ja alakomitea suosittelikin turvallisuusneuvoston jäävän toiminnassa taka-alalle, ja jättävän toiminnan YK:n yleiskokouksen harteille.

2. ESPANJAN KYSYMYKSEN KÄSITTELY KESÄKUUSSA 1946

Tässä pääluvussa käsittelen, kuinka keskustelu kehittyi turvallisuusneuvostossa alakomitean raportin jälkeen. Käsiteltävänä on kuusi istuntokertaa, joiden jälkeen Espanjan kysymystä ei enää käsitelty turvallisuusneuvostossa. Tarkastelun kohteena on, kuinka ensimmäisen luvun aikana rajaamani "leirit" suhtautuivat alakomitean suosituksiin. Tärkeimmät tutkimuskohteeni ovat, tapahtuiko maiden ryhmittelyssä muutoksia ensimmäiseen lukuun verrattuna, ja kuinka turvallisuusneuvoston konsensushakuisuus ilmeni Espanjan kysymyksen käsittelyssä. Pyrin myös vastaamaan, miksi turvallisuusneuvosto ei päässyt yksimielisyyteen Espanjan kysymyksessä. Tässä luvussa käsittelemien istuntokertojen puheenvuorot jakoutuivat epäsäännöllisemmin mitä ensimmäisessä pääluvussa, mikä on nähtävissä varsinkin viimeisillä istuntokerroilla. Nyt puheenvuoroja käyttivät lähinnä Neuvostoliiton, Australian, Iso-Britannian ja Puolan edustajat muiden jäädessä enemmän tai vähemmän taka-alalle.

2.1 Neuvostoliitto alakomitean suositusten ainoana vastustajana

Turvallisuusneuvosto palasi kesäkuun alussa Espanjan kysymyksen käsittelyyn. Alakomitea oli tutkinut Espanjan tilannetta toukokuun ajan ja antanut satasivuisen raporttinsa tilanteesta. Turvallisuusneuvoston jäsenmaiden edustajissa oli tapahtunut pieniä muutoksia ja esimerkiksi Yhdysvaltain ja Australian edustajat vaihtuivat turvallisuusneuvostossa. Yhdysvaltain Stettiniuksen tilalle tuli Herschel Johnson ja Australian uudeksi edustajaksi nousi alakomitean puheenjohtajana toiminut Herbert Vere Evatt.²⁰⁸ En kuitenkaan huomannut edustajien vaihtumisella olleen vaikutusta maiden ajamaan politiikkaan Espanjaa kohtaan.

Alakomitean puheenjohtajana toiminut Australian Evatt kävi läpi alakomitean johtopäätöksiä ja faktoja johtopäätöksien takana. Esille nousi esimerkiksi miksi alakomitea suositteli turvallisuusneuvostoa siirtämään Espanjan kysymyksen käsittelyn yleiskokoukselle sellaisella suosituksella, että ellei Espanjan tilanne muutu, tulisi yleiskokouksen suositella kaikkia jäsenmaita katkaisemaan diplomaattisuhteensa Espanjan kanssa. Alakomitea näki, että koska YK oli aikaisemmin evännyt Francon Espanjan liittyminen järjestöön, niin olisi vain luonnollinen jatkumo YK:n jäsenvalloille olla ylläpitämättä diplomaattisuhteita

²⁰⁸ S/PV. 44th Meeting 6.6.1946, 308.

Espanjaan.²⁰⁹ Mikäli turvallisuusneuvosto olisi hyväksynyt alakomitean suositukset, olisi se tarkoittanut sitä, että turvallisuusneuvosto olisi suositellut toimintaa yleiskokoukselle Espanjan kysymyksessä. Tämä oli Luardin mukaan "sangen kova suositus".²¹⁰

Alakomitean puheenjohtajana Evatt tyrmäsi toisen leirin käyttämän argumentin, että kyseessä olisi ollut vain maan sisäinen asia. Alakomitean mukaan väite maan sisäisestä asiasta "on toteennäyttämätön ja se tulisi hylätä"²¹¹. Syy sille, miksi alakomitea oli suositellut turvallisuusneuvostoa siirtämään päätöksen toiminnasta yleiskokoukselle Espanjan kysymyksessä, sai myös vastauksensa. Koska Espanjan tilanne kosketti useita YK:n jäsenvaltioita, tulisi asiasta alakomitean mukaan lopullisesti päättää yleiskokouksessa.²¹²

Puolan edustaja Lange kommentoi jättämäänsä varausta painottaen, ettei alakomitea ollut ehdottanut koko raportin kaikkien yksityiskohtien hyväksymistä, vaan ainoastaan suositusten käyttöönottoa. Vaikka Puolan edustaja näki vielä alakomitean tutkimuksen jälkeenkin alkuperäisesti ehdottamansa toimen diplomaattisuhteiden katkaisusta oikeana toimenpiteenä turvallisuusneuvostolle, oli Puola valmis hyväksymään alakomitean suositukset yksimielisyyden nimissä.²¹³ Koska huhtikuussa käydyn keskustelun aikana kompromissien saaminen oli ollut sangen työlästä, niin on mielestäni merkillepantavaa, että alakomitean oli onnistunut saamaan aikaan sellaiset suositukset, jotka myös Puolan edustaja saattoi hyväksyä.

Yhdysvallat kannatti alakomitean suositusta, mutta ei sitoutunut siihen mitä Yhdysvallat päättäisi yleiskokouksen äänestyksessä. Myös Egyptin edustaja Afifi Pasha sanoi maansa olevan valmis tukemaan alakomitean suosituksia.²¹⁴ Edwardsin mukaan Yhdysvallat ei halunnut Espanjan kysymyksen menevän äänestettäväksi asti, koska se ei olisi kuitenkaan tuottanut hyödyllistä ratkaisua.²¹⁵ Yhdysvaltain haluttomuus nähdä Espanjaa uhkana ennen alakomitean tutkimusta oli mielestäni selitettävissä tällä. Oli kuitenkin erikoista, että alakomitean tutkimuksen jälkeen Yhdysvallat oli valmis tukemaan suosituksia, jos Yhdysvallat ei hallinnut asian päätyvän äänestettäväksi asti. Tämä on mielestäni nähtävissä merkinä alakomitean keräämien todisteiden todenperäisyydestä.

²⁰⁹ S/PV. 44th Meeting 6.6.1946, 318.

²¹⁰ "This was a fairly tough recommendation." Luard, 1984, 363.

²¹¹ "-is unsubstantiated and should be rejected." S/PV. 44th Meeting 6.6.1946, 319.

²¹² S/PV. 44th Meeting 6.6.1946, 319–321.

²¹³ S/PV. 44th Meeting 6.6.1946, 323–324.

²¹⁴ S/PV. 45th Meeting 13.6.1946, 328–331.

²¹⁵ Edwards, 1999, 70.

Neuvostoliiton edustaja piti pitkän puheenvuoron, jonka aikana Gromyko kertoi alakomitean keräämän materiaalin vahvistavan Puolan edustajan nostamat syytökset Francon Espanjaa kohtaan. Puheenvuorollaan Gromyko toi esille jälleen kerran Francon Espanjan yhteyden akselivaltoihin ja fasismin vaarallisuuden aivan kuin asiasta ei olisi koskaan keskusteltukaan.²¹⁶ Gromykon mukaan:

*Alakomitean on tuonut esille merkittävän määrän faktoja, jotka todistavat Francon hallinnon uhan rauhalle, mutta tästä huolimatta se ei ole uskaltanut vetää oikeita johtopäätöksiä kaikesta käyttämistään materiaalista.*²¹⁷

Alakomitean johtopäätös, ettei Espanja muodostanut uhkaa luvun VII artikla 39:n mukaisesti, oli Gromykon mukaan "väärä" ja johtui artiklan rajoittuneesta tulkinnasta. Gromykon mukaan tällainen varovainen tulkinta voisi luoda vääränlaisen ja vaarallisen käytäntömallin, eikä todellista uhkaa rauhalle voitaisi todentaa ennen varsinaista sotilaallista hyökkäystä. Täten Neuvostoliiton edustaja oli samaa mieltä Puolan edustajan jättämien varausten kanssa.²¹⁸

Gromyko nosti esille myös mielenkiintoisen ristiriitaisuuden alakomitean suosituksista: niissä sanottiin, ettei turvallisuusneuvostolla itsellään ollut mahdollisuutta tai toimivaltuuksia puuttua Espanjan tilanteeseen, koska tilanne ei uhannut rauhaa. Mutta samaan aikaan alakomitea oli sitä mieltä, että diplomaattisuhteiden katkaisu olisi tarpeellista ja suositteli tätä toimea yleiskokoukselle, mikä antoi Neuvostoliiton edustajan mukaan ristiriitaisen vaikutelman. Gromyko huomautti, että oli kuitenkin turvallisuusneuvoston vastuu – ei yleiskokouksen – ylläpitää rauhaa ja toimia sen mukaisesti. Mikäli turvallisuusneuvosto siirtäisi Espanjan kysymyksen yleiskokoukselle, niin pakenisi se silloin vastuutaan ja tapahtuma loisi huonon toimitamallin tulevaisuuden tapauksia varten. Gromyko sanoi, että alakomitean suositukset eivät tulisi saamaan turvallisuusneuvoston yksimielistä ja "oikeaa" päätöstä.²¹⁹ Tämä tarkoitti melko suorasti sanottuna sitä, että Neuvostoliitto tulisi käyttämään vetoa, mikäli turvallisuusneuvosto äänestäisi alakomitea raportin hyväksymisestä.

²¹⁶ S/PV. 45th Meeting 13.6.1946, 331–336.

²¹⁷ "While bringing forward a considerable array of facts confirming that the Franco regime is a menace to peace, the Sub-Committee nevertheless has not dared to draw the right conclusion from all the material it has used." S/PV. 45th Meeting 13.6.1946, 336

²¹⁸ S/PV. 45th Meeting 13.6.1946, 336

²¹⁹ S/PV. 45th Meeting 13.6.1946, 337–339.

Myöskään Alankomaiden edustaja ei ollut samaa mieltä alakomitean kaikkien argumenttien kanssa. Huhtikuussa käydyn keskustelun aikana vahvasti toiseen leiriin kuulunut Alankomaat oli yllättäen samaa mieltä Neuvostoliiton kanssa nimeen omaan siitä, että päätösvaltaa ei tulisi siirtää toimielimiltä toisille. Van Kleffens totesi, että jos turvallisuusneuvostolla oli hyvä syy ryhtyä toimeen, niin sen tulisi puuttua asiaan eikä sysätä vastuuta YK:n muille toimielimille. Mikäli turvallisuusneuvostolla ei ollut syytä puuttua asiaan, niin yleiskokous voisi joka tapauksessa ottaa asian käsiteltäväksi itsenäisesti ilman turvallisuusneuvoston suositusta. Täten suositusten siirtäminen eteenpäin oli täysin turha toimi. On kuitenkin mielenkiintoista, että vaikka Alankomaat ei ollut samaa mieltä alakomitean näkemysten kanssa, oli se valmis joustamaan omista näkökulmistaan turvallisuusneuvoston yksimielisyyden nimissä.²²⁰

Iso-Britannian edustaja oli alakomitean suosituksia vastaan. Cadogan toi esille Iso-Britannian, Yhdysvaltojen ja Ranskan julistuksen 4.3.1946, jonka periaatteiden toteutumista alakomitea suosittelee. Tässä julistuksessa ei kuitenkaan oltu nostettu mitään toimia Espanjaa kohtaan, ja kaikki toimet olivat jääneet espanjalaisen itsensä harteille. Tämän vuoksi Cadogan näki merkittävän eron kolmen vallan julistuksessa ja alakomitean suosituksessa turvallisuusneuvostolle antaa yleiskokoukselle suositus diplomaattisuhteiden katkaisusta. Alakomitean raportin vastaisesti Iso-Britannia näki Espanjan tilanteen olevan maan sisäinen asia, sillä maan hallinnon muoto ei kuulunut muille. Ainoastaan mikäli kyseessä oli uhka rauhalle peruskirjan luvun VII mukaisesti, voitiin turvallisuusneuvostossa ryhtyä toimeen. Cadoganin mukaan Espanjan tapauksessa kyse ei ollut alakomitean mukaan luvun VII mukaisesta uhasta. Tämän takia Iso-Britannia ei voinut kannattaa alakomitean suosituksia.²²¹ Iso-Britannian haluttomuus lähteä toimiin Espanjaa kohtaan on selitettävissä maan aiemmalla käytöksellä. Esimerkiksi jo ennen turvallisuusneuvoston käsittelyä tehdyn kolmen vallan julistuksen päätarkoituksena oli Edwardin mukaan lykätä tai kokonaisuudessaan estää Espanjan kysymyksen käsittely turvallisuusneuvostossa.²²²

Alakomitean suositusten vastustamisesta huolimatta Iso-Britannian edustaja sanoi pitävänsä Espanjan tapausta todella vakavana, jonka takia Espanjan tilannetta tulisi tutkia yleiskokouksessa ja ottaa jälleen selvää aiheuttiko Francon hallinto uhkaa Puolan edustajan syytösten mukaisesti. Iso-Britannia olisi halunnut nähdä koko juridisen kysymyksen

²²⁰ S/PV. 45th Meeting 13.6.1946, 339.

²²¹ S/PV. 46th Meeting 17.6.1946, 344–347.

²²² Edwards, 1999, 69.

täydellisen tutkimisen, jotta lainmukainen toiminta voitiin säilyttää YK:ssa.²²³ Cadogan oli maininnut useaan otteeseen aiemminkin lain kirjaimen tarkan noudattamisen tärkeyden. Näihin vetoaminen vetoaminen ei kuitenkaan ollut uutta turvallisuusneuvostossa. Iranin kysymyksen aikana käydyissä keskusteluissa oli vedottu peruskirjaan ja sen noudattamiseen. KARI ALENIOUS näkee YK:n peruskirjaan vetoamisen Iranin kysymyksessä johtuneen siitä, että sillä haettiin auktoriteettia ajatulle asialle.²²⁴

Cadogan ehdotti myös, että Kansainvälisen tuomioistuimen avustava mielipide olisi voinut auttaa yleiskokousta pääsemään varmuuteen asiassa. Cadogan ei kuitenkaan muodollisesti ehdottanut Kansainvälisen tuomioistuimen asiaan paneutumista vaan ehdotti sitä ainoastaan ideana turvallisuusneuvostolle.²²⁵ Iso-Britannian edustaja joutui kuitenkin myöhemmin puolustamaan ehdotustaan, sillä se kuulosti muiden turvallisuusneuvoston jäsenmaiden mielestä Espanjan kysymyksen käsittelyn tahalliseksi lykkäämiseltä.²²⁶ Iso-Britannian mukaan alakomitean materiaali ja raportti olisi tullut lähettää yleiskoukselle, mutta suositusten lähettäminen olisi ollut turhaa, sillä yleiskokous ei ollut velvollinen seuraamaan turvallisuusneuvoston suosituksia. Iso-Britannian myöntyi kuitenkin alakomitean näkemykseen siitä, että juuri yleiskokouksen tulisi olla viimeinen, päättävä auktoriteetti Espanjan kysymyksessä.²²⁷ Iso-Britannian ehdotus ei kuitenkaan saanut kannatusta muilta turvallisuusneuvoston mailta.²²⁸

Ovatko alakomitean suositukset riittämättömiä vai menevätkö ne liian pitkälle?

Australian edustaja otti puheenvuorollaan kantaa useisiin Neuvostoliiton ja Iso-Britannian esittämiin varauksiin alakomitean suosituksista. Evatt vastasi Neuvostoliiton kriittiseen puheeseen siitä, ettei Espanja alakomitean mukaan muodostanut uhkaa luvun VII mukaisesti. Evattin mukaan, mikäli Espanja todettaisiin uhkaksi luvun VII mukaisesti, niin se tarkoittaisi, että YK:n olisi ryhdyttävä toimiin uhan poistamiseksi, mikä tarkoittaisi lopulta sotaa Espanjaa vastaan. Tämä oli syy, miksi Australia näki tärkeänä olla varovainen peruskirjan lukujen ja artiklojen käytössä. Mitä enemmän Evatt oli tutkinut asiaa, sitä vakuuttuneempi hän oli siitä, ettei Espanja muodostanut uhkaa luvun VII mukaisesti.²²⁹ Australian edustaja sanoi suoraan Gromykolle, että riittämättömällä pohjalla

²²³ S/PV. 46th Meeting 17.6.1946, 347.

²²⁴ Alenius, 2010, 146.

²²⁵ S/PV. 46th Meeting 17.6.1946, 347–349.

²²⁶ S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 374.

²²⁷ S/PV. 46th Meeting 17.6.1946, 348.

²²⁸ S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 378.

²²⁹ S/PV. 46th Meeting 17.6.1946, 350–351.

tehtyjen toimien seuraukset olisivat vain vahingollisia YK:lle. Evatt otti myös kantaa veto-oikeuden käyttämiseen, ja esitti painokkaan toivomuksensa, ettei Neuvostoliitto torpedoisi muiden hyväksymää aloitetta siirtää asian käsittely yleiskokoukselle.²³⁰ Australian näkemys artiklojen varovaisesta käytöstä oli mielestäni mielenkiintoinen, sillä YK:n peruskirjassa ei missään vaiheessa edellytetä jatkotoimia, vaikka jonkin artiklan mukaisia toimia oltaisiin otettu käyttöön.

Australian edustaja toi esille, että alakomitean raportti oli synnyttänyt kaksi toisistaan kaukana olevaa näkökulmaa: Neuvostoliiton mielestä turvallisuusneuvosto ei toiminut tarpeeksi ja Iso-Britannian mukaan asiaan ei voitu puuttua, koska tilanne oli maan sisäinen. Evatt totesi, että:

*Yhdessä päässä suositukset ovat liian pitkälle meneviä ja toisessa päässä ne eivät menevät tarpeeksi pitkälle.*²³¹

Evattin mukaan oli tärkeää käsitellä molempia näkökulmia, mutta olisi yleiskokouksen asia hyväksyäkö se turvallisuusneuvoston suositukset. Kuitenkin koska siellä oli edustettuna kaikki 51 jäsenmaata, oli alakomitean mukaan järkevää konsultoida heitä asiassa.²³²

Evatt vastasi Iso-Britannian väitteeseen maan sisäisestä asiasta, että koska Espanja oli potentiaalinen uhka rauhalle, ei kyseessä voinut olla vain maan sisäinen asia. Evatt muistutti, että YK:n peruskirja oli rakennettu tämän periaatteen varaan. Vastauksena Iso-Britannian haluttomuuteen lähettää alakomitean suositukset yleiskokoukselle Evatt totesi, että "yleiskokous odottaa turvallisuusneuvostolta johtamista asiassa"²³³, jonka vuoksi suositukset olivat tärkeitä.²³⁴

Ranskan uusi edustaja turvallisuusneuvostossa oli Alexandre Parodi, jonka mukaan artiklojen ympärillä pyöriminen oli vahingollinen suunta turvallisuusneuvostolle. Ranska oli valmis tukemaan alakomitean suosituksia. Parodi oli tyytyväinen alakomitean rakenteeseen, sillä se sisälsi vain kaksi eurooppalaista maata. Alakomitean puheenjohtajana oli toiminut Australia, mikä antoi Parodin mielestä lisäuskottavuutta oikeudenmukaisille suosituksille, koska Australia oli kaukainen maa ilman intressejä Espanjaa kohtaan. Parodi painoitti

²³⁰ S/PV. 46th Meeting 17.6.1946, 356.

²³¹ "At one end, the recommendations are said to be too drastic, and to do too far. And at the other end, they are said not to be drastic enough." S/PV. 46th Meeting 17.6.1946, 351.

²³² S/PV. 46th Meeting 17.6.1946, 355.

²³³ "-- the Assembly will look to the Council for some sort of lead." S/PV. 46th Meeting 17.6.1946, 356.

²³⁴ S/PV. 46th Meeting 17.6.1946, 356.

toivovansa, että koska turvallisuusneuvostossa yksi jäsenmaa ei hyväksynyt alakomitean suosituksia, tulisi asiasta päästä yhteisymmärrykseen, jotta moraalinen tuomitseminen ja alakomitean suositukset pääsisivät yleiskokouksen käsiteltäväksi. Ranska ei myöskään tukenut Iso-Britannian mielipiteitä ja ehdotusta.²³⁵ Ranskan puheenvuorosta on tärkeää huomata, ettei maa enää tukenut Neuvostoliiton näkemystä, vaan oli valmis viemään asian yleiskokouksen käsiteltäväksi. Koska sekä Ranska että Puola olivat alakomitean suositusten puolella, en näe tässä vaiheessa enää mielekkäänä turvallisuusneuvoston jakamista eri leireihin. Myös Alankomaiden siirtyminen Neuvostoliiton kannalle oli sekoittanut leirijakoa, vaikka Alankomaat olikin valmis hyväksymään alakomitean suositukset.

Meksikon edustajan puolestaan oli Neuvostoliiton linjoilla. Meksikon edustajan mukaan alakomitean löydöksiä seurauksena olisi pitänyt tulla johtopäätös diplomaattisuhteiden katkaisusta turvallisuusneuvoston omana päätöksenä sekä piti raportin tiettyjä argumentteja väärinä ja vaarallisina. Meksikon mukaan fasistisen hallinnon ei tulisi saada nauttia hyödyistä, joita tulee diplomaattisuhteiden ylläpidosta. Meksiko sanoi omaavansa varauksen osaan alakomitean johtopäätöksistä, mutta koska aloite oli tehty asian viemiseksi yleiskokoukseen, ja koska tämä oli saanut turvallisuusneuvoston enemmistön tuen taakseen, ja koska se vaikutti parhaalta tavalta toimia tilanteessa, oli Meksiko valmis hyväksymään alakomitean ehdotuksen.²³⁶ Meksikon esittämät näkökulmat olivat voimakkaimmat niistä maista, jotka olivat valmiita hyväksymään alakomitean suositukset yksimielisyyden nimissä. Tästä huolimatta myös Meksiko oli valmis joustamaan omista näkökulmistaan yksimielisen päätöksen saamiseksi Espanjan kysymyksessä.

Yhdysvaltain edustaja Johnson sanoi kannattavansa alakomitean suositusta hyväksyä kolmen vallan periaatteet ja jättää asia yleiskokouksen harteille, koska Francon hallinnon toimet eivät aiheuttaneet suoraa uhkaa rauhalle. Yhdysvaltojen toivoi sellaista lisäystä alakomitean suosituksiin, missä yleiskokous pystyi itse vapaasti päättämään, minkälaisiin toimiin se ryhtyisi Francon hallintoa kohtaan.²³⁷

Alankomaiden van Kleffenstoi toi esille artikla 24 sisältämän mahdollisuuden, jonka mukaan turvallisuusneuvoston tehtävänä oli lähettää vuosittaisia ja tarvittaessa erityisiä raportteja yleiskokoukselle oman harkintansa mukaan. Tämä antoi turvallisuusneuvostolle

²³⁵ S/PV. 46th Meeting 17.6.1946, 357–360.

²³⁶ S/PV. 46th Meeting 17.6.1946, 362–364.

²³⁷ S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 365.

kolmannen mahdollisen tavan toimia. Ensimmäinen toimintamalli oli, että turvallisuusneuvoston hyväksyisi Iso-Britannian ehdotuksen, toinen olisi hyväksyä alakomitean ehdotus ja kolmas olisi lähettää yleiskokoukselle erikoisraportti artiklan 24 mukaisesti. Kolmas vaihtoehto tarkoitti sitä, että kolmen vallan julistuksen periaatteita ei hyväksyttäisi, eikä turvallisuusneuvosto suositteleisi mitään toimia yleiskokoukselle. Alankomaat oli eri mieltä alakomitean suositusten kanssa, mutta, van Kleffens sanoi jättäytyvänsä äänestämättä tässä tapauksessa. Iso-Britannian ehdotusta Alankomaat kannatti ensimmäisenä ja ainoana turvallisuusneuvoston maana.²³⁸ Alankomaat oli valmis olemaan äänestämättä, sillä se ei halunnut olla turvallisuusneuvoston yksimielisen päätöksen esteenä. Valmius äänestää tilanteessa, jossa maa ei ollut samaa mieltä muiden kanssa, tai Alankomaiden tapauksessa olla äänestämättä päätöstä vastaan, oli nähtävissä usean maan toimintatapana Espanjan kysymyksen aikana. Kaikki maat käyttivät samaa perustetta, joka oli halu saada asiasta yksimielinen päätös turvallisuusneuvoston sisällä.

Neuvostoliiton edustaja vastasi Australian edustajan nostamaan huolen siitä, että mikäli Francon Espanja todettaisiin uhaksi rauhalle, niin silloin pitäisi ryhtyä jatkotoimiin. Tämä ei kuitenkaan pitänyt paikkansa, sillä Neuvostoliiton edustaja kävi läpi eri artiklojen hyväksymisen jälkeen tapahtuvia toimia. Lopputuloksena oli, että Francon hallinto olisi voitu todeta uhaksi rauhalle ja diplomaattisuhteet olisi voitu katkaista, mutta siitä huolimatta jatkotoimiin ei olisi tarvinnut ryhtyä. Gromyko sanoi Australian edustajan olleen oikeassa siitä, että Espanjan tilanne kosketti kaikkia YK:n jäsenmaita. Kuitenkin Gromyko toi esille kuinka turvallisuusneuvoston velvollisuksena oli edustaa koko YK:ta, ja kuinka jäsenmaat olivat antaneet turvallisuusneuvostolle oikeutuksen kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitoon.²³⁹ Evattin mainitsemaa rajoitetta ei löytynyt peruskirjasta, ja Gromykon mukaan:

*Herra Evattin mainitsema ristiriitaisuus on kuvitteellinen, sitä ei ole olemassa todellisudessa.*²⁴⁰

Turvallisuusneuvostossa oli keskusteltu siitä, kuinka pitkälle turvallisuusneuvoston tuli ryhtyä toimiin kun se toteaa uhan rauhalle. Australian näkemyksen mukaan mikäli Espanja nähtiin aiheuttavan uhkaa rauhalle, tuli turvallisuusneuvoston ryhtyä toimiin. Neuvostoliiton näkemys asiasta oli, ettei peruskirja vaatinut tätä, ellei aggression toimea

²³⁸ S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 366.

²³⁹ S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 367–368.

²⁴⁰ "Consequently the inconsistency mentioned here by Mr. Evatt is an imaginary one; it does not exist in reality." S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 368.

tullut ilmi. EDUARDO JIMÉNEZ tuo kirjassaan esille, että Yhdysvaltojen mukaan turvallisuusneuvoston tulisi ryhtyä jonkinlaisiin toimiin kun se määrittää uhan rauhalle, mutta tämä ei välttämättä tarkoittanut mitään etukäteen määriteltyjä toimenpiteitä.²⁴¹ Tämä tarkoitti sitä, että Australia oli yksin turvallisuusneuvostossa näkökulmansa kanssa.

Neuvostoliiton edustaja painotti haluavansa sellaisen yksimielisen päätöksen asiasta, joka kohtaisi ongelman vakavuuden. Kuitenkaan alakomitean suosituksiin saatu yksimielisyys ei olisi perusteltua, sillä suositukset eivät olisi muuttaneet tilannetta. Lisäksi Neuvostoliitto piti suosituksia "väärinä" ja epäsojivina tilanteeseen nähden. Iso-Britannian ehdottamat lisäykset olisivat entisestään vesittäneet toimia:

*Mitä me, turvallisuusneuvosto, saavuttaisimme hyväksymällä Espanjan kysymyksen siirtämisen yleiskokoukselle ilman suosituksia käytännön toimenpiteistä?*²⁴²

Iso-Britannian ehdotus ei sisältänyt edes alkuperäistä alakomitean suositusta, joka oli jo itsessään ollut riittämätön Neuvostoliitolle.²⁴³

Gromyko toi esille, että jokainen maa pystyi joka tapauksessa nostamaan asian yleiskokouksen käsiteltäväksi, kunhan asia ei ollut samaan aikaan turvallisuusneuvoston käsiteltävänä. Mikäli turvallisuusneuvosto tästä huolimatta siirtäisi Espanjan kysymyksen yleiskokouksen käsiteltäväksi, osoittaisi se oman kyvyttömyytensä päästä käytännön päätöksiin konkreettisten toimenpiteiden hyväksymisestä Francon hallintoa kohtaan. Lopuksi Gromyko viittasi siihen, kuinka Espanjassa oli otettu hyvin vastaan Iso-Britannian ehdotus Espanjan tilanteen lisätutkimisesta. Tämä oli nähty merkinä siitä, ettei Iso-Britannia tai Yhdysvallat halunneet ryhtyä toimiin Espanjaa vastaan. Gromyko painotti, että toimeen tuli ryhtyä, sillä hän ei halunnut Francon hallinnon ylistävän turvallisuusneuvostoa:

*En pitäisi siitä, jos minua ylistettäisiin turvallisuusneuvoston jäsenenä ja Neuvostoliiton edustajana Francon ja hänen koplän tabolta turvallisuusneuvoston tekemästä päätöksestä. Toistan, etten yhtään pitäisi siitä.*²⁴⁴

²⁴¹Jiménez, 1950, 173.

²⁴²"What should we, the Security Council, achieve if we decided to refer the Spanish question to the General Assembly without even a recommendation to take definite practical measures?" S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 368.

²⁴³S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 368.

²⁴⁴"-I should not like it if I, as a member of the Security Council and the representative of the Union of Soviet Socialist Republics, were to be eulogized by Franco and his clique on account of a decision of the Security Council. I repeat that I should not like that." S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 369.

Puolan edustaja toi esille, että alakomitean osoittamat faktat todistivat täysin Puolan alkuperäiset syytteet Francon hallintoa kohtaan, mikä oli tietenkin täysin ristiriitasta turvallisuusneuvostossa käytyjen keskustelujen perusteella. Tällaisen kommentin jälkeen tulee muistaa, että puheenvuorolla pyrittiin vaikuttamaan niin turvallisuusneuvostoon kuin suureen yleisöön median kautta, ja oikeuttamaan ajettua asiaa tätä kautta. Myös alakomitean suositus viedä asia eteenpäin yleiskokouksen käsiteltäväksi diplomaattisuhteiden katkaisun suhteen osoitti epäsuorasti, mutta ainakin periaatteen tasolla Puolan alkuperäisesti vaatiman diplomaattisuhteiden katkaisun oikeutuksen. Lange toi esille, että alakomitea oli tuonut esille eron potentiaalisen ja varsinaisen uhan välille. Kuitenkin uhka oli aina potentiaalinen, sillä uhan toteutuessaan kyse olisi jo ollut aggressiosta. Jos turvallisuusneuvoston tämän perusteella kieltäytyisi toimimasta, olisivat artiklan 41 osoittamat toimet turhia, sillä niillä on selvästikin tarkoitus käydä uhkaa vastaan – ei varsinaista aggressiota.²⁴⁵

Puolan edustaja oli samaa mieltä Neuvostoliiton edustajan kanssa siitä, että yleiskokoukseen turvautuminen loisi huono toimintamallin turvallisuusneuvostoon. Vaikka Puola ei ollut täysin samaa mieltä toimien uuden suunnan kanssa, näki Puola toimet kuitenkin niin tärkeinä, että oli valmis joustamaan vaatimuksissaan. Tämän vuoksi Puola oli valmis hyväksymään Yhdysvaltain lisäyksen alakomitean suosituksissa yleiskokoukselle, vaikka se heikensikin alakomitean alkuperäistä ehdotusta. Lange toi esille, että yksimielisyyden saavuttamisen päämäärä oli heikentänyt alkuperäistä aloitetta niin paljon, että tätä pidemmälle Puola ei ollut valmis menemään.²⁴⁶ Tämä tarkoitti sitä, ettei Puola ollut valmis tukemaan Iso-Britannian ehdotusta, sillä "Se olisi käytännössä sama kuin olla ryhtymättä ollenkaan toimeen."²⁴⁷

Australian edustaja toi esille Neuvostoliiton edustajan tavoin, että vaikka yksimielisyys oli haluttu asia, niin se ei saanut tarkoittaa omista periaatteista luopumista. Kuitenkin koska äänestettävänä olleet alakomitean suositukset olivat saaneet turvallisuusneuvoston suuren enemmistön taakseen, tulisi veto-oikeuden omaavien maiden miettiä tarkkaan ennen oikeuden käyttöä. Veton käyttäminen tarkoittaisi, että turvallisuusneuvosto ei tekisi mitään Espanjan tilanteelle, vaan tilanteen ratkaisu jäisi auki. Evatt muistutti Gromykoa siitä, että

²⁴⁵ S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 370–371.

²⁴⁶ S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 371–373.

²⁴⁷ "It would be tantamount to taking no action at all." S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 372.

mikäli turvallisuusneuvosto ei saisi päätöstä aikaan veton käytön takia, saisi turvallisuusneuvoston toimimattomuus varmasti kannatusta Espanjan hallinnon piirissä.²⁴⁸

Australian edustaja vastasi Puolan edustajan näkökulmaan uhan potentiaalisesta luonteesta, että uhalla tuli olla aina perustelu. Espanja ei muodostanut alakomitean mukaan uhkaa, joten ei ollut tarpeen puhua lain luonteesta. Mikäli Puolan edustaja aikoisi nostaa asian uudestaan käsittelyyn, tulisi Evattin mukaan tällöin olla lisätodisteita, sillä keskusteluhetkellä todisteet eivät oikeuttaneet peruskirjan luvun VII käyttöön.²⁴⁹

Alakomitean puheenjohtaja Evatt totesi Iso-Britannian ehdotuksen olevan mahdotonta hyväksyä. Evatt sanoi Gromykolle, että suositusten hyväksymisen myötä turvallisuusneuvosto ryhtyisi toimiin, sillä silloin se hyväksyisi Iso-Britannian, Yhdysvaltojen ja Ranskan julistuksen periaatteet. Evatt muistutti, että nämä periaatteet olivat säilyneet ilman kritiikkiä koko Espanjan kysymyksen keskustelun aikana. Toimeen voitiin ryhtyä vain luvun VI alla – ei luvun VII, koska se ylittäisi turvallisuusneuvoston toimivaltuudet: "Meidän tulee myöntää faktat."²⁵⁰ Ennen äänestystä Australian edustaja muistutti vielä Neuvostoliiton edustajalle, että alakomitean yksimielisten suositusten tulisi antaa painoarvoa äänestyksessä asian puolesta.²⁵¹

Turvallisuusneuvosto äänesti Iso-Britannian ehdottamasta lisäyksestä alakomitean raporttiin. Lisäys hylättiin kuuden (6) vastustaessa, kahden (2) ollessa puolella ja kolmen (3) ollessa äänestämättä. Äänestyksen lopputulos osoitti selvästi, ettei Iso-Britannian haluamille lievemmillä toimintamalleille löytynyt kannatusta turvallisuusneuvoston sisältä. Tämän vuoksi Iso-Britannian edustaja toi esille äänestyksen jälkeen, että hän aikoi äänestää alakomitean suositusten puolesta, vaikka Iso-Britannian oma ehdotus menikin nurin. Perusteena tälle näkökulman muutokselle oli enemmistön äänen kuunteleminen, koska pysyvänä maana vastaan äänestäminen tarkoittaisi aloitteen kaatumista.²⁵² Iso-Britannian puheenvuoro alakomitean suositusten tukemiseksi oli mielestäni ehkä paras esimerkki turvallisuusneuvostosta löytyneestä halusta saada yksimielinen päätös aikaiseksi Espanjan kysymyksestä. Vaikka moni maa ei ollut suoranaisesti hyväksynyt alakomitean suosittelamia

²⁴⁸ S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 375–376.

²⁴⁹ S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 376.

²⁵⁰ "We must admit the facts." S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 378.

²⁵¹ S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 377–378.

²⁵² S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 378–378.

toimintamalleja, niin siitä huolimatta moni maa oli valmis tukemaan niitä. Nyt myös Iso-Britannia liittyi näiden maiden rinnalle.

Alakomitean suosituksista, jotka sisälsivät kolmantena kohtana Yhdysvaltain haluaman lisäyksen, äänestettiin ensin jokaisesta kolmesta kohdasta yksi kerrallaan ja sen jälkeen kokonaisuutenaan. Kaikissa neljässä äänestyksessä kävi samoin: yhdeksän (9) kannatti, yksi (1) vastusti ja yksi (1) jätti äänestämättä. Äänestämättä jättäytynyt ääni kuului Alankomaille. Vastustava ääni kuului Neuvostoliitolle ja tämä tarkoitti sitä, ettei Neuvostoliitto hyväksynyt mitään alakomitean suositusten kohtaa, ei edes kolmen vallan julistuksen hyväksymistä.²⁵³

Edwardsin mukaan sekä Yhdysvallat että Iso-Britannia äänestivät puolihaluttomasti alakomitean suositusten puolesta.²⁵⁴ Kuitenkin maat äänestivät suositusten puolesta, ja se on mielestäni huomionarvoista. Edellä mainitut maat olisivat voineet käyttäytyä toisinkin, kuten esimerkiksi Alankomaat ei äänestänyt ollenkaan, ja Neuvostoliitto käytti veto-oikeuttaan. Thomásin mukaan Neuvostoliitto ei hyväksynyt Yhdysvaltain vaatimaa lisäystä alakomitean suosituksiin.²⁵⁵ Kuitenkin Neuvostoliitto ei äänestyksessä hyväksynyt mitään alakomitean suositusta, vaan käytti kaikkiin kohtiin vetoa. Tämän vuoksi näen, että Yhdysvaltain lisäyksellä ei ollut mitään vaikutusta Neuvostoliiton päätökseen käyttää veto-oikeuttaan, sillä vastustus oli kokonaisvaltaista.

Vaikka monet maat olivat pyytäneet ja muistuttaneet Neuvostoliittoa turvallisuusneuvoston yksimielisen päätöksen tärkeydestä, ei sillä ollut vaikutusta Neuvostoliiton käyttäytymiseen äänestymisen aikana. Neuvostoliitto ei hyväksynyt mitään äänestettävissä olleesta kolmesta kohdasta – ei edes kolmen vallan julistuksen periaatteiden hyväksymistä. Neuvostoliiton vastustuksesta huolimatta muiden maiden valmius joustaa omista näkökulmistaan ja leirijaon hajoaminen olivat mielestäni huomattavia merkkejä turvallisuusneuvoston yleisestä halusta saavuttaa konsensus Espanjan kysymyksessä. Kuitenkaan Espanja potentiaalisena uhkana ei ollut riittävä Neuvostoliitolle – saattaka asian siirtäminen turvallisuusneuvostolta yleiskokoukselle – ja näistä muodostui ylittämätön kynnyksikysymys äänestyksen aikana.

Luardin mukaan YK:n järjestelmän oli rakennettu niin, että suurien valtojen ollessa YK ei voisi – eikä sen tulisikaan toimia. Veto-oikeus toimi turvakatkaisijana niin, ettei suurta

²⁵³ S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 379.

²⁵⁴ Edwards, 1999,70.

²⁵⁵ Thomás, 2011, 199.

valtaa vastaan koskaan toimittaisi. Kuitenkin kun keskustelu siirtyi myöhemmin turvallisuusneuvostosta enemmän yleiskokouksen puolelle, tämä veto-oikeuden tuoma turva poistui:

"Sen sijaan että YK:sta olisi tullut organisaatio, jossa isot valtiot pakottaisivat pienemmät käyttäytymään kunnolla, siitä tuli sellainen, jossa pienet kutsuttiin apuun pitämään suuria valtoja (tai ainakin osaa niistä) kurissa."²⁵⁶

Uhka YK:n järjestelmälle tuli Luardin mukaan osittain Neuvostoliiton oman käyttäytymisen kautta, sillä se käytti osittain väärin veto-oikeuttaan. Vetoa ei käytetty ainoastaan estämään toimia Neuvostoliiton tärkeitä intressejä vastaan, mutta myös estämään mitään toimintaa tai päätöstä, jota Neuvostoliitto ei hyväksynyt riippumatta siitä, oliko kyseessä aito uhka Neuvostoliiton intresseille vai ei.²⁵⁷ Tämä käytös oli selvästi nähtävissä jo Espanjan kysymyksen käsittelyn aikana kesäkuussa 1946.

2.2. Espanjan kysymys turvallisuusneuvoston loppumattoman keskustelun kohteena

Puolan edustaja nosti alkuperäisen ehdotuksensa uudelleen esille alakomitean suositusten äänestyksen jälkeen. Langen ehdotus sisälsi pienen muutoksen niin, ettei toimia ehdotettu minkään artiklan alta. Tämä johtui siitä, että Puolan edustaja ei halunnut äänestyksen jäävän kiinni peruskirjan tulkinnasta, sillä aiheesta oli käyty paljon keskustelua turvallisuusneuvostossa.²⁵⁸ Puolan ehdotus oli muuttunut hieman alkuperäisestä, mutta muutos oli vain ulkoasussa – ei ehdotuksen luonteessa. Ehdotuksen mukaan turvallisuusneuvosto julistaisi Francon hallinnon aiheuttaman uhan rauhalle ja vaatisi YK:n jäsenmaita katkaisemaan diplomaattisuhteensa. Ehdotuksessa esitettiin myös sympatian osoitus espanjalaisille ja toive, että he saisivat pian demokraattisen hallinnon.²⁵⁹ Mielestäni on tärkeää esittää kysymys uskoiko Uskoiko Lange todella tämän kosmeettisen muutoksen tuovan erilaisen ratkaisun turvallisuusneuvostossa?

Puolan edustaja puolusti aloitettaan sillä, että alakomitean tutkimuksen tulokset olivat lisänneet Puolan hallinnon näkemää uhkaa rauhalle Francon hallinnon taholta. Lange nosti

²⁵⁶ "Instead of being an organisation run by the big powers to make the small behave, it became one in which the small were called in to keep the great (or some of them) in order." Luard, 1984, 95.

²⁵⁷ Luard, 1984, 95–96.

²⁵⁸ S/PV. 47th Meeting 18.6.1946, 380.

²⁵⁹ S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 383–384.

esille, että vaikka Puola oli rajoittanut vaatimuksiaan toimista, niin yksimielistä päätöstä ei ollut saatu aikaiseksi.²⁶⁰ Puola oli mielestäni ollut valmis joustamaan vaatimuksissaan todella merkittävästi. Vaikka Puola oli jättänyt varauksensa alakomitean johtopäätöksiin, niin oli se usein valmis joustamaan vaatimuksissaan ja toisin kuin Neuvostoliitto, Puola oli valmis Espanjan kysymyksen siirtämiseen yleiskokouksen käsiteltäväksi.

Australia ei ollut valmis tukemaan Puolan aloitetta. Evatt toi esille näkökulman siitä, ettei Puolan ehdotus ollut saanut vaikutteita alakomitean tutkimuksista. Australian edustaja piti outona, että vaikka alakomitean mukaan Espanjan tilanne ei uhannut rauhaa peruskirjan luvun VII mukaisesti, oli Puolan ehdottamat toimet tämän luvun alla. Tämä tarkoitti, että todisteet puhuivat Puolan ehdotusta vastaan. Kyse ei ollut siitä, kuinka pitkälle turvallisuusneuvostossa oltiin halukkaita menemään, vaan kuinka pitkälle todisteet riittävät. Alakomitean löydösten perusteella Evatt ei nähnyt mitään syytä miksi artiklan 39 mukainen uhka rauhalle olisi ollut olemassa ja tämän vuoksi turvallisuusneuvosto ei voinut ryhtyä toimeen.²⁶¹

Huhtikuussa ensimmäiseen leiriin kuulunut Ranskan edustaja huomautti, että alakomitean mukaan Espanjan tilanteessa voitiin ryhtyä vain luvun VI mukaisiin toimiin, mutta tästä huolimatta alakomitea suositteli diplomaattisuhteiden katkaisua. Tämän vuoksi Ranska ei nähnyt Puolan ehdotusta ristiriitaisena alakomitean raporttiin verrattuna, sillä kyseessä oli pikemminkin vain alakomitean suositusten nopeampi täytäntöönpano. Tästä syystä Ranska kannatti ehdotusta. Myös muut ensimmäisen leirin edustajat kuten Neuvostoliiton ja Meksikon edustajat kannattivat Puolan ehdotusta.²⁶²

Toiseen leiriin kuulunut Kiina ei ollut vielääkään valmis tukemaan Puolan ehdotusta. Kiinan edustaja Tai-Chi painotti toistamiseen peruskirjan tarkkaa seuraamista. Koska alakomitea oli tutkinut asiaa ja todennut, ettei turvallisuusneuvosto voi ryhtyä toimiin luvun VII mukaisesti, ei Kiina voinut tukea Puolan ehdotusta. Kiinan edustaja muistutti, että vaikka tietty artikkeli jätettäisiin pois ehdotuksesta, niin se ei itsessään muuttaisi ehdotuksen luonnetta.²⁶³ Mielestäni Kiinan edustajan palautti asian todellisen luonteen turvallisuusneuvoston mieleen: vaikka sanamuotoja muutettaisiin ehdotuksista, mutta itse

²⁶⁰ S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 382.

²⁶¹ S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 384–385.

²⁶² S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 386.

²⁶³ S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 387.

toimenpiteet olisivat muuttumattomia, niin ei tämä saisi luoda porsaanreikää turvallisuusneuvoston toiminnalle.

Puolan ehdotuksesta äänestettiin turvallisuusneuvostossa. Sitä tuki neljä (4) maata: Ranska, Meksiko, Puola ja Neuvostoliitto. Sitä vastusti seitsemän (7) maata: Australia, Brasilia, Egypti, Kiina, Alankomaat, Yhdysvallat ja Iso-Britannia.²⁶⁴ Puolan ehdotusta kannatti ainoastaan ensimmäisen leirin neljä maata, jotka olivat kannattaneet sitä jo asian tultua turvallisuusneuvoston käsiteltäväksi huhtikuussa. Tämä tarkoitti sitä, että alakomitean tutkimuksen seurauksena muut maat eivät olleet valmiita ryhtymään Puolan ehdotuksen mukaisesti suoraan toimeen Francon hallintoa kohtaan.

Puola ei lannistu – pidetään Espanjan kysymys asialistalla ja palataan asiaan syyskuussa

Äänestyksen jälkeen Puolan edustaja halusi turvallisuusneuvoston kaikesta huolimatta tekävän jotain Espanjan tilanteelle ja perusteli puheenvuoroaan sillä, että koska Puola oli nostanut Espanjan tilanteen esille, tunsi se erityistä velvollisuutta asian ajamiseksi:

*Pidämme velvollisuuttamme niin suurena ja vaativana, että tiettyjen rajojen varassa olemme entistä vakuuttuneempia siitä, että turvallisuusneuvoston tulisi ryhtyä jonkinlaiseen toimintaan--*²⁶⁵

Vaikka Puolan oma näkökulma oli tullut esille aiemmassa äänestyksessä, niin halusi Puola pitää asian turvallisuusneuvoston lähettyvillä. Tämän takia Puola ehdotti uutta päätöslauselmaa, jotta Francon hallinnon aiheuttama uhka ei unohtuisi. Uudessa ehdotuksessa turvallisuusneuvosto olisi ollut sitä mieltä, että alakomitean raportin mukaisesti Francon hallinto aiheutti vakavan uhkan kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpidolle. Tämän vuoksi Espanjan tilannetta tulisi tarkkailla ja asia tulisi nostaa uudestaan turvallisuusneuvoston käsiteltäväksi viimeistään 1.9.1946, jotta asiaa olisi voitu tarkastella uudestaan käytännön toimenpiteiden kannalta.²⁶⁶

Ehdotustaan Lange perusteli sillä, että siinä huomioitiin myös turvallisuusneuvoston sekä muiden julistusten aikaisemmat yksimieliset suhtautumiset Espanjaa kohtaan että alakomitean johtopäätökset. Nämä johtopäätökset Lange sanoi laittaneensa muotoon, jotka

²⁶⁴ S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 388.

²⁶⁵ "We consider this responsibility so great and so high that we are, within certain limits, even more concerned that some positive action should be taken by this Council--" S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 388

²⁶⁶ S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 388–389.

ovat hänen mielestään yhtäläiset suurimmalle osalle turvallisuusneuvostoa. Aikarajausta Lange perusteli sillä, että tämä antoi espanjalaisille aikaa poistaa Franco vallasta.²⁶⁷

Australian edustajan mukaan Puolan ehdotus ei muodostanut minkäänlaista toimintaa Francon hallintoa vastaan, vaan ainoastaan asetti tarkan päivämäärän milloin asiaa tulisi käsitellä uudestaan. Evattin mielestä turvallisuusneuvoston tehtävänä oli käsitellä ongelmaa, jonka jälkeen päätös tulisi tehdä aiheesta. Mikäli asia haluttaisiin tuoda uudestaan esille, niin se voitaisiin nostaa kenen tahansa maan taholta turvallisuusneuvostoon. Tämä tarkoitti sitä, että Evatt piti Puolan ehdotusta turhana. Evatt muistutti Lange siitä, että mikäli turvallisuusneuvosto ei saisi lisätodisteita Espanjan aiheuttamasta uhasta, ei tilanne olisi muuttunut suuntaan tai toiseen. Australian edustaja toi myös esille, että YK:n yleiskokous kokoontuisi 3.9.1946. Tämä tarkoittaisi, että Espanjan kysymys olisi turvallisuusneuvoston asialistalla samaan aikaan, eikä yleiskokous voisi tehdä asian suhteen päätöksiä. Evatt nosti esille Puolan uudessa ehdotuksessa olleen sanamuodon:

*--ilman epäilystä Francon fasistisen hallinnon muodostamasta vakavasta uhasta kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpidolle.*²⁶⁸

Alakomitean raportissa ei löytynyt tällaista terminologiaa ja Evatt muistutti Langea, ettei Puola varmastikaan halunnut luoda alakomitean löydösten, eikä varsinkaan aikaisemman äänestyksen tuloksen vastaisia mielikuvia.²⁶⁹

Puolan ehdotuksessa ollut sanamuoto Francon hallinnon aiheuttama uhka maailmanrauhalle "ilman epäilystä" oli vähintään kyseenalainen, sillä alakomitea ei ollut missään vaiheessa esittänyt Francon hallinnon aiheuttamaa uhkaa näin radikaalilla sanamuodolla. Myös eräpäivän laittaminen lähes samalla päivälle kuin yleiskokouksen kokoontuminen oli erikoista. Miksi Puola halusi pitää Espanjan kysymyksen turvallisuusneuvoston käsiteltävänä samaan aikaan kuin yleiskokous kokoontui? Syynä voisi olla se, että turvallisuusneuvoston päätöslauselmiin voi aina käyttää veto-oikeutta, mikäli päätöslauselma on pysyvälle jäsenmaalle epämieluisen. Yleiskokouksen suositukset taas eivät ole jäseniä sitovia, mutta siellä voidaan toteuttaa sellaisiakin suosituksia, joille löytyy vastustusta pysyvän maan kannalta.²⁷⁰ Puola ei kuitenkaan itse ollut turvallisuusneuvoston pysyvä jäsenmaa, mutta Puolan ja Neuvostoliiton erikoissuhde tarkoitti sitä, että Puola

²⁶⁷ S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 390.

²⁶⁸ "--beyond any doubt that Franco's fascist regime is a serious danger to the maintenance of international peace and security." S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 391.

²⁶⁹ S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 390–391.

²⁷⁰ United Nations, Luard, 218.

pyrki ajamaan myös Neuvostoliiton etuja. Tällöin Puolan esityksen tausta saa luonnollisen selityksen.

Puolan edustaja vastasi Australian edustajan syytöksiin, ettei hänen tarkoituksenaan ollut estää yleiskokousta tekemästä päätöksiä asiassa ja muistutti, että turvallisuusneuvosto pystyisi tarvittaessa ottamaan Espanjan kysymyksen nopeasti pois asialistaltaan. Tiukkaan sanamuotoon Francon hallinnon aiheuttamasta uhasta Lange perusteli sillä, että se oli hänen johtopäätöksensä alakomitean tutkimuksista. Sanamuoto "uhka kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpidolle"²⁷¹ oli otettu suoraan artiklasta 34 ja se oli tarkoitettu niille turvallisuusneuvoston jäsenille, jotka halusivat luoda eron aikaisempaan Puolan ehdotukseen ja näin voisivat äänestää tämän puolesta.²⁷² Vaikka Lange olikin ottanut nyt huomioon käydyin laillisen keskustelun peruskirjan ympärillä, ei hän toivonut, että turvallisuusneuvosto olisi täysin rajoittunut lain teknisiin seikkoihin:

*Meidän ei tulisi missään tapauksessa antaa itsemme sotkentua lain tekniseen puoleen niin, että se ottaisi meidät ballintaansa ja estäisi meitä ryhtymästä toimeen.*²⁷³

En voi kuin nähdä Puolan yrityksen välttää keskustelu artiklojen ympärillä yrityksenä kiertää niitä ja tätä merkkinä epätoivoisesta yrityksestä saada turvallisuusneuvosto Puolan kannalle.

Iso-Britannian edustaja sanoi maansa olleen koko käsittelyn ajan sitä mieltä, ettei turvallisuusneuvostolla ollut toimivaltaa Espanjan tapauksessa. Cadogan vastasikin viiltävästi Puolan ja Neuvostoliiton edustajille peruskirjan rajoittuneesta tulkinnasta: "Emme pääse niistä [artikloista] eroon kutsumalla niitä lain teknisiksi seikoiksi."²⁷⁴ Cadoganin mukaan turvallisuusneuvosto voisi kuitenkin pitää Espanjan kysymyksen asialistallaan syyskuuhun asti ja tämän vuoksi ehdotti lisäystä Langen ehdotukseen, että Espanjan tilannetta pidettäisiin silmällä YK:n yleiskokouksen alkamiseen asti. Lisäksi Cadogan vaati lisäystä, jossa viitattiin turvallisuusneuvoston voivan ryhtyä vain peruskirjan mukaisiin toimiin. Lopuksi Cadogan vaati vielä sanamuodon vaihtamista niin, ettei turvallisuusneuvosto näkisi Espanjaa niin vakavana uhkana, kuin se nykyisessä muodossaan oli. Näillä muutoksilla Iso-Britannian edustaja oli valmis tukemaan ehdotusta.²⁷⁵ Jo ennen kuin Espanjan kysymys oli noussut turvallisuusneuvoston käsiteltäväksi, Iso-Britannian

²⁷¹ "danger to the maintenance of international peace and security" S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 392

²⁷² S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 392.

²⁷³ "And under no circumstances should we let ourselves get so involved in legal technicalities as to allow them to become our masters and prevent us from taking action. S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 393.

²⁷⁴ "To call them legal technicalities does not really dispose them". S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 393.

²⁷⁵ S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 393–394.

edustaja Cadogan oli pitänyt aiheen käsittelyä turvallisuusneuvostossa huolestuttavana, sillä Cadogan oli epäillyt sen johtavan vain peruskirjan ympärillä tapahtuvaan keskusteluun lain mukaisesta toiminnasta. Tämä loputon väittely olisi muistuttanut Kansainliiton toimintamalleja.²⁷⁶ Vaikka Cadogan oli useimmiten itse ensimmäisenä keskustelemassa lain luonteesta, niin keskustelu oli alkanut jumiutua peruskirjan ympärillä tässä vaiheessa Espanjan kysymyksen käsittelyä.

Puolan ehdotuksen tarkoituksena oli saada aikaa päätös – ei vain tärkeillä tilannetta

Neuvostoliiton edustajan mukaan Puolan ehdottama Espanjan tilanteen nostaminen uudelleen käsiteltäväksi oli "riittämätön" toimi, eikä se vastannut tilanteen aiheuttamaan uhkaan:

Luonnoksessa ehdotetut toimintamallit eivät tietenkään vastaa millään tavalla Espanjan ongelman merkittävyyttä ja vakavaa tilannetta Espanjassa.²⁷⁷

Kuitenkin koska turvallisuusneuvosto oli ollut kykenemätön saavuttamaan päätöstä asiassa, oli Neuvostoliitto valmis tukemaan Puolan ehdotusta. Gromykon mukaan Puolan ajaman päätöslauselman tarkoituksena oli nostaa Espanjan kysymys uudelleen käsiteltäväksi, jolloin turvallisuusneuvoston olisi tullut antaa päätös Espanjan kysymyksen suhteen. Tämän vuoksi oli väärin etukäteen päättää toimista, mitä turvallisuusneuvoston tulisi tehdä syyskuussa. Neuvostoliitto vaati toimia Espanjaa vastaan ja oletti tämän ehdotuksen tarkoittavan toimiin ryhtymistä, mutta myöhäisemmällä aikataululla. Neuvostoliitto vastusti vieläkin voimakkaasti asian lykkäämistä yleiskokoukselle, jonka takia ei voinut hyväksyä Iso-Britannian lisäyksiä. Neuvostoliiton näkökulma oli selvä: turvallisuusneuvostoa ei saanut rajoittaa siitä, mitä toimia se sai tehdä.²⁷⁸ Hiscocksin mukaan Espanjan kysymyksen käsittelyn aikana tuli selväksi esille Neuvostoliiton mustasukkainen tuki turvallisuusneuvoston oikeuksista,²⁷⁹ ja tämä oli ollut selvästi nähtävillä turvallisuusneuvostossa käydyn keskustelun aikana.

Ranskan edustaja Parodi ei ollut ymmärtänyt Puolan ehdotusta kuten Neuvostoliiton edustaja kuvasi. Parodin mukaan ehdotuksessa luki ainoastaan, että turvallisuusneuvosto pitäisi Espanjan tapausta tarkkailun alla. Koska Ranska halusi yleiskokouksen pystyvän

²⁷⁶ Edwards, 1999, 68.

²⁷⁷ "The situation in Spain is so serious and the significance of the Spanish problem is such that the measures proposed by this draft in no way correspond, of course, to the seriousness of the question." S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 395

²⁷⁸ S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 395–396.

²⁷⁹ Hiscocks, 1973, 132.

ottamaan asian käsiteltäväksi, tuki se Iso-Britannian lisäyksiä. Myös Yhdysvallat tuki Iso-Britanniaa, koska se halusi yleiskokouksen olevan vapaa päättämään käsittelemistään asioista, jonka takia Espanjan kysymystä ei tulisi käsitellä samaan aikaan turvallisuusneuvostossa. Neuvostoliiton edustaja puolestaan ei ymmärtänyt miksi Ranska tuki yllättäen Iso-Britannian lisäystä.²⁸⁰

On tärkeää huomata, ettei Ranska enää halunnut pitää Espanjan kysymystä turvallisuusneuvoston asialistalla yleiskokouksen kokoontumisen jälkeen. Koko Espanjan kysymyksen käsittelyn aikana Ranska oli halunnut ryhtyä toimiin Francon hallintoa vastaan ja näen tämän olleen syynä erimielisyyteen Neuvostoliiton kanssa kesäkuun istuntokerroilla. Uskon, että keskustelun pitkittyessä turvallisuusneuvoston yksimielinen toiminta alkoi vaikuttaa epätodennäköiseltä myös Ranskan näkökulmasta. Asian siirtämisellä yleiskokouksen käsiteltäväksi yleiskokous saattaisi ryhtyä toimeen Francon vastaan ja uskon tämän olleen syynä Ranskan haluttomuudelle nostaa asia uudestaan turvallisuusneuvoston käsiteltäväksi. Ranskan ratkaisu oli kuitenkin erilainen, mikä oli ensimmäiseen leiriin kuuluneen Neuvostoliiton. Neuvostoliitto ei halunnut viedä asiaa yleiskokoukseen, minkä taustalla on voinut olla halu saada aikaiseksi haluttu päätös turvallisuusneuvoston sisällä. Yleiskokouksessa Neuvostoliitto ei voinut käyttää veto-oikeuttaan.

Puolan edustaja toi esille, ettei ehdotuksen tarkoituksena ollut estää yleiskokousta puuttumasta asiaan. Kuitenkin Iso-Britannian ehdottama lisäys asian siirtämisestä yleiskokoukselle oli sama, mistä äänestettiin jo edellisen kokouksen päätöslauselmassa. Mielestäni Puolalla oli erittäin hyvä näkökulma siitä, että asian siirtäminen yleiskokoukselle oli jo kaatunut turvallisuusneuvoston äänestyksessä. Puola näki myös, että tietyn päivämäärän jälkeen asian siirtäminen yleiskokoukselle söisi turvallisuusneuvoston toimivaltaa. Kuitenkin Puolan edustaja sanoi olevansa valmis keskustelemaan asiasta ja pääsemään yksimielisyyteen. Puolan edustaja näki ongelmana olevan oikean sanamuotojen löytyisen, joten Lange ehdottikin, että puheenjohtaja loisi pienen luonnoskomitean, jonka tehtävänä olisi löytää yhteinen sävel asiassa mahdollisimman nopeasti.²⁸¹ En osaa sanoa tulisiko Puolan halua asian tutkimisesta enää nähdä valmiutena juostaa omasta näkökulmasta. Vaikka Puola oli ollut koko Espanjan kysymyksen aikana halukas löytämään turvallisuusneuvoston yhteisen sävelen, niin nyt käsiteltävän luonnoksen aikana Puola ei enää ollut valmis hyväksymään konkreettisia joustoja omiin vaatimuksiinsa. Kuitenkin

²⁸⁰ S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 396–398.

²⁸¹ S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 398–399

Lange esitti hyvän argumentin siitä, että asian siirtämisestä yleiskokoukselle oli jo äänestetty ja tässä äänestyksessä aloite oli kaatunut.

Australian Evatt tuki Puolan ehdotusta asian tutkimisesta. Puheenjohtaja loi luonnoskomitean, jossa oli Puolan (ehdotuksen luoja), Iso-Britannian (lisäyksen ehdottaja) sekä Australian (alacomitean puheenjohtaja) edustajat. Turvallisuusneuvoston puheenjohtajana toiminut Meksikon edustaja kuitenkin pelkäsi, että kyse ei ollut ainoastaan muotoseikoista vaan perustavammanlaisesta mielipide-erosta, mutta perusti tästä huolimatta luonnoskomitean tutkimaan asiaa.²⁸²

Luonnoskomitean enemmistön ehdotus

Luonnoskomitea ei päässyt ehdotuksista yksimielisyyteen, minkä johdosta luonnoskomitean enemmistö muodostaen Iso-Britannian ja Australian edustajat jätti oman ehdotuksensa Puolan ehdotuksen rinnalle. Erona Puolan ehdotukseen Iso-Britannian ja Australian ehdotuksessa Espanja uhka oli samassa sanallisessa muodossa kuin se oli ollut alakomitean raportissa eli kyseessä oli potentiaalinen uhka. Tässä luonnoksessa turvallisuusneuvosto ei rajoittaisi yleiskokousta ottamasta asiaa käsittelyyn pitämällä Espanjan kysymystä asialistalla, mutta tarkkailisi kuitenkin tilannetta ja asia voitaisiin nostaa milloin vain turvallisuusneuvoston käsiteltäväksi.²⁸³ Mikäli Espanjan kysymys kuitenkin nostettaisiin käsiteltäväksi, niin luonnoskomitean enemmistön (iso-Britannia ja Australia) mielestä oli oikeutettua vaatia todisteita muuttuneesta tilanteesta. Tässä ehdotuksessa ei ollut kiinteää päivämäärää, jolloin turvallisuusneuvoston tulisi ottaa asia uudestaan käsiteltäväksi. Tämä tarkoitti myös sitä, että turvallisuusneuvosto olisi ollut valmis luopumaan asian käsittelystä, jos yleiskokous halusi tehdä suosituksia.²⁸⁴

Uudesta ehdotuksesta keskusteltaessa Australian edustaja painotti näkemystään, että turvallisuusneuvoston piti vihdoinkin päättää mitä asialle tehtäisiin. Tämä oli nähtävissä mielestäni merkkinä siitä, että Espanjan tilanteesta oli jo keskusteltu tarpeeksi turvallisuusneuvoston sisällä ilman yhteisymmärryksen pääsemistä. Evatt toi myös esille että uusi ehdotus oli alakomitean johtopäätösten mukainen, mitä Puolan ehdotus ei ollut.²⁸⁵

²⁸² S/PV. 48th Meeting 24.6.1946, 399–400

²⁸³ S/PV. 49th Meeting 26.6.1946, 401.

²⁸⁴ S/PV. 49th Meeting 26.6.1946, 401–402.

²⁸⁵ S/PV. 49th Meeting 26.6.1946, 403.

Puolan edustaja mukaan uusi ehdotus ei ollut Espanjan todellisen tilanteen mukainen, mikä hankaloitti sen hyväksymistä. Myös aikarajauksen puuttuminen oli huono asia, koska silloin espanjalaisilla ei ollut aikarajoitetta Francon poistamiseksi vallasta. Ilman tätä uusi ehdotus oli Langen mielestä voimaton. Puolan edustaja sanoi olevansa vielä valmis joustamaan omista vaatimuksistaan, minkä vuoksi Lange erotti ehdotuksensa kahteen eri osaa, jotta äänestyksen kautta voitaisiin saada selville, mitkä osat olivat millekin maalle mahdollista hyväksyä. Lisäksi Lange oli valmis muuttamaan esitettyä aikarajaa parilla viikolla.²⁸⁶ Mielestäni Puolan edustajan yritys päästä jälleen yksimielisyyteen ei ollut enää aidolla pohjalla. Aikarajauksen siirtäminen viikolla tai kahdella ei varmasti ollut yhdellekään maalle ratkaiseva tekijä, ja sama koski mielestäni ehdotuksen äänestämistä kahdessa eri osassakaan.

Neuvostoliiton edustajan mukaan Australian ja Iso-Britannian ehdotus oli liian heikko, jotta turvallisuusneuvosto olisi voinut hyväksyä sitä. Tämän vuoksi Neuvostoliitto ei voinut tukea uutta ehdotusta. Australian edustaja vastasi, että ehdotus tosiaan oli heikko eikä pitänyt sisällään toimia. Perusteluna ehdotuksen heikkoudelle oli aikaisempi äänestys, jossa toimet oli estetty Neuvostoliiton vetolla. Australian näkemys oli, ettei yksimielisyyttä voitu saavuttaa, sillä muu turvallisuusneuvosto ei ollut valmis hyväksymään Neuvostoliiton näkemystä Espanjan tilanteen muodostamasta uhasta peruskirjan luvun VII mukaisesti.²⁸⁷ Australia toi selvästi esille, ettei se ollut valmis tukemaan muita kuin alakomitean löydösten mukaisia toimenpiteitä:

*En ole valmis tukemaan yhtään päätöslausemaa, joka eroaa [alakomitean] löydöksistä ja pyrkii käyttämään alakomitean tarkkojen tutkimusten vastaisia faktoja.*²⁸⁸

Neuvostoliiton edustajan mukaan Iso-Britannian ja Australian "aloite olisi sekä tyhjä että naurettava"²⁸⁹, koska nyt ehdotettiin päätöstä, jossa ainoastaan viitattiin aikaisempiin päätöksiin. Evatt vastasi, että viittaukset olivat paikallaan, koska ne sitovat alakomitean tutkimuksen aiempaan. Australian edustajan mukaan Gromyko tahtoi puolestaan korvata historialliset faktat ja antaa "valheellisen" kuvan Espanjasta, joka ei ole alakomitean tutkimusten mukainen. Lopuksi Evatt totesi Gromykolle, että muillakin kuin Neuvostoliitolla oli oikeus sanoa ei.²⁹⁰

²⁸⁶ S/PV. 49th Meeting 26.6.1946, 403–405

²⁸⁷ S/PV. 49th Meeting 26.6.1946, 405–407.

²⁸⁸ "I am not prepared to agree to any resolution which sidetracks those findings and endeavours to insert a finding which is not in accordance with the precise findings of the Sub-Committee." S/PV. 49th Meeting 26.6.1946, 408.

²⁸⁹ "It would be a resolution both empty and ridiculous." S/PV. 49th Meeting 26.6.1946, 409.

²⁹⁰ S/PV. 49th Meeting 26.6.1946, 409.

Sekä Puolan nostama ehdotus että Australian ja Iso-Britannian uusi ehdotus olivat mielestäni selviä merkkejä siitä, että turvallisuusneuvostolla oli hankaluuksia päästä yksimielisyyteen Espanjan kysymyksen ympärillä. Ensimmäisessä todettiin, että tutkimus oli osoittanut ilman epäilyä Francon hallinnon aiheuttavan vakavan uhan rauhalle ja toisessa tilanne oli alakomitean raportin sanamuotojen mukainen eli vain mahdollisesti vaarantava rauhan ja turvallisuuden. Myös varsinainen keskustelu Australian ja Neuvostoliiton edustajien välillä kuumentui jo selvästi aikaisempiin istuntokertoihin nähden.

Käistää ehdotusten luonteesta

Asian ratkaiseminen ei kuitenkaan onnistunut vain tuomalla uusia luonnoksia turvallisuusneuvoston käsiteltäväksi, sillä ongelma laajeni koskemaan äänestysmenettelyä. Turvallisuusneuvosto päätyi keskustelemaan siitä, oliko Iso-Britannian ja Australian ehdotus oma ehdotuksensa vai lisäys Puolan ehdotukseen. Puolan ja Neuvostoliiton mukaan Iso-Britannian ja Australian ehdotus oli täysin uusi ehdotus, joka oli luotu Puolan ehdotuksen rinnalle, mistä syystä ehdotuksista tulisi äänestää niiden esitysjärjestyksessä. Turvallisuusneuvoston muiden jäsenmaiden mielestä kyse oli kuitenkin lisäyksestä Puolan ehdotukseen eli siitä pitäisi äänestää ensin. Turvallisuusneuvoston puheenjohtaja halusi asiasta äänestettävän, jonka aikana kaikki muut turvallisuusneuvoston jäsenmaat paitsi Puola ja Neuvostoliitto olivat sitä mieltä, että kyse oli lisäyksestä Puolan ehdotukseen. Puheenjohtaja näki kuitenkin, että äänestettävä asia oli menettelytapaan liittyvä äänestys, joka tarkoitti sitä, ettei veto-oikeutta voinut käyttää tässä tapauksessa. Tämän vuoksi äänestyksen tulos jäi voimaan.²⁹¹

Neuvostoliiton edustaja vastusti kuitenkin puheenjohtajan näkemystä, mistä seurasi runsasta keskustelua äänestyksen kohteena olleen asian lunteesta: oliko kyseessä ollut menettelytapaan²⁹² vai sisältöön²⁹³ liittyvä kysymys.²⁹⁴ Turvallisuusneuvoston jäsen saa vastustaa puheenjohtajan tekemän päätöksen, kun kyseessä on päätöslauselman menettelytapaan liittyvä seikka. Tämän jälkeen asiasta äänestetään ja mikäli asia kaatuu, kutsutaan tätä tupla-vetoksi.²⁹⁵ Turvallisuusneuvostossa päädyttiin äänestämään oliko kyseessä ollut menettelytapaan liittyvä äänestys. Äänestyksessä kaksi pysyvää jäsenmaata

²⁹¹ S/PV. 49th Meeting 26.6.1946, 410–413.

²⁹² question of procedure

²⁹³ question of substance

²⁹⁴ S/PV. 49th Meeting 26.6.1946, 413–420.

²⁹⁵ Kahng, 1969, 121.

(Ranska ja Neuvostoliitto) vastustivat sitä.²⁹⁶ Tämä oli ensimmäinen kerta YK:n historiassa, kun tupla-vetoa käytettiin turvallisuusneuvostossa.²⁹⁷ Ranskan ja Neuvostoliiton vastaäänien jälkeen puheenjohtaja julisti luonnospäätöslauselman, ettei kyseessä ole menettelytapaan liittyvä seikka ja siksi Australian ja Iso-Britannian aloite hylättiin.²⁹⁸

Koska Puolan ehdotus ei saanut tukea suurimmalta osalta turvallisuusneuvostoa, käytiin keskustelua mahdollisesta yksimielisestä päätöslauselmasta. Neuvostoliiton edustaja teki itse ehdotuksen, jossa Espanja kysymys pysyi turvallisuusneuvoston asialistalla ja josta se voitaisiin nostaa tarvittaessa turvallisuusneuvoston käsiteltäväksi. Lisäksi keskusteltiin useista lisäyksistä tähän ehdotukseen, kuten Neuvostoliiton lisäyksestä aikarajan kanssa. Aikaraja asian ottamiseksi uudestaan käsittelyyn ei kuitenkaan saanut tukea muilta mailta.²⁹⁹

Neuvostoliiton toimintatapa sai voimakasta kritiikkiä osakseen turvallisuusneuvostossa. Esimerkiksi Iso-Britannian edustaja piti muiden maiden enemmistön hyväksymien ehdotusten tyrmäämistä huonona toimintamallina. Australian edustajan mukaan Neuvostoliiton yhteistyöhaluton toimintamalli, muiden vastustamien ehdotusten tukeminen sekä kieltäytyminen hyväksymästä kuin omalle maalle mieluisia kompromisseja tuhoaisivat turvallisuusneuvoston sellaisena elimenä, millaiseksi se oli alun perin tarkoitettu.³⁰⁰ Evatt sanoi:

*Jos me turvallisuusneuvostossa hyväksymme tällaisten metodien ja taktiikkojen käytön, ei meillä ole oikeutta olemassaoloon neuvostona. Ne vaikuttavat koko neuvoston omaarvontuntoon ja itsekunnioitukseen enkä minä ole valmis hyväksymään niitä.*³⁰¹

Australian edustaja tiivisti näkemyksensä Neuvostoliiton toiminnasta niin, ettei Neuvostoliiton hyväksynyt muiden ehdottamia toimintamalleja, mikäli ne eivät olleet täysin sen mieluisia. Tästä seurasi se, ettei turvallisuusneuvosto kyennyt ryhtymään toimeen Espanjaa vastaan. Koska ainoastaan Neuvostoliiton hyväksymät ehdotukset pystyivät pääsemään läpi turvallisuusneuvostossa, näki esimerkiksi Australia Neuvostoliiton

²⁹⁶ S/PV. 49th Meeting 26.6.1946, 421.

²⁹⁷ Hiscocks, 1973, 85.

²⁹⁸ Kahng, 1969, 122.

²⁹⁹ S/PV. 49th Meeting 26.6.1946, 423–434.

³⁰⁰ S/PV. 49th Meeting 26.6.1946, 428–429.

³⁰¹ "If we, the Security Council, permit these methods or tactics to succeed, we will have no right to exist as a Council. They affect the whole dignity and self-respect of the Council and I am not prepared to agree to them." S/PV. 49th Meeting 26.6.1946, 429.

kiristävän turvallisuusneuvoston muilta mailta suostumusta omien tavoitteidensa edistämiseksi.³⁰²

Kuitenkin turvallisuusneuvoston maat olivat kykeneviä nopeisiin näkökulmamuutoksiin. Suhteellisen pian myös Australian edustaja taipui jättämään pois haluamansa viittauksen yleiskokouksen oikeuksista, sillä tämän lauseen lisääminen ehdotukseen ei olisi tullut saamaan turvallisuusneuvoston yksimielistä tukea. Turvallisuusneuvosto päätyi hyväksymään alakomitean todisteet sille käytökselle, joka oikeutti aikaisempien kansainvälisten julistusten tuomitsemiset Espanjan hallintoa kohtaan. Tämän vuoksi turvallisuusneuvosto näki tehtävänänsä pitää Espanjan tilanteen asialistallaan niin, että toimiin voitiin ryhtyä kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden turvaamiseksi.³⁰³ Tässä päätöslauselmassa ei kuitenkaan ollut aikarajoituksia, mutta ei myöskään mainintaa yleiskokouksen oikeuksista ottaa asia käsiteltäväksi.

Valitettavasti lähteissäni oli sattunut virhe arkistojen digitoinnissa, mistä johtuen kokous jäi kesken ennen asian saattamista loppuun. En osaa sanoa, oliko puuttuvia sivuja enemmän kuin yksi, mutta olen pystynyt selvittämään mitä Espanjan kysymykselle tapahtui myöhemmin. Espanjan tapaus pysyi turvallisuusneuvosto agendalla 4.10.1946 asti, jolloin se siirrettiin yleiskokoukselle.³⁰⁴ Espanjan kysymys otettiin pois turvallisuusneuvoston agendalta, jotta yleiskokous voisi tehdä suosituksia asiasta.³⁰⁵ Tämä tarkoittaa sitä, että turvallisuusneuvosto ei onnistunut pääsemään yksimielisyyteen aikarajauksesta asian tuomiseksi uudelleen turvallisuusneuvoston käsiteltäväksi saatikka asian siirtämisestä yleiskokoukselle sen kokoontuessa syyskuussa. Espanjan kysymyksestä oli käyty paljon keskustelua ilman yksimielisyyden saamista vaikka yritys oli ollut kova. Kuitenkaan koska turvallisuusneuvosto oli kykeneväinen sopimaan ainoastaan siitä, että Espanjan tilanne oli vakava, pidettiin kysymys turvallisuusneuvoston asialistalla ilman määritelmiä sen uudelleen nostamisesta käsiteltäväksi tai siirtämisestä yleiskokoukselle.

Richard Hiscocksin mukaan kylmän sodan jännitteet näkyivät kysymyksen käsittelyssä vain lievästi, koska sekä itä että länsi olivat Francon hallintoa vastaan.³⁰⁶ Kuitenkin tulevan kylmän sodan jännitteet olivat mielestäni nähtävissä jo Espanjan kysymyksen aikana. Vaikka

³⁰² S/PV. 49th Meeting 26.6.1946, 429.

³⁰³ S/PV. 49th Meeting 26.6.1946, 434–435.

³⁰⁴ Kahng, 1969, 36.

³⁰⁵ Jiménez, 1950, 95.

³⁰⁶ Hiscocks, 1973, 132.

muutoksia yksimielisyyden löytämiseksi tapahtui, ja se oli mielestäni merkki turvallisuusneuvoston pyrkimyksestä löytää konsensus käsiteltävässä asiassa, niin Neuvostoliiton veto-oikeuden voima estää yksimielisen päätöksen synty on nähtävissä alkuna tulevan eripurin ajalle.

Epilögi – YK:n subtautuminen Espanjaan turvallisuusneuvoston käsittelyn jälkeen

Turvallisuusneuvosto ei voinut siirtää asian käsittelyä alakomitean suositusten myötä yleiskokoukselle saatikka luomaan yksimielistä päätöstä toimeen ryhtymisestä pysyvien maiden vastustuksen takia. Turvallisuusneuvostossa pysyvä jäsenmaa pystyi aina käyttämään veto-oikeutta itselleen epämieluisiin päätöslauselmiin. Yleiskokouksen suositukset taas eivät olleet jäseniä sitovia, joten siellä voitiin saada aikaiseksi yksittäisen maan vastustamia päätöslausemia.³⁰⁷

Yleiskokous ottikin Espanjan kysymyksen käsiteltäväkseen loppusyksystä 1946. Käsittelyn tuloksena yleiskokous teki suosituksensa alajärjestöilleen, jotka toimivat omia itsenäisiä järjestöjään, että hekään eivät ottaisi Espanjaa jäsenekseen. Yleiskokous suositteli myös jäsenmaitaan vetämään lähettiläänsä Espanjasta. Yleiskokous esitti lisäksi toivomuksensa, että mikäli Espanjaan ei muodostettaisi demokraattista hallintoa lähikuukausien aikana, tulisi turvallisuusneuvoston harkita mahdollista reagointia tilanteeseen. Luardin mukaan myös tämä oli YK:n historiassa poikkeustapaus merkittävänä puuttumisena itsenäisen valtion sisäisiin asioihin. Seuraavina vuosina nousi muutamia vaatimuksia toimista Francon hallintoa vastaan, mutta vaatimukset eivät edenneet YK:ssa. Esimerkiksi vuonna 1947 yleiskokousta vaadittiin taloudellisten pakotteiden julistamiseen Espanjaan vastaan, mutta yleiskokous päättyi siihen, että nimenomaan turvallisuusneuvoston – ei yleiskokouksen – tulisi reagoida tällaisessa tilanteessa. Vuonna 1948 Puolan ehdotus aseiden myynnille asetettavasta kiellosta Espanjaa kohtaan tyrmättiin.³⁰⁸

Loppuvuoden 1946 yleiskokouksen esittämä suositus jäi YK:n ainoaksi merkittäväksi toimeksi Francon Espanjaa kohtaan. Vuosi vuodelta yleiskokous vähensi vaatimuksiaan Espanjaa kohtaan kunnes vuonna 1950 se perui kokonaan loppuvuoden 1946 suosituksensa sillä perusteella, että diplomaattisuhteiden pitäminen mihin tahansa maahan oli jokaisen maan sisäinen asia. Vuonna 1955 Espanja sai jäsenhakemuksensa läpi YK:ssa

³⁰⁷ United Nations, Luard, 218.

³⁰⁸ Luard, 1984, 363.

ilman sen suurempia vastalauseita, vaikka Espanjan hallinto oli pysynyt lähes muuttumattomana koko sodan jälkeisen ajan.³⁰⁹

³⁰⁹ Luard, 1984, 364; Hiscocks, 1973, 133.

Yhteenveto

Puola oli alun perin nostanut Espanjan kysymyksen esille sillä perusteella, että Francon hallinnon toiminnot vaaransivat kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden. Puola oli jättänyt luonnosresoluution vedoten artikloihin 39 ja 41, jotka oikeuttivat turvallisuusneuvoston suosittelemaan YK:n jäsenmaita diplomaattisuhteiden katkaisusta. Turvallisuusneuvosto ei kuitekaan löytänyt yksimielisyyttä tilanteesta, jonka vuoksi alakomitea nimitettiin tutkimaan tilannetta. Alakomitean palautettua raporttinsa suosituksista käytiin keskustelua ja suositusten käyttöönotosta äänestettiin. Alakomitean suosituksista äänestettäessä ainoastaan Neuvostoliitto vastusti alakomitean suositusta siitä, että elleivät Espanjan poliittiset olosuhteet muutu paremmaksi, niin yleiskokouksen tulisi suositella YK:n jäsenvaltioita diplomaattisuhteiden katkaisemiseksi. Toukokuun aikana ollut leirijako hajosi äänestyksessä, sillä alakomitean suositukset täyttivät lähes kaikkien maiden tavoitteet Espanjan kysymyksen suhteen.

Alakomitean suositusten mukainen päätöslauslema päättyi Neuvostoliiton veton kohteeksi, koska se ei mennyt tarpeeksi pitkälle, ja koska Neuvostoliiton mielestä nimenomaan turvallisuusneuvoston olisi tullut ryhtyä toimeen yleiskokouksen sijasta. Monet maat olivat vedonneet Neuvostoliittoon ennen äänestystä siitä, ettei yhden pysyvän maan tulisi käyttää vetoa tilanteessa, jossa koko muu turvallisuusneuvosto oli valmis äänestämään ehdotuksen puolesta. Monet maat olivat olleet valmiita joustamaan omista vaatimuksistaan, jotta turvallisuusneuvosto saisi yksimielisen päätöksen asiasta. Tämä tarkoitti sitä, että vaikka moni maa oli esittänyt soraääniä alakomitean johtopäätöksiä vastaan, mutta siitä huolimatta maat olivat valmiita äänestämään aloitteen puolesta. Ääriesimerkkinä toimi Alankomaat, joka ei hyväksynyt alakomitean näkemyksiä, mutta turvallisuusneuvoston yksimielisyyden nimissä jättäytyi poissaolevaksi äänestyksessä. Myös Iso-Britannia oli valmis äänestämään alakomitean suositusten puolesta sen jälkeen, kun Iso-Britannian oma ehdotus oli kaatunut turvallisuusneuvoston selvällä enemmistöllä. Iso-Britannian tapauksessa pysyvä maa ei halunnut käyttää vetoa, koska ei halunnut kaataa lähes koko turvallisuusneuvoston kannattamaa ehdotusta.

Äänestyksen jälkeen Puola nosti alkuperäisen ehdotuksensa turvallisuusneuvoston äänestettäväksi, jonka aikana sitä vastusti seitsemän turvallisuusneuvoston 11 jäsenmaasta. Tukea Puolan ehdotus sai ainoastaan "ensimmäiseltä leiriltä" eli niiltä mailta, jotka olivat

tukeneet sitä jo huhtikuussa. Äänestyksen tulos ei kuitenkaan lannistanut Puolaa, vaan entistä päättäväisempänä Puolan edustaja Lange vaati asian jättämistä turvallisuusneuvoston asialistalle, ja asiaan palaamista syyskuussa. Puolan ehdotuksessa turvallisuusneuvoston näkökulma olisi kuitenkin ollut sellainen, että Espanja muodosti selvän uhan maailmanrauhalle. Puolan ehdotuksen myötä turvallisuusneuvosto olisi käsitellyt asiaa samaan aikaan kun yleiskokous kokoontui. Näiden kohtien vuoksi Puolan uusi ehdotus koki kiivasta vastarintaa lähes koko turvallisuusneuvoston osalta, ja erityisesti Iso-Britannian ja Australian taholta.

Koska tilanteessa ei ollut mahdollisuutta löytää yksimielisyyttä, niin tilannetta tutkimaan perustettiin pieni luonnoskomitea. Tämän seurauksena oli kuitenkin vain entistä sekavampi tilanne, sillä luonnoskomitean enemmistö eli Iso-Britannia ja Australia toivat oman ehdotuksensa Espanjan tilanteeseen puuttumisesta. Tämä luonnos oli alakomitean sanamuotojen mukainen, ja siinä Espanjan kysymys poistettaisiin turvallisuusneuvoston käsittelystä niin, että YK:n yleiskokous voisi käsitellä asiaa vapaasti kokoonnuttuaan syyskuun alussa.

Näiden kahden uuden luonnosehdotuksen aikainen äänestysmenettely aiheutti ongelmatilanteen turvallisuusneuvostossa. Neuvostoliitto oli vastustanut Iso-Britannian ja Australian ehdotusta, mutta puheenjohtaja näki äänestyksen koskeneen menettelytapaa, mistä johtuen vetoa ei voinut käyttää. Tästä nousi pitkä keskustelu siitä, oliko kyseessä menettelytapaan vai asiasisältöön liittyvä kysymys. Syynä tälle keskustelulle voi olla, että yksimielisyyteen kykenemätön turvallisuusneuvosto oli turhautunut Espanjan kysymyksen käsittelyyn, mikä laukaisi Neuvostoliiton edustajan voimakkaan halun suojella omia oikeuksiaan turvallisuusneuvostossa.

Turvallisuusneuvosto ei kuitenkaan pystynyt sopimaan Espanjan kysymyksen siirtämisestä yleiskokouksen käsiteltäväksi saatiikka asian nostamista uudestaan turvallisuusneuvoston käsiteltäväksi. Espanjan kysymys koettiin kuitenkin niin tärkeäksi turvallisuusneuvostossa, että asia pidettiin asialistalla, jotta siihen voitaisiin palata nopeasti tilanteen mahdollisesti muuttuessa. Tämä tarkoitti käytännössä sitä, että Espanjan kysymys pysyi kapseloituna eikä tapaukselle tehty mitään. Turvallisuusneuvosto päätyi kuitenkin ottamaan Espanjan kysymyksen pois asialistaltaan lokakuussa 1946, jotta yleiskokous pystyi ottamaan asian käsiteltäväkseen.

LOPPULAUSE

Espanjan kysymys oli yksi ensimmäisiä tapauksia, joita turvallisuusneuvosto käsitteli perustamisensa jälkeen. Koska YK oli vasta toimintaansa aloitteleva järjestö, haettiin turvallisuusneuvostossa käsitellyissä tapauksissa toimintamallia ja perusteita tulevaisuuden tapauksia varten. Tämän voi nähdä syynä sille, miksi esimerkiksi Espanjan tapauksen aikana käytiin voimakasta keskustelua YK:n peruskirjan ympärillä, ja miksi peruskirjasta haettiin oikeutusta omalle asialleen.

Huhtikuussa käydyissä keskusteluissa turvallisuusneuvosto jakaantui eri leireihin, jotka pyrkivät vakuuttamaan muut turvallisuusneuvoston jäsenmaat joko siitä, että Francon hallinto aiheutti ihan, tai siitä, että Francon hallinto ei aiheuttanut konkreettista uhkaa maailmanrauhalle. Keskustelujen aikana nousi kolmas leiri, joka vaati asian tutkimista ennen päätösten tekemistä, ja tämä kolmas leiri saikin koko turvallisuusneuvoston tuen taakseen lukuun ottamatta Neuvostoliittoa. Neuvostoliitto jättäytyi kuitenkin äänestyksen ulkopuolelle, eikä käyttänyt vetoa. Alakomitea päätyi tutkimuksissaan siihen, ettei Espanja muodostanut konkreettista uhkaa, mutta alakomitea näki kuitenkin Espanjan tilanteen sen verran vakavana, että suositteli asian siirtämistä yleiskokouksen käsiteltäväksi. Yleiskokous voisi tehdä suosituksen diplomaattisuhteiden katkaisusta, ja tässä tapauksessa toimittaisiin peruskirjan sääntöjen mukaisesti.

Alakomitean suositukset saivat taakseen lähes koko turvallisuusneuvostosta, vaikka moni maa esittikin vastalauseita alakomitean johtopäätöksistä. Kuitenkin lähes kaikki maat olivat valmiita joustamaan omista näkemyksistään yksimielisen päätöksen saamiseksi. Esimerkiksi Iso-Britannia esitti alakomitean suositusten rinnalle oman aloitteen, jonka kaatumisen jälkeen Iso-Britannian edustaja oli kuitenkin valmis tukemaan alakomitean suosituksia. Syynä mielenmuutokselle oli halu saada aikaan yksimielinen päätös ja haluttomuus käyttää vetoa äänestyksessä. Sen sijaan Neuvostoliitto ei ollut valmis tekemään myönnytyksiä ja vaikka monen maan edustajat vetosivat Neuvostoliiton edustajaan yksimielisen päätöksen painoarvosta, ei tällä ollut vaikutusta lopputulokseen. Neuvostoliitto oli ainoana turvallisuusneuvoston jäsenmaana alakomitean suosituksia vastaan, mikä tarkoitti aloitteen hylkäämistä pysyvän maan veto-oikeuden takia.

Alakomitean suositusten äänestyksen jälkeen turvallisuusneuvostossa jatkettiin keskustelua Espanjan kysymyksestä ja siitä, millaisiin toimiin turvallisuusneuvosto voisi ryhtyä.

Turvallisuusneuvosto ei kuitenkaan onnistunut enää pääsemään lähellekään samaa yksimielisyyden tasoa, mikä oli ollut alakomitean suositusten äänestyksen aikana. Keskustelujen aikana oli käynyt selväksi, ettei Neuvostoliitto halunnut siirtää päätösvaltaa turvallisuusneuvostolta yleiskokoukselle. Tämän taustalla saattoi olla se, ettei yleisneuvoston kokouksiin voitu käyttää veto-oikeutta. Veto-oikeus nousikin turvallisuusneuvoston heikoksi lenkiksi Espanjan kysymyksen aikana, ja tämä heijasteli turvallisuusneuvoston tulevaa eripuraisuuden aikaa.

Tästä huolimatta näen keskustelun kokonaisuudessaan turvallisuusneuvoston vahvuutena, sillä se antoi maille mahdollisuuden saavuttaa konsensus omien joustojen kautta. Asiaa ongelmattomana pitävien maiden ääriesimerkkinä toimi Iso-Britannia, joka ei nähnyt Francon hallintoa kuin ja vain ainoastaan maan sisäisenä kysymyksen. Iso-Britannian näkemys säilyi myös alakomitean raportin luovuttamisen jälkeenkin, vaikka alakomitean mukaan Espanjan kysymys ei voinut olla pelkästään maan sisäinen kysymys. Kuitenkin jopa Iso-Britannia oli näkemyksestään huolimatta valmis tulemaan muita vastaan turvallisuusneuvoston yksimielisen kannan vuoksi, ja äänesti lopulta alakomitean suositusten puolesta. Myös monet muut maat, kuten Puola, Ranska tai Alankomaat olivat keskustelun aikana tulleet monesti turvallisuusneuvoston yleistä mielipidettä vastaan. Vaikka turvallisuusneuvosto näkikin Espanjan tilanteen vakavaksi luonteeltaan, ei yksimielisyyteen pystytty pääsemään keskusteluista ja luonnoskomiteoiden luomisesta huolimatta. Vaikka moni maa oli ollut valmis tekemään mielestäni suuriakin myönnytyksiä keskusteluiden aikana, ja vaikka turvallisuusneuvosto pyrki mielestäni toimimaan konsensushakuisesti Espanjan kysymyksen aikana, ei yksimielisyyttä kyetty saavuttamaan. Suurimman yksittäisen syy siihen, miksi turvallisuusneuvosto ei onnistunut saamaan aikaiseksi toimia Espanjaa kohtaan, näen olleen Neuvostoliiton jopa itsepäisen haluttomuuden joustaa omista vaatimuksistaan keskustelujen aikana.

LÄHDELUETTELO JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS

I Painetut lähteet

Security Council Official Records (SCOR) 9.4.1946–26.6.1946. Luettavissa Internetissä hakemalla arkistointitunnuksilla osoitteessa <http://documents.un.org/>.

S/32	Letter from the Polish ambassador to the Secretary-General, 9.4.1946.
S/34	Letter from the Polish ambassador to the Secretary General, 10.4.1946.
S/75	The Report of the Sub-Committee on the Spanish Question, 1.6.1946.
S/76	Factual Findings concerning the Spanish Question, 31.5.1946.
S/77	Letter from the Brazilian representative to the Chairman of the Sub-Committee on the Spanish Question, 3.6.1946.
S/PV.34	34 st Meeting of the UN Security Council, 10.4.1946, Hunter College, New York.
S/PV.35	35 st Meeting of the UN Security Council, 18.4.1946, Hunter College, New York.
S/PV.36	36 st Meeting of the UN Security Council, 23.4.1946, Hunter College, New York.
S/PV.37	37 st Meeting of the UN Security Council, 25.4.1946, Hunter College, New York.
S/PV.38	38 st Meeting of the UN Security Council, 26.4.1946, Hunter College, New York.
S/PV.39	39 st Meeting of the UN Security Council, 29.4.1946, Hunter College, New York.
S/PV.44	44 st Meeting of the UN Security Council, 6.6.1946, Hunter College, New York.
S/PV.45	45 st Meeting of the UN Security Council, 13.6.1946, Hunter College, New York.
S/PV.46	46 st Meeting of the UN Security Council, 17.6.1946, Hunter College, New York.
S/PV.47	47 st Meeting of the UN Security Council, 18.6.1946, Hunter College, New York.

- S/PV.48 48st Meeting of the UN Security Council, 24.6.1946, Hunter College, New York.
- S/PV.49 49st Meeting of the UN Security Council, 26.6.1946, Hunter College, New York.
- S/RES/5 Security Council Resolution 5 (1946) [on withdrawal of USSR troops from Iran], 8.4.1946.

II Sanakirjat ja hakuteokset

- "Falange" "Falange" Oxford Dictionaries. (<http://oxforddictionaries.com/definition/english/Falange?q=falange>) (Luettu 2.2.2013)
- "International Court of Justice" "International Court of Justice", Oxford Dictionaries. (<http://oxforddictionaries.com/definition/english/International%2BCourt%2Bof%2BJustice?q=international+court+of+justice>). (Luettu 2.2.2013)
- "League of Nations" "League of Nations", Oxford Dictionaries. (<http://oxforddictionaries.com/definition/english/League%2Bof%2BNations?q=league+of+nations>). (Luettu 2.2.2013)
- "prima facie" "prima facie", Oxford Dictionaries. (<http://oxforddictionaries.com/definition/english/prima%2Bfacie>). (Luettu 2.2.2013)
- "Veto" "Veto", Oxford Dictionaries. (<http://oxforddictionaries.com/definition/english/veto?q=veto>). (Luettu 2.2.2013)

III Tutkimuskirjallisuus

Alenius, Kari 2010: "Cold War propaganda getting started. Soviet rhetoric in the UN Security Council during the Iran Crisis of 1946", *Valabian Journal of Historical Studies*, s. 143–162. Vol. 14.

Borovsak, Lucas 2012: "*Failure to pass a Resolution and yet Succesfull Outcome. The Syrian and Lebanese Question in the United Nations Seurity Council in February 1946*". Historian pro gradu - tutkimus. Oulun Yliopisto.

Edwards, Jill 1999: "*Anglo-American Relations and the Franco Question 1945–1955*". Clarendon Press, Oxford.

Gallo, Max 1973: *Spain Under Franco*. Translated by Robert Laffont. George Allen & Unwin Ltd, London.

Hentilä, Seppo 2006: "Kylmän sodan, muurien murtumisen ja uuden epävarmuuden aika", *Maaailmanhisorian pikkujättiläinen*, s. 955–1025. Päätoimittanut Seppo Zetterberg. WS Bookwell Oy, Porvoo.

Hiscocks, Richard 1973: *The Security Council. A Study in Adolescence*. Longman Group Limited, London.

Jiménez, Eduardo 1950: "*Voting and the Handling of Disputes in the Security Council*". Rumford Press, Concord.

Kahng, Tae Jin 1969: *Law, Politics and the Security Council – An Inquiry into the Handling of Legal Questions involved in International Disputes and Situations*. 2nd Edition. Martinus Nijhoff, Haag.

Leisma, Inka 2009: *Yhdistyneet kansakunnat. Järjestelmä ja toiminta yksissä kansissa*. Suomen YK-liitto, Helsinki.

Lowe, Vaughan & Roberts, Adam & Welsh, Jennifer & Zaum, Dominik 2008: *The United Nations Security Council And War – The Evolution of Thought And Practices Since 1945*. Oxford University Press, New York.

Luard, Evan 1988: "The Contemporary Role of the United Nations", *United Nations, Divided World - The UN's roles in international relations*. Edited by Adam Roberts and Benedict Kingsbury. Clarendon Press, Oxford UK 1988.

Luard, Evan 1984: *A History of the United Nations. Volume 1. The Years of Western Domination 1945–1955*. 2nd Edition. The Macmillan Press Ltd, Basingstoke.

McWilliams, Wayne C. & Piotrowski, Harry 1990: *The World Since 1946. A History of International Relations*. Lynne Rienner Publishers Inc, Boulder.

Murphy, John F 1982: *The United Nations and the Control of International Violence - A Legal and Political Analysis*. Allenheld, Osmun & Co. publishers, Inc. New Jersey.

Quilezin, Manuel Jimenez 1947: "*Wheels within Wheels – How Russia Uses United Nations Against Spain*". Spanish Embassy, Washington D.C.

Raynolds, David 2006: *From World War to Cold War*. Oxford University Press, Oxford.

Thomas, Hugh 1988: *Armed Truce. The Beginnings of the Cold War 1945–1946*. Hamish Hamilton Ltd., London.

Thomás, Joan Maria 2011: "*Roosevelt, Franco, and the end of the Second World War*". Palgrave Macmillan, New York.

Tusell, Javier 2007: "*Spain: from Dictatorship to Democracy. 1939 to the Present*". Traslated by Rosemary Clark. Blackwell Publishing Ltd., Singapore.

Wettig, Gerhard 2008: "*Stalin and the Cold War in Europe - The Emergence and Development of East-West Conflict, 1939–1953*". Rowman Littlefield Publishers, Inc., Printed in the United States of America.

Yliluoma, Paavo 2011: "*Kashmirin kriisistä valtioideologioiden väliseksi taisteluksi. Intian ja Pakistanin käsitys Kashmirin konfliktista YK:n turvallisuusneuvoston keskusteluissa tammikuussa vuonna 1948*". Historian pro gradu -tutkimus. Oulun Yliopisto.

LIITTEET

Liite 1.

Tärkeimmät artikkelit, joihin turvallisuusneuvoston keskusteluissa viitattiin. Artiklat löytyvät YK:n suomenkielisiltä nettisivuilta osoitteesta <http://www.unric.org/fi/perustietoa-yksta/13> (luettu 25.2.2013)

VI Luku

Riitojen rauhanomainen selvittely

34 artikla

Turvallisuusneuvosto voi ryhtyä tutkimaan jokaista riitaa tai jokaista tilannetta, joka saattaa johtaa kansainvälisiin erimielisyyksiin tai synnyttää riidan, todetakseen onko riidan tai tilanteen jatkuminen omiaan vaarantamaan kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämistä.

35 artikla

1. Kukin Yhdistyneiden Kansakuntien jäsen voi kiinnittää turvallisuusneuvoston tai yleiskokouksen huomiota jokaiseen 34 artiklassa mainitun luonteiseen riitaan tai tilanteeseen.
2. Valtio, joka ei ole Yhdistyneiden Kansakuntien jäsen, voi kiinnittää turvallisuusneuvoston tai yleiskokouksen huomiota jokaiseen riitaan, jossa se on asianosaisena, jos se etukäteen hyväksyy tämän peruskirjan sisältämät velvoitukset riidan rauhanomaiseen selvittelyyn.
3. Yleiskokouksen toiminta asioissa, joihin sen huomiota on kiinnitetty tämän artiklan mukaisesti, on 11 ja 12 artiklan määräysten alainen.

VII Luku

Toimenpiteet rauhaa uhattaessa tai rikottaessa taikka hyökkäystekojen sattuessa

39 artikla

Turvallisuusneuvoston on todettava rauhan rikkoutumisen uhan, rauhan rikkomisen tai hyökkäyksen olemassaolo ja sen on esitettävä suosituksia tai tehtävä päätös siitä, mihin

toimenpiteisiin on ryhdyttävä 41 ja 42 artiklan mukaisesti kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi.

41 artikla

Turvallisuusneuvosto voi päättää, mihin sellaisiin toimenpiteisiin, jotka eivät sisällä asevoiman käyttöä, on ryhdyttävä sen päätösten tehostamiseksi, ja se saattaa antaa Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenille kehoituksen soveltaa näitä toimenpiteitä. Niihin saattaa sisältyä taloudellisten suhteiden sekä rautatie-, meri-, ilma-, posti-, lennätin-, radio- ja muiden yhteyksien täydellinen tai osittainen keskeyttäminen sekä diplomaattisten suhteiden katkaiseminen.

42 artikla

Jos turvallisuusneuvosto katsoo, että 41 artiklassa edellytetyt toimenpiteet olisivat riittämättömiä, tai jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi, se voi ryhtyä sellaiseen toimintaan ilma-, meri- tai maasotavoimien avulla, jota se pitää tarpeellisena kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi. Sellaiseen toimintaan voi sisältyä mielenosoituksia, saartoja tai muita Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenten ilma-, meri- tai maasotavoimien suorittamia toimia.